

# *STRATEGIJA RAZVOJA TURIZMA*

*OPĆINE JOSIPDOL*

Za razdoblje do 2026. godine



## Sadržaj

<i>Riječ općinskog načelnika</i> .....	1
<b>1. Uvod</b> .....	2
<b>2. Metodologija izrade Strategije razvoja turizma Općine Josipdol</b> .....	4
<b>3. Analiza stanja</b> .....	6
<b>3.1. Karakteristike prostora Općine Josipdol</b> .....	6
<b>3.1.1. Geografski i geoprometni položaj</b> .....	7
<b>3.1.2. Prirodna obilježja</b> .....	8
<b>3.1.3. Povijesni razvoj prostora</b> .....	13
<b>3.1.4. Karakteristike prostora Općine Josipdol – Zaključak</b> .....	20
<b>3.2. Društvo</b> .....	21
<b>3.2.1. Demografske karakteristike stanovništva</b> .....	21
<b>3.2.2. Obrazovne i ekonomske karakteristike stanovništva</b> .....	25
<b>3.2.3. Struktura kućanstva, stanovanje i stambeni fond</b> .....	29
<b>3.2.4. Društvena infrastruktura</b> .....	31
<b>3.2.5. Društvo – zaključak</b> .....	31
<b>3.3. Gospodarstvo</b> .....	33
<b>3.3.1. Opća gospodarska kretanja</b> .....	33
<b>3.3.2. Tržište rada</b> .....	35
<b>3.3.3. Poduzetnička infrastruktura</b> .....	37
<b>3.3.1. Gospodarstvo - zaključak</b> .....	40
<b>3.4. Temeljna infrastruktura</b> .....	41
<b>3.4.1. Prometna infrastruktura</b> .....	42
<b>3.4.2. Komunalna infrastruktura</b> .....	44
<b>3.4.3. Telekomunikacijska infrastruktura</b> .....	46
<b>3.4.4. Temeljna infrastruktura - zaključak</b> .....	47
<b>3.5. Turistički resursi i atrakcije</b> .....	48
<b>3.5.1. Turistička ponuda makrolokacije Općine Josipdol</b> .....	49
<b>3.5.2. Turistička ponuda mikrolokacije Općine Josipdol</b> .....	52
<b>3.5.3. Performanse turističkog sektora</b> .....	60
<b>3.5.4. Turistički resursi i atrakcije – zaključak</b> .....	66
<b>4. SWOT analiza</b> .....	67
<b>5. Strateški okvir</b> .....	70
<b>5.1. Vizija, misija i ciljevi</b> .....	70
<b>5.2. Definirane mjere</b> .....	74
<b>6. Odrednice razvoja turizma za Općinu Josipdol</b> .....	80

<b>6.1. Konceptualne odrednice turizma .....</b>	<b>80</b>
<b>6.2. Strateške odrednice turizma Općine Josipdol .....</b>	<b>82</b>
<b>7. Usmjerenje razvoja turističke destinacije .....</b>	<b>87</b>
<b>7.1. Brand koncept turističke destinacije Općine Josipdol .....</b>	<b>87</b>
<b>7.2. Portfelj proizvoda .....</b>	<b>88</b>
<b>7.3. Ciljna tržišta .....</b>	<b>94</b>
<b>7.4. Promocija turističke destinacije .....</b>	<b>98</b>
<b>8. Akcijski plan .....</b>	<b>100</b>
<b>9. Vremenski plan provedbe .....</b>	<b>101</b>
<b>10. Financijski plan .....</b>	<b>103</b>
<b>11. Provedba i praćenje .....</b>	<b>106</b>
<b>12. Participativno planiranje .....</b>	<b>108</b>
<b>13. Zaključak .....</b>	<b>108</b>
<b>Popis slika, grafova i tablica .....</b>	<b>111</b>
<b>Bibliografija .....</b>	<b>113</b>

## *Riječ općinskog načelnika*

Dragi stanovnici Općine Josipdol!

Predstavljamo Vam dokument Strategija razvoja turizma Općine Josipdol, dokument kojim smo definirali smjer upravljanja potencijalima i mogućnostima turističkog razvoja naše Općine, omogućen novim strateškim smjernicama za turizam. Na taj način dostići ćemo naš cilj – razviti našu Općinu kao turističko središte. Za realizaciju cilja potrebno je ostvariti participativni pristup svih dionika Općine i naših partnera, zajedno s lokalnim iznajmljivačima smještaja, malim poduzetnicima, udrugama, zadrugama i drugim nositeljima turističke aktivnosti. Naš zajednički cilj boljega i kvalitetnijeg života u zajednici možemo ostvariti samo sinergijskim radom svih nas te iskorištavanjem mogućnosti prirode, kulture, kulturne baštine te turističkog potencijala naše Općine i našeg kraja.

Uzimajući u obzir kako Strategijom razvoja turizma Općine Josipdol definiramo tek želju gdje želimo biti i na koji način ćemo do tamo doći, dokument predstavlja tek početnu, ali nužnu točku u procesu razvoja, a definirana vizija, misija, strateška područja i mjere predstavljaju smjer prema kojemu ćemo u sljedećem razdoblju usmjeravati naše resurse.

Nadamo se da će ovaj dokument približiti našu viziju i djelovanje svim stanovnicima Općine Josipdol.

Općinski načelnik

Dragan Rudančić, mag. ing. silv.

## 1. Uvod

Turizam u Republici Hrvatskoj više je od poduzetništva, on je način života. Turizam izravno i neizravno doprinosi stvaranju radnih mjesta te potiče rast mikro, malih i srednjih poduzeća. Uzimajući u obzir kako turizam predstavlja dominantnu ekonomsku vrijednost koja u značajnoj mjeri determinira ekonomske i društvene procese na razini Republike Hrvatske, potrebno se dodatno usmjeriti na njegov razvoj, a kako bi se potaknulo stvaranje radnih mjesta, povećanje broja poslovnih subjekata u turizmu, povećanje prihoda stanovništva Općine, odnosno korištenje potencijala turizma za razvoj drugih gospodarskih grana, a koje posljedično dovode do povećanje prihoda same Općine te većih mogućnosti za ulaganje u razvijanje preduvjeta za realiziranje boljeg standarda života stanovništva Općine. Razvojem turizma izravno se doprinosi stvaranju temelja za ruralnu obnovu te demografsku revitalizaciju Općine, a zbog čega turizam treba predstavljati prioritet razvoja Općine.

Upravo iz toga razloga pisana je i Strategija razvoja turizma Općine Josipdol za razdoblje do 2026. godine. Strategijom razvoja turizma Općine Josipdol definirana je vizija turizma Općine Josipdol koja glasi: "Općina Josipdol kao nezaobilazna cjelogodišnja destinacija aktivnog i gastroturizma koja počiva na načelima društvene, ekonomske i ekološke održivosti s ciljem omogućavanja europskog životnog standarda stanovnicima Općine". Kako bi se ostvarila vizija, definirana je i sljedeća misija koja glasi: „Ostvarenje napretka Općine i njenih stanovnika kroz sinergično djelovanje javne uprave, poduzetništva i civilnog društva na razvoju poduzetničke klime te gospodarskih i turističkih potencijala.“ Kako bi se ostvarila vizija i misija postavljeni su i sljedeći ciljevi:

Strateški cilj 1: Razvoj turističkih sadržaja

Strateški cilj 2: Razvoj temeljne infrastrukture

Uzimajući u obzir kako Strategija razvoja turizma Općine Josipdol predstavlja dokument usmjeren na postizanje definiranih ciljeva na efikasan i efektivan način na lokalnoj razini, Strategija doprinosi i realizaciji ciljeva definiranih na višim razinama, odnosno regionalnoj, nacionalnoj i nadnacionalnoj razini. U tome smislu opći strateški dokumenti kojima ova Strategija doprinosi su sljedeći:

- Novom strateškom razdoblju Europske unije za 2021.-2027. godine.

- Strategije Europske unije za 2020.-2024. godinu
- Nacionalne razvojne strategije do 2030. godine
- Razvojne strategije Karlovačke županije 2020+

Osim navedenim strateškim dokumentima, Strategija razvoja turizma Općine Josipdol doprinosi i sektorskim dokumentima na europskoj, nacionalnoj i regionalnoj razini. Ti dokumenti su sljedeći:

**Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine** nacionalni je strateški dokument donesen od strane Ministarstva turizma i sporta. Unutar Strategije razvoja održivog turizma definirana je vizija razvoja turizma u Republici Hrvatskoj koja glasi: „Poštujući prirodno i kulturno naslijeđe i jedinstveni identitet svih regija, stvorit ćemo održiv cjelogodišnji turizam poželjan za investicije, rad i život, koji doprinosi skladnom gospodarskom razvoju Hrvatske.“ Kako bi se realizirala vizija definirani su i sljedeći strateški ciljevi usmjereni na postizanje održivog turizma u Hrvatskoj:

1. Cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam,
2. Turizam uz očuvan okoliš, prostor i klimu,
3. Konkurentan i inovativan turizam,
4. Otporan turizam.

**Analiza stanja i strategija razvoja turizma Karlovačke županije do 2025. godine** regionalni je strateški dokument donesen od strane Karlovačke županije. Strategijom razvoja Karlovačke županije definirana je sljedeća vizija: „Karlovačka županija je 2025. godine vodeća hrvatska kontinentalna regija aktivnog odmora koja privlači posjetitelje kroz cijelu godinu. Svoju atraktivnost temelji na netaknutoj i očuvanoj prirodi, bogatstvu vode, kulturno – povijesnoj baštini, lakoj dostupnosti i ljubaznim domaćinima, tradicionalnoj gastronomiji temeljenoj na lokalnim namirnicama i bogatstvu prostora u kojemu svaki gost pronalazi utočište za bijeg od urbane svakodnevice“.

Na razini Republike Hrvatske najvažniji zakoni vezani za turizam odnose se na Zakon o pružanju usluga u turizmu ("Narodne novine", broj 130/17, 25/19, 98/19, 42/20, 70/21) te Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma ("Narodne novine", broj 52/19, 42/20).

**Zakonom o pružanju usluga u turizmu** ("Narodne novine", broj 130/17, 25/19, 98/19, 42/20, 70/21) se uređuju usluge u turizmu, načini i uvjeti za pružanje tih usluga, ugovor o putovanju u paket – aranžmanu i ugovor o povezanom putnom aranžmanu te prava i obveze trgovaca i putnika u vezi s tim ugovorima.

**Zakon o turističkim zajednicama i promicanju hrvatskog turizma** ("Narodne novine", broj 52/19, 42/20) se uređuje sustav turističkih zajednica, ustrojstvo, zadaće i način rada turističkih zajednica te osnovna načela njihova financiranja i gospodarenja.

## **2. Metodologija izrade Strategije razvoja turizma Općine Josipdol**

**Prvo poglavlje** Strategije čini Uvod. U njemu je definirana važnost strateškog planiranja te sustava strateškog upravljanja u Republici Hrvatskoj. Također tu su navedeni i zakonski akti te strateški dokumenti koji predstavljaju osnovu izrade Strategije Općine Josipdol.

**Drugo poglavlje** čini upravo ova metodologija izrade Strategije razvoja turizma Općine u kojem se osvrćemo na sva poglavlja unutar Strategije.

**Treće poglavlje** čini analiza stanja i trendova u Općini Josipdol. Analiza stanja i trendova Općine čini multisektorsku analizu koja uključuje kvantitativne i kvalitativne pokazatelje utemeljene na pouzdanim izvorima te obuhvaća sve važne aspekte Općine poput prostora, društva, gospodarstva i temeljne infrastrukture. Podaci su analizirani za područje jedinice lokalne samouprave – Općine Josipdol koji su dovedeni u komparativnu analizu s drugim obližnjim jedinicama lokalne samouprave te podacima na županijskoj razini, odnosno podacima za Karlovačku županiju. Podaci su analizirani kroz prostornu i vremensku dimenziju i to kroz metode kartografske vizualizacije i statističke metode. Analiza stanja i trendova predstavlja podlogu za daljnje strateško planiranje te utvrđivanje problema koje je potrebno adresirati kako bi se osigurao teritorijalno ujednačen i održiv razvoj Općine. Analiza postojećeg stanja definirana je kroz četiri cjeline koje uključuju: Karakteristike prostora, Društvo, Gospodarstvo, Temeljna infrastruktura i Turistički resursi i atrakcije. Zbog detaljnije analize, cjeline su podijeljene na manje sastavnice.

Nakon analize postojećeg stanja, u **poglavljju četiri** za svaku je navedenu cjelinu napravljena SWOT analiza, odnosno određeni su unutarnji i vanjski čimbenici analize, točnije: prednosti, slabosti te prilike i prijetnje određene cjeline. SWOT analizom u obzir uzimamo ključne čimbenike koji utječu ili mogu utjecati na trenutačnu situaciju te nam pruža pomoć kod određivanja strateških prioriteta kroz povećanje snaga koje je moguće iskoristiti, odnosno kako bismo minimizirali slabosti te kapitalizirali prilike i minimizirali prijetnje. Temeljem toga, određene su:

- > Snage – one predstavljaju područja, resurse i sposobnosti Općine Josipdol koji doprinose njenom razvoju, tj. ona područja u kojima Općina ima stratešku prednost.
- > Slabosti – one predstavljaju područja, resurse i sposobnosti Općine koji otežavaju njen razvoj. Definirajući slabosti definirali smo ona područja koja trebamo poboljšati, odnosno područja koja kroz strateške ciljeve trebamo razvijati.
- > Prilike – one predstavljaju područja, resurse i sposobnosti izvan Općine koji pozitivno utječu na razvoj Općine. Koristeći prilike u definiranju strateških ciljeva, brže će se dostići definirani ciljevi.
- > Prijetnje – one predstavljaju područja, resurse i sposobnosti izvan Općine koji potencijalno nose negativne utjecaje na razvoj Općine. S obzirom na prepoznate prijetnje, definirana je strategija kako bi se prepoznata prijetnja smanjila ili pravovremeno otklonila.

Analiza stanja i SWOT analiza poslužila nam je za uspostavu strateškog okvira te pisanje **petog poglavlja**. Strateški okvir uspostavljen je na realnim potrebama i razvojnim potencijalima Općine te je definiran kroz:

- > **Viziju** - predstavlja sliku budućnosti koju Općina želi postići i kojom definira smjer u kojemu se želi razvijati. Na temelju vizije određuju se posebni strateški ciljevi.
- > **Strateške i Posebne ciljeve** - usklađeni su s definiranom vizijom Općine te se njihovom realizacijom izravno utječe na njezino ostvarivanje. Za svaki cilj određuju se relevantni pokazatelji ishoda. Pokazatelji ishoda kvantificirani su i određeni vremenskom dimenzijom za ostvarenje. Njihova realizacija pokazatelj je uspješnosti ostvarenog cilja.

> **Razvojne prioritete** - razgranati strateški ciljevi koji dalje tvore razvojne mjere. Prioriteti su mjerljivi, ostvarivi, međusobno usklađeni, sveobuhvatni, vremenski ograničeni te usklađeni s drugim višim prioritetima izraženim kroz više strateško-planske akte.

> **Razvojne mjere** - najniža su razina strateškog određivanja u ovom aktu te se svrstavaju pod prioritete u sklopu cjeline kojoj logički pripadaju. Razvojne mjere potrebno je konkretizirati kroz definirane aktivnosti, programe i projekte čija će realizacija doprinijeti ostvarivanju razvojnih mjera, prioriteta, ciljeva i na posljepku i same vizije.

**Šestim** su poglavljem definirane odrednice razvoja turizma za Općinu Josipdol. Navedenim se poglavljem usmjerava na definiranje budućeg razvoja turizma. U tom se poglavljju definira konceptualno određenje turizma, prostorno određenje turističke destinacije, turistički proizvodi turističke destinacije, ciljno tržište te komunikacijske i promocijske elemente.

**Sedim** poglavljem definiraju se smjer razvoja općine Josipdol kao prepoznatljive turističke destinacije. **Osmim** poglavljem definiramo akcijski plan kojim se predviđaju projekti koji će se provesti u narednom strateškom razdoblju, dok **deveto** utvrđuje vremenski plan provedbe tih projekata. **Desetim** poglavljem predviđamo izdavanja potrebna za provedbu projekata te moguće izvore financiranja. **Jedanaesto** poglavlje definira razinu provedbe i praćenja, a **dvanaesto** participativno planiranje.

### 3. Analiza stanja

Analiza stanja služi kao polazišna točka definiranja potreba i mogućnosti Općine Josipdol. Analizom stanja potrebno je analizirati interno i vanjsko okruženje Općine Josipdol kao i situaciju u specifičnom sektoru. U skladu s time, kroz Strategiju se analiziraju sljedeća područja: Karakteristike prostora Općine Josipdol, Društvo, Gospodarstvo, Temeljna infrastruktura te Turistički resursi i atrakcije.

#### 3.1. Karakteristike prostora Općine Josipdol

Karakteristike prostora Općine Josipdol poglavlje je u kojemu se analizira prostor Općine Josipdol, točnije geografski i geoprometni položaj, prirodna obilježja, povijesni razvoj

prostora te se donosi zaključak o samom prostoru povezujući ga s turističkim mogućnostima i preprekama.

### 3.1.1. Geografski i geoprometni položaj

Općina Josipdol nalazi se na samoj granici između geografskih dijelova Korduna i Like. Premda ju stanovnici svrstavaju u najsjeverniji dio Like, Općina Josipdol administrativno se nalazi u južnom dijelu Karlovačke županije. Od jedinica lokalne samouprave Općina graniči s Gradom Ogulinom i Gradom Slunjom, Općinom Tounj te Općinom Plaški u Karlovačkoj županiji. Općina Josipdol prostire se na površini od 165,41 km<sup>2</sup>.

Slika 1. Općine u Karlovačkoj županiji



Općina Josipdol obuhvaća 14 naselja: Carevo Polje, Cerovnik, Istočni Trojvrh, Josipdol, Modruš, Munjava, Munjava Modruška, Oštarije, Sabljaki Modruški, Salopeki Modruški, Skradnik, Trojvrh, Vajin Vrh i Vojnovac.

Zbog svoje pozicije u središnjoj Hrvatskoj u kojemu prevladavaju sjecišta i čvorišta prometnica koja povezuju Europu s Jadranskom Hrvatskom, Općina Josipdol ima važan geostrateški, tranzitni i prometni položaj. Tome svjedoči i naziv područja koje je zvano Hrvatski prag, a koje povezuje srednje Podunavlje s Jadranom. Kroz samo područje prolazi i autocesta koja povezuje Zagreb i Split i državna cesta D42 od Vrbovskog do Grabovca, kao i

željeznička pruga Zagreb – Rijeka, od koje se u Oštarijama odvaja željeznička pruga prema Splitu. <sup>(1)</sup>

Slika 2. Geoprometni položaj Općine Josipdol



### 3.1.2. Prirodna obilježja

Iako administrativno još pripada Karlovačkoj županiji, područje Općine Josipdol geografski se smješta u Ogulinsko – Plašćansku dolinu koja predstavlja sjevernu granicu Like, odnosno prijelazni prostor između Like i Gorskog Kotara. Područje Like karakteristično je po tome što ga čini visoravan okružena gorskim lancima, Velebitom na jugu, Velikom Kapelom na zapadu, Malom Kapelom na sjeveru te Ličkom Plješivicom na istoku. Područje Like ima važno strateško značenje jer čini spojnicu između kontinentalnog i primorskog dijela Hrvatske te se stoga naziva i „Kraljeznica Hrvatske“. <sup>(2)</sup>

Područje Općine Josipdol smješteno je na obroncima planinskog lanca Male Kapele na kojemu postoji bogata prirodna i reljefna raznolikost. Planinski lanac Mala Kapela sastoji se od mezozojskih karbonatnih stijena, najviše građenih iz dolomita, a prostor je bogat biljnim i životinjskim svijetom. Na području Male Kapele ističu se borove šume, dok na nekim područjima još postoje očuvane prašume. Kroz općinu prolazi rječica Munjava, potok Vrnjika

sa svojim pritocima, a kroz veliki dio površine općine prolazi i suho korito rijeke Mrežnice. Veliki dio područja općine zaštićeno je ekološkom mrežom Natura 2000.

Planinaski lanac Mala Kapela, planinski je lanac koji spada u Dinarsko gorje, najveće krško područje Europe. Područje Male Kapele nalazi se na sjeveru Like te se proteže od Velike Kapele do Plitvičkih jezera, odnosno od Josipdolske, Plaščanske i Saborčanske doline do Gacke i Krbave na jugu. Općina Josipdol nalazi se na 300 metara nadmorske visine.<sup>(1)</sup>

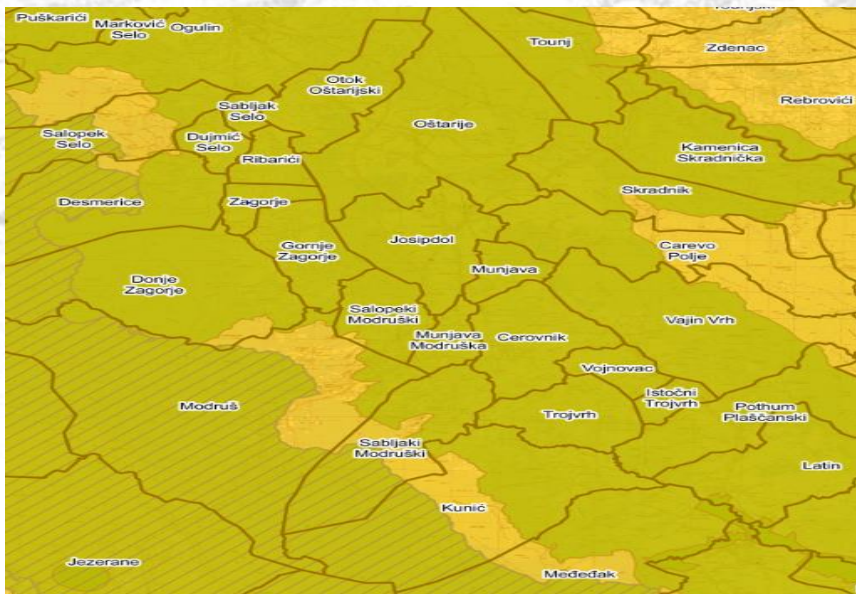
Područje Općine Josipdol karakteriziraju karbonatne naslage koje u osnovi čine geološka sinteza, vapnenci i dolomiti mezozojske starosti. Unutar šireg reljefnog područja razlikuju se dvije zone, zona visokog krša koja se nalazi zapadno od Ogulina, Josipdola i Plaškog, te zona plitkog krša ili fluviokrša koja se nalazi istočno od Ogulina, do pravca koji ide od Ozlja preko Karlovca do Duge Rese i Slunja. U zoni visokog krša javljaju se krški fenomeni kao što su krška polja, rijeke ponornice, škrape, vrtače, ponikve i sl., dok površinska voda uranja duboko u zemlju stvarajući tokove ispod zemlje. Takvim načinom stvaraju se i podzemni pećinski sustavi. Zonu plitkog krša obilježava manja debljina karbonatnih naslaga, dok su krške pojave relativno rijetke, a vodeni tokovi uglavnom površinski.

Tla na području Općine Josipdol spadaju u klasu automorfni tala, odnosno distrično smeđih tla lesiviranih s duboko humusnim akumulativnim slojem. Riječ je o homogenim tlima, praškasto ilovaste do praškasto glinaste ilovaste teksture pri čemu dominiraju frakcije sitnog i krupnog praha te frakcije gline. Tla su slabo propusna i sklona zbijanju što dovodi do teškog obrađivanja te nedostatka kisika koji je potreban za disanje korijena i razlaganje organske tvari tla.<sup>(3)</sup>

Područje općine Josipdol i dalje je minirano, što otežava daljnji razvoj navedenog područja.

### ***3.1.2.1. Zaštićene prirodne posebnosti Općine***

Prirodna baština jest ukupnost prirodnih vrijednosti na nekom području, odnosno međunarodno priznat sustav izvanredne i univerzalne vrijednosti zaštićen kroz poseban režim i standarde. Prirodna baština podrazumijeva biološke i fizičke formacije koje su od iznimne vrijednosti s estetskog ili znanstvenog stajališta, geološke ili fizičko – geografske formacije i područja na kojima obitavaju ugrožene životinje i biljke od iznimne univerzalne vrijednosti sa stajališta znanosti ili konzervacije, prirodne lokacije ili područja iznimne univerzalne vrijednosti sa stajališta znanosti, konzervacije i prirodne ljepote.<sup>(4)</sup>



Slika 3. Područja zaštićena pod Naturom 2000 na širem području Općine

Krajobrazne i prirodne vrijednosti unutar Općine Josipdol su šumska područja s vodotocima, voćnjacima i pašnjacima. Objekti prirode predloženi za zaštitu su: krajobraz Modruš - Veljun - Sabljaci u kategoriji značajnog krajobraza te dolina rijeke Munjave u kategoriji spomenika prirode.

Od zaštićenih dijelova prirode prepoznata su područja zaštićena ekološkom mrežom Natura 2000, odnosno zaštićena područja prema Direktivi o staništima, te područja zaštićena prema Direktivi o pticama. Područja zaštićena prema Direktivi o staništima (šifra područja: HR2000001, HR2000592, HR2001130, HR5000019) uglavnom se protežu kroz područje cijele Općine Josipdol.

Tablica 1. Područja pod zaštitom Nature 2000 - Direktiva o staništima i propisane mjere zaštite na području

šifra područja	naziv područja	mjere zaštite	
HR2000001	Ambarac ponor	6000*	H. Podzemlje
HR2000592	Ogulinsko-plašćansko područje	30	Osigurati poticaje za očuvanje biološke raznolikosti (POP)
		100	Očuvati vodena i močvarna staništa u što prirodnijem stanju, a prema potrebi izvršiti revitalizaciju
		101	Osigurati povoljnu količinu vode u vodenim i močvarnim staništima koja je nužna za opstanak staništa i njihovih značajnih bioloških vrsta
		102	Očuvati povoljna fizikalno-kemijska svojstva vode ili ih poboljšati, ukoliko su nepovoljna za opstanak staništa i njihovih značajnih bioloških vrsta
		103	Održavati povoljni režim voda za očuvanje močvarnih staništa
		104	Očuvati povoljni sastav mineralnih i hranjivih tvari u vodi i tlu močvarnih staništa
		107	Očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme
		109	Izbjegavati regulaciju vodotoka i promjene vodnog režima vodenih i močvarnih staništa ukoliko to nije neophodno za zaštitu života ljudi i naselja
		115	Gospodariti travnjacima putem ispaše i režimom košnje, prilagođenim stanišnom tipu, uz prihvatljivo korištenje sredstava za zaštitu bilja i mineralnih gnojiva
		119	Očuvati povoljni vodni režim, uključujući visoku razinu podzemne vode na područjima cretova, vlažnih travnjaka i zajednica visokih zeleni
		6000*	H. Podzemlje
HR2001130	Mandelaja	6000*	H. Podzemlje
HR5000019	Gorski kotar, Primorje i	7	Regulirati lov i sprječavati krivolov
šifra područja	naziv područja	mjere zaštite	
	sjeverna Lika	9	Osigurati poticaje za tradicionalno poljodjelstvo i stočarstvo
		11	Pažljivo provoditi turističko rekreativne aktivnosti
		18	Sprječavati zaraštavanje travnjaka
		30	Osigurati poticaje za očuvanje biološke raznolikosti (POP)
		4000*	E. Šume
		6000*	H. Podzemlje
6000*	H. Podzemlje		
137	Očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme		
138	Očuvati sigovine, živi svijet speleoloških objekata, fosilne, arheološke i druge nalaze		
139	Ne mijenjati stanišne uvjete u speleološkim objektima, njihovom nadzemlju i neposrednoj blizini		
140	Sanirati izvore onečišćenja koji ugrožavaju nadzemne i podzemne krške vode		
141	Sanirati odlagališta otpada na slivnim područjima speleoloških objekata		
142	Očuvati povoljne uvjete (tama, vlažnost, prozračnost) i mir (bez posjeta i drugih ljudskih utjecaja) u speleološkim objektima		
143	Očuvati povoljne fizikalne i kemijske uvjete, količinu vode i vodni režim ili ih poboljšati ako su nepovoljni		

Izvor: Prostorni plan Općine Josipdol

Područja zaštićena prema Direktivi o pticama (šifra područja: HR1000019 ) nalaze se na jugo – zapadu općine, u dijelu naselja Modruš i dijelu naselja Sabljaki Modruški.

Tablica 2. Područja pod zaštitom Nature 2000 - Direktiva o pticama i propisane mjere zaštite za područja

šifra područja	naziv područja	mjere zaštite	
HR1000019	Gorski kotar, Primorje i sjeverna Lika	7	Regulirati lov i sprječavati krivolov
		9	Osigurati poticaje za tradicionalno poljodjelstvo i stočarstvo
		11	Pažljivo provoditi turističko rekreativne aktivnosti
		4000*	E. Šume

4000*	E. Šume
121	Gospodarenje šumama provoditi sukladno načelima certifikacije šuma
122	Prilikom dovršnoga sijeka većih šumskih površina, gdje god je to moguće i prikladno, ostavljati manje neposječene površine
123	U gospodarenju šumama očuvati u najvećoj mjeri šumske čistine (livade, pašnjaci i dr.) i šumske rubove
124	U gospodarenju šumama osigurati produljenje sječive zrelosti zavičajnih vrsta drveća s obzirom na fiziološki vijek pojedine vrste i zdravstveno stanje šumske zajednice
125	U gospodarenju šumama izbjegavati uporabu kemijskih sredstava za zaštitu bilja i bioloških kontrolnih sredstava ('control agents'); ne koristiti genetski modificirane organizme
126	Očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme
127	U svim šumama osigurati stalan postotak zrelih, starih i suh (stojećih i oborenih) stabala, osobito stabala s dupljama
128	U gospodarenju šumama osigurati prikladnu brigu za očuvanje ugroženih i rijetkih divljih svojti te sustavno praćenje njihova stanja (monitoring)
129	Pošumljavanje, gdje to dopuštaju uvjeti staništa, obavljati autohtonim vrstama drveća u

Izvor: Prostorni plan Općine Josipdol

Na navedenim područjima za planirane projekte u području građevinarstva, poljoprivrede ili slično potrebno je prvotno proći procjenu utjecaja zahvata na okoliš, te ako je potrebno i izraditi studiju utjecaja projekta na okoliš. Mišljenje o potrebi utjecaja na okoliš daje resorno ministarstvo te Upravni odjel za prostorno uređenje, gradnju, zaštitu okoliša i zaštitu prirode na razini Karlovačke županije.

Krš i podzemlje predstavlja najznačajniju geološku podlogu šireg prostora Općine, a koja uključuje i hidrološke i hidrogeološke specifičnosti te raznovrsne krajobrazne rijetkosti i biološke raznolikosti. Navedena jedinstvenost sustava stvorena je zahvaljujući lokalnim svojstvima izdvojenih ekotopa, od visokoplaninskih preko vodenih do speleoloških. Sve to

predstavlja posebnu vrijednost navedenog područja, ne samo na razini općinske, županijske i državne razine, nego i globalne razine. Stoga se kod planiranja razvoja područja mora pristupiti tako da se osigura usklađenost svih vrijednosti, a osobito se usmjeravajući na sljedeće aktivnosti definirane i Prostornim planom Općine Josipdol: stvaranje svijesti o krhkosti krškog ekosustava te upoznavanje i poštivanje svih prirodnih procesa koji djeluju u njegovom stvaranju i funkcioniranju; posvećivanje posebne pažnje kritičnim elementima krških ekosustava – biocenzama i vodama, posebice podzemnim, kroz čuvanje, njegu i proširivanje ploha autohtonog raslinja zbog održavanja osnovnog procesa okršavanja te sprječavanje erozije tla; planiranje pošumljavanja – potrebno je saditi autohtone (a ne brzorastuće) biljne vrste; zaštitu vode, koju treba provoditi na kompletnoj kraškoj plohi, a najintenzivnije u blizini hidroloških objekata i u zonama iznad podzemnih tokova; razvijanje brojnih nedovoljno razvijenih i neiskorištenih turističkih mogućnosti koje pruža ovaj izuzetno atraktivan prostor uz sve mjere zaštite njegove osjetljivosti; zaštitu najosjetljivijih lokaliteta i pojava postavljanjem odgovarajućih fizičkih prepreka, kako bi se spriječilo nekontrolirano odlaganje otpada; uvođenje posebnih zaštitnih mjera za zaštitu ponora i ponorskih zona od stvaranja naplavina i mogućnosti začepjenja; sanirati područja odlaganja otpada na slivnom području špilja u kršu te osigurati zakonski ispravno zbrinjavanje otpada (5).

### 3.1.3. Povijesni razvoj prostora

Prvi dokazi o naseljenosti Općine datiraju još od neolitika, kada je na širem području Općine bila rasprostranjena **Lasinjska kultura**, eneolitička kultura rasprostranjena u 3. tisućljeću prije Krista koja se protezala na područja kontinentalne Hrvatske i bosanske Posavine, Slovenije, Mađarske, Koruške i djelomice Štajerske. Dobila je ime po lokalitetu koji je smješten u Lasinju u Karlovačkoj županiji, a najstariji tragovi Lasinjske kulture pronađeni su na arheološkom lokalitetu u Čakovcu Oštarskom, na sjeveroistočnom rubu Josipdola. Osim navedenog lokaliteta, šire područje Josipdola prepuno je arheoloških nalazišta.

Od 9. stoljeća prije Krista na području Općine prisutni su **Japodi**, narod koji je nastanjivao područje Like, Ogulinsko – plašćanske udoline i Pounja, ali je svoj trag ostavio i na dijelove sjeverozapadne Bosne, Gorskog kotara i Korduna. Kod autohtonog stanovništva donijeli su

mnogo bolju obradu metala, ali i Kulturu polja za žarama, odnosno spaljivanje pokojnika. Japodi su bili organizirani u teritorijalne zajednice koje su se grupirale oko utvrđenih naselja. Iako samostalne zajednice, Japodske zajednice bile su međusobno povezane, no i prirodno zaštićene gradinom i zidinama koja je građena tehnikom suhozida. Na šire područje Like ostavili su traga koje se danas očituje u poznatoj muškoj ličkoj kapi, crvenkapi ili crljenoj kapi koja predstavlja dio muške narodne nošnje. Lička kapa simbol je pripadnosti i kulturnog identiteta čitavog dinarskog područja. Osim toga, japodski utjecaj vidljiv je i u ukrasima na svečanoj ženskoj nošnji, kao i jelima ispod peke.

Iako su Japodi pružali znatan otpor **rimskim osvajanjima**, tijekom otprilike prvog stoljeća prije Krista Rimljani pokoravaju Japode. Rimljani na prostore šire od same općine donose nove običaje i vjerovanja, što se najviše odražava na pogrebne običaje. U tome smislu, pronađeni su i ostaci rimskih sarkofaga i nadgrobnih spomenika na kojima je često ime pokojnika ili njegov lik, dok su spomenici zavjetnog karaktera posvećeni rimskim božanstvima.

Tijekom **srednjeg vijeka** prostor općine Josipdol gospodarski je važan jer područje predstavlja najužu planinsku barijeru između kontinentalne unutrašnjosti i primorja što predstavlja važan preduvjet za razvoj trgovine i prometa. Tijekom srednjeg vijeka prvi puta se spominje i župa Modruš kao župa Krbave, Bućane, Plase (Plaškog), Vinodola, Modruša i Novigrada te nešto kasnije i kao crkvena župa novoosnovane Krbavske biskupije. Modruš ostaje u posjedu knezova Krčkih, odnosno kasnije Frankopana sve do 16. stoljeća. Osim najpoznatijih modruških crkava poput Crkve sv. Marka, Crkve sv. Marije, sv. Duha, sv. Antuna, sv. Ivana Krstitelja, sv. Stjepana, sv. Katarine, sv. Jelene, sv. Mihovila, sv. Nikole, sv. Trojstva na širem području Modruša tijekom srednjeg vijeka bilo je daleko više crkava. Tijekom srednjeg vijeka na području Općine bili su prisutni crkveni redovi Franjevaca, Dominikanaca te Pavlina koji su, osim kroz crkve djelovali i kroz samostane od kojih se ističu: Samostan na Gvozdu te Samostan svetog Nikole, a ističe se i crkva u Oštarijama posvećena Blaženoj Djevici Mariji od Čudesa koje je postalo Oštarijsko svetište Gospe od Čudesa. Crkva u Oštarijama, baš kao i velika većina crkava na području općine srušena je od strane Osmanlija potkraj 15. stoljeća.

Tijekom 15. stoljeća biskupsko sjedište seli se iz Krbave u Modruš čime Modruš dobiva trajni status grada, a Modruš postaje treći najveći grad, odmah iza Zagreba i Senja. Prvi biskupi koji

su stolovali u Modrušu bili su osobe europske važnosti, poput Nikole Modruškog, Antuna Dalmatinca i drugih.

**Vojnokrajiško razdoblje** predstavlja razdoblje u kojima se formira sustav banovina koji je trebao štititi Slavoniju i Ugarsku, odnosno ostatak Europe od upada Osmanlija. Tijekom 16. stoljeća na području šire od same općine stvara se sustav kapetanija, od kojih su najpoznatija Tounjska, Tržička i Ogulinska kapetanija. Kapetanije se s vremenom spajaju te nastaje jedinstveni vojnoupравни prostor koji se od kraja 16. stoljeća zove Karlovačkim generalatom, a koji se ponovno kroz 18. stoljeće ustrojava na četiri pukovnije koje se dijele na satnije. Josipdolsko područje pripadalo je Ogulinskoj pukovniji, te se nalazilo unutar tri satnije: Tounjske (Skradnik), Modruške (Modruš, Modruška Munjava, Modruški Salopeki) i Oštarijske (Oštarije, Carevo Polje Josipdol, Munjava, Cerovnik, Trojvrh, Vajin Vrh), nakon čega se ponovno mijenja naziv i satnije.

**Kroz 18. stoljeće** njemački car i budući kralj Josip II. daje nalog za gradnju nove ceste – Josefinske, odnosno Josipove ceste, dok naselje Donja Munjava mijenja ime u Josipdol, a Gornja Munjava u Munjava. Izgrađena nova prometnica pridonijela je unapređenju trgovine i poštanske službe koja je osnovana i na području Josipdola. Novom reorganizacijom Josipdol je postao i sjedište satnije, ali je Josipdolska satnija ubrzo i ukinuta, a umjesto nje osnovana je Oštarijska satnija. Tijekom 19. stoljeća ustrojene su ilirske pokrajine od zemalja južno od rijeke Save koje je Napoleon oduzeo Habsburškoj Monarhiji. Za vrijeme njihovog trajanja u Oštarijama je izgrađen i novi kameni most.

**Sredinom 19. stoljeća** Josipdol ima 554 stanovnika te uz poštu i župnu crkvu dobiva i narodnu školu i državno skladište za žito. I dok je Stara zgrada općinske uprave bila smještena uz Jozefinu, zgrada škole bila je smještena u ulici koja je vodila ka Ogulinu. Dvije ulice bile su najvažnije prometnice na području Općine Josipdol. Na području u to vrijeme prisutni su obrtnici poput opančara, kolara, stolara, drvodjelaca i klobučara što govori o razvijenosti gospodarstva Općine.

Na području Općine Josipdol djeluju i prve organizacije stanovnika s područja, a to su Dobrovoljno vatrogasno društvo Josipdol, Dobrovoljno vatrogasno društvo Oštarije te Društvo djevojaka Ljubica Šojat.

Dobrovoljno vatrogasno društvo na području Josipdola osnovano je 1906. godine od strane vlasnika pilane kako bi se zaštitila njegova tvrtka od požara. Društvo je prestalo postojati tijekom Prvog svjetskog rata kada svi sposobni muškarci odlaze na front, te je ponovno osnovano 1931. godine. U Društvu je djelovala i tamburaška sekcija s 14 instrumenata i glazbenika, pjevačkim zborom i diletantskom sekcijom. Društvo je ponovno zamrlo tijekom Drugog svjetskog rata te se obnavlja tek 1952 godine, kada se nastavlja i djelovanje na kulturnom planu – unutar Društva djeluje dramska, glazbena i pjevačka sekcija. Najveći napredak u radu i organizaciji napravljen je osamdesetih godina prošlog stoljeća kada je unutar DVD-a izgrađeno spremište, nabavljena su dva vozila, prijenosna pumpa i druga vatrogasna oprema. Povodom stote godišnjice djelovanja Društva napisana je i monografija o Društvu.

*Slika 4. Dobrovoljno vatrogasno društvo Josipdol*



**Izvor:** internetske stranice Općine Josipdol

Dobrovoljno vatrogasno društvo na području Oštarija osnovano je 1896. godine kao ogranak DVD-a Ogulin. Tijekom Drugog svjetskog rata i Domovinskog rata društvo je zamrlo, ali je oprema i mehanizacija uspjela biti sačuvana za nove intervencije. Osim vatrogasne djelatnosti, DVD Oštarije član je Društva hrvatskih žudija te nastupa na festivalima za Uskrsni

ponedjeljak prezentirajući običaje čuvanja Isusovog groba, kao jedino hrvatsko kontinentalno društvo, uz loborske kuburaše. Stota godišnjica DVD-a Oštarije obilježena je 2002. godine, kada je i otvoren novouređen Vatrogasni dom s novom garažom pored vatrogasnog spremišta

*Slika 5. Dobrovoljno vatrogasno društvo Oštarije*



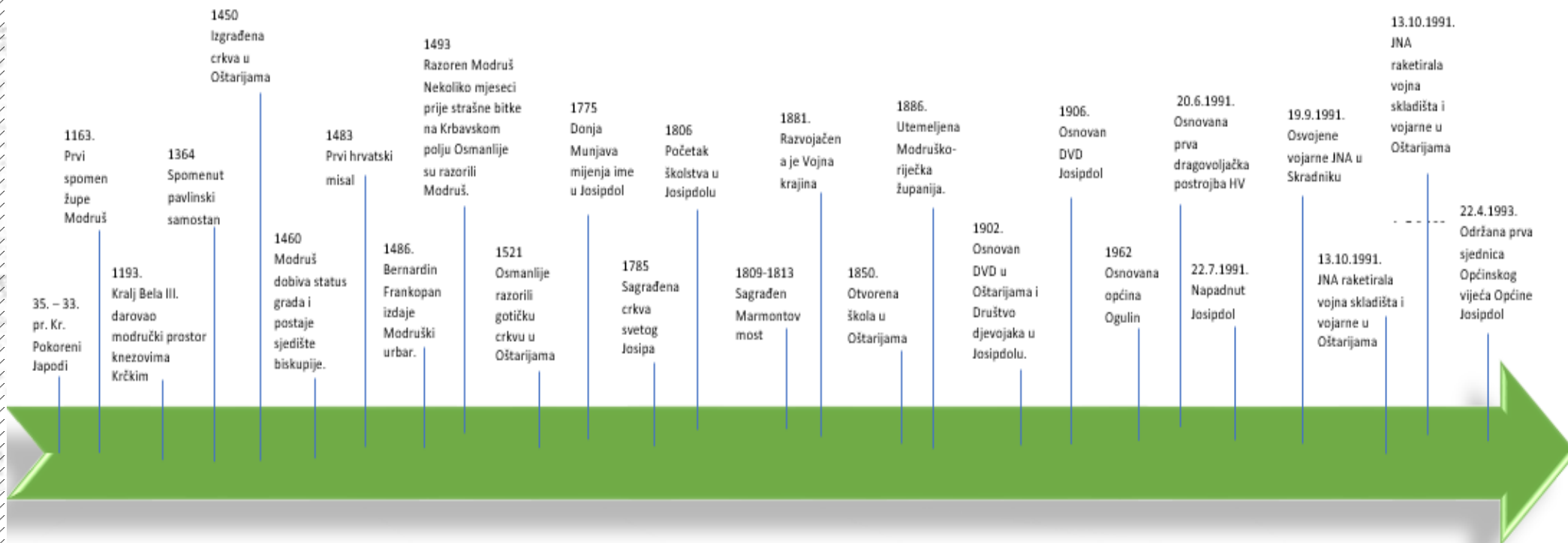
Tijekom Prvog svjetskog rata područje općine Josipdol ratovalo je na strani Austrougarske monarhije, u sklopu 79. otočke pješačke pukovnije grofa Jelačića na balkanskom, ruskom te zatim i talijanskom bojištu uz rijeku Soču. U crkvenim matičnim knjigama zabilježena je 31 žrtva rata, a potkraj i nakon rata na području se pojavila i španjolska gripa koja je dodatno ugrozila živote stanovnika.

**Tijekom druge Jugoslavije**, josipdolsko područje pripalo je oblasti Karlovac i kotaru Ogulin, nakon čega je ukinut kotar i osnovana općina Ogulin u kojoj je Josipdol imao mjesni i matični ured. Tijekom godina sagrađen je i Zadržni dom u Josipdolu u okviru kojeg su bili stanovi i knjižnica, dvorana za kulturne priredbe, a u koju je kasnije postavljena i kinodvorana, a 60.-ih godina asfaltirana je i cesta prema Ogulinu, te je otvorena nova pošta u središtu mjesta. Tijekom 70.-ih godina gradi se škola, hotel, benzinska postaja, zgrada sadašnje općine, dječji vrtić te se asfaltiraju ceste do okolnih naselja.

**Tijekom Domovinskog rata** područje Josipdola bilo je na crti bojišnice što je dovelo do brojnih napada i razaranja na tom području. Cilj je bila obrana prometnice Josipdol – Senj koja je predstavljala glavnu poveznicu između sjevera i juga Hrvatske. Područje općine oslobođeno je 5. kolovoza 1995. godine operacijom Oluja.

Općina Josipdol obnovljena je 1993. godine, a kada je i održana osnivačka sjednica Općine Josipdol. Općina je obuhvaćala, osim današnjih naselja, i naselja Tounj, Gerovo Tounjsko, Potok Tounjski, Tržić Tonjski, Rebroviće, Zdenac i Kamenicu Skradničku, a koja su se 1997. godine izdvojila u zasebnu Općinu Tounj (6).

Slika 6. Grafički prikaz lente vremena Općine Josipdol



#### *3.1.4. Karakteristike prostora Općine Josipdol – Zaključak*

Općina Josipdol smještena je na dobrom geografskom i strateškom položaju koji povezuje kontinentalnu s primorskom Hrvatskom. Kroz Općinu prolazi i najvažnija autocesta na tome području koja povezuje dva najveća Grada Republike Hrvatske te državna cesta od Vrbovskog do Grabovca.

Općina Josipdol smještena je na području Ogulinsko – Plaščanske doline, okružena obroncima Male Kapele, planinskog lanca koji je dio Dinarskog gorja, najvećeg krškog područja u Europi. Područje Općine karakteristično je po očuvanoj i zaštićenoj prirodi, a na području Općine prisutna su i zaštićena područja poput krajobraza Modruš - Veljun – Sabljaci, doline rijeke Munjave te područja zaštite pod Naturom 2000. S obzirom na karakteristike područja koje obilježavaju krški fenomeni

Općina Josipdol, osim bogate prirodne baštine, posjeduje i bogatu povijesno – kulturnu baštinu. Područje je naseljeno od 3. tisućljeća prije Krista te ga obilježavaju stalne promjene granica te utjecaj mnogih kultura.

## 3.2. Društvo

Društvo se može definirati kao cjelokupnost odnosa ljudi prema prirodi i međusobnih odnosa ljudi. Ono se može analizirati kroz razne aspekte i velik broj čimbenika koje ako sagledamo kao cjelinu dobivamo poprilično vjerodostojan prikaz stanja društva te društvenih kretanja. Za našu analizu društva Općine Josipdol pažnju ćemo usmjeriti na demografske i ekonomske karakteristike, strukturu kućanstava, stanovanje i stambeni fond, dostupnu društvenu infrastrukturu te ostale faktore koji utječu na kvalitetu života kako žitelja tako i posjetitelja Općine.

### 3.2.1. Demografske karakteristike stanovništva

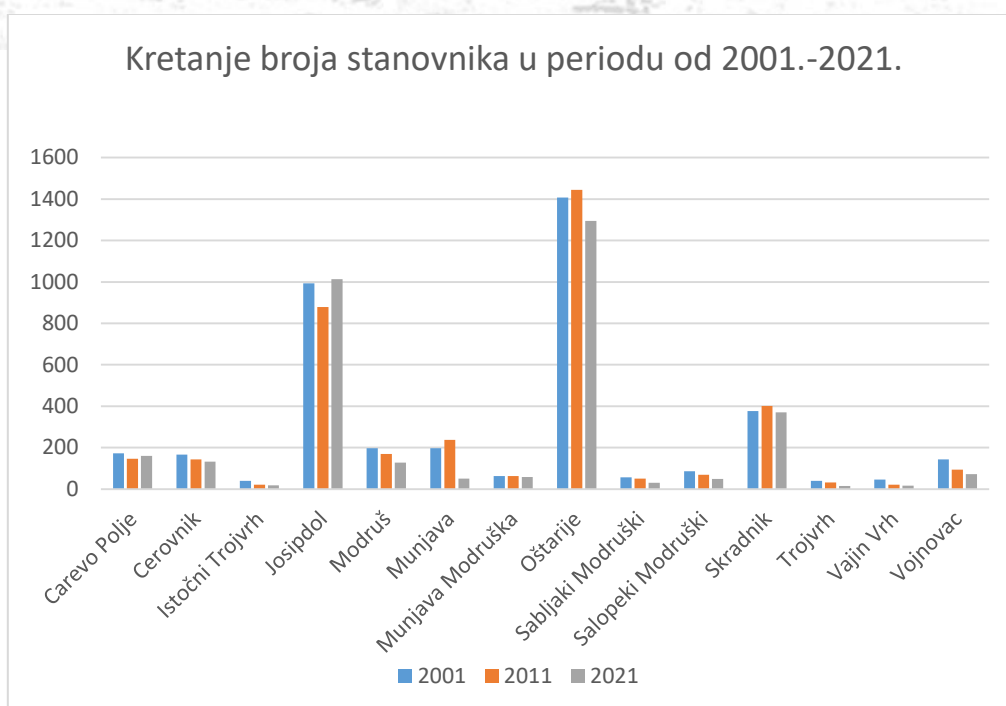
Demografija je znanost o stanovništvu. Demografija istražuje i proučava zakonitosti i pravilnosti u kretanju stanovništva, ustanovljuje kakve su vrste te zakonitosti, njihovo kvantitativno i kvalitativno djelovanje i utvrđuje međusobne odnose kretanja stanovništva s drugim društvenim i gospodarskim pojavama. Demografija se oslanja na upotrebu ogromnih količina podataka, uključujući rezultate popisa stanovništva i zapise iz matičnih knjiga.

Općina Josipdol prema zadnjem popisu stanovništva iz 2021. godine broji 3.410 stanovnika u 14 naselja. Najveći broj stanovnika ima naselje Oštarije (1.295) što čini 37,98% posto ukupnog stanovništva, nakon čega slijedi naselje Josipdol s 1.013 stanovnika, odnosno 29,71%, dok ostala naselja imaju značajno manji udio u ukupnom stanovništvu općine. Usporedimo li podatke iz 2021. s onima iz 2011. i 2001. godine dolazimo do sljedećih spoznaja. U 2011. godini Općina Josipdol je imala 3.773 stanovnika, a 2001. 3.987 stanovnika. Iz toga vidimo da Općina Josipdol, u zadnjih 20 godina, kontinuirano gubi stanovništvo te izuzev naselja Carevo Polje i Josipdol svi bilježe osjetan pad broja stanovnika. Taj trend potvrđuje i sveprisutni trend depopulacije ruralnih prostora na razini države. Proces depopulacije ima negativni utjecaj na ukupnu socijalnu i gospodarsku situaciju s obzirom na to da dovodi do smanjenja razvojnih potencijala koje doprinose smanjenoj mogućnosti ostvarenja razvojnih planova.

Tablica 3. Kretanje broja stanovnika Općine Josipdol u periodu od 2001.-2021.

Naselje	2001.	2011.	2021.
Carevo Polje	172	146	160
Cerovnik	167	144	132
Istočni Trojvrh	40	22	18
Josipdol	993	879	1013
Modruš	197	169	128
Munjava	198	237	51
Munjava Modruška	63	63	58
Oštarije	1407	1444	1295
Sabljaki Modruški	57	50	31
Salopeki Modruški	86	69	49
Skradnik	377	402	371
Trojvrh	40	32	15
Vajin Vrh	46	22	17
Vojnovac	144	94	72

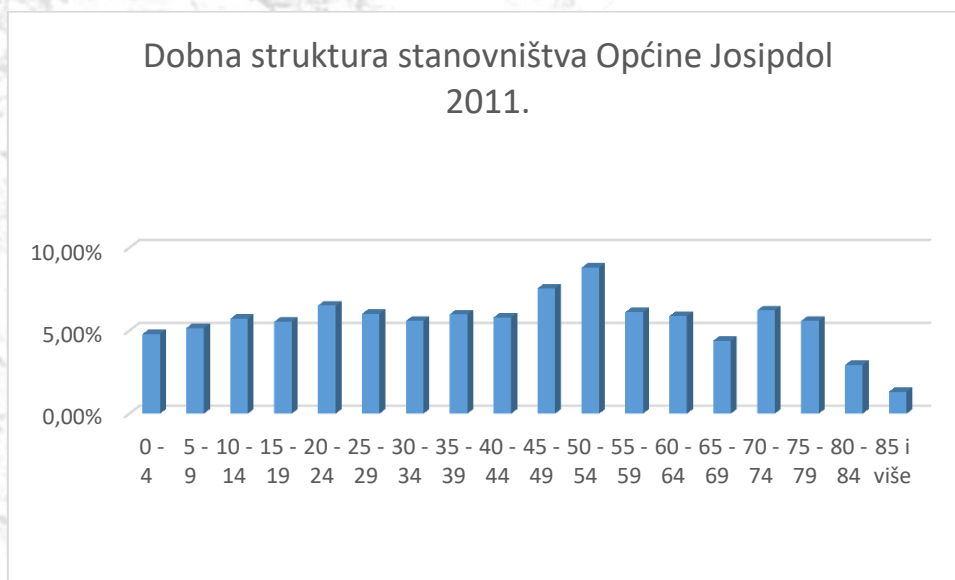
Graf 1. Kretanje broja stanovnika Općine Josipdol po naseljima u periodu od 2001.-2021.



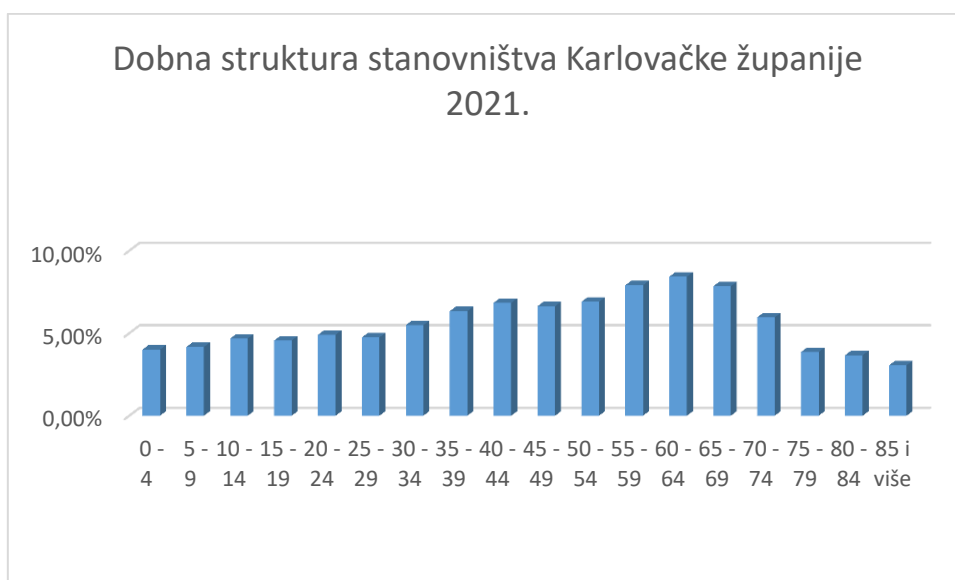
Osim izražene depopulacije, ako sagledamo dostupne podatke o dobnoj strukturi stanovništva i usporedimo podatke za Općinu Josipdol iz 2011. s podacima za Karlovačku županiju iz 2021. vidimo da se osjetno povećao udio starog stanovništva. To se posebno dobro vidi iz grafova dobne strukture stanovništva za Karlovačku županiju i za općinu

Josipdol. Starenje stanovništva Općine Josipdol dovodi do smanjenja ukupno aktivnog stanovništva i povećanja ekonomski ovisnog stanovništva.

Graf 2. Dobna struktura stanovništva Općine Josipdol 2011.



Graf 3. Dobna struktura stanovništva Karlovačke županije 2021.



U prilog činjenici da stanovništvo sve više stari govore i sljedeći indikatori: pokazatelj prosječne starosti, ili prosječna dob kao srednja vrijednost koja iznosi 42,7 godina; indeks starenja, odnosno omjer broja starih 60 i više godina i mladih u dobi do 19 godina. Indeks Općine Josipdol iznosi 124,2 što bi značilo da na četiri mlade osobe do 19 godina dolazi 5 osoba starijih od 60 godina. Uvriježeno mišljenje je da je indeks starenja veći od 40 indikator

kritičnog odnosa mladih i starih. Sljedeći indikator je koeficijent starosti, odnosno udio starijih od 60 godina u ukupnom stanovništvu koji iznosi 26,4%.

Tablica 4. Pokazatelji starenja stanovništva Općine Josipdol

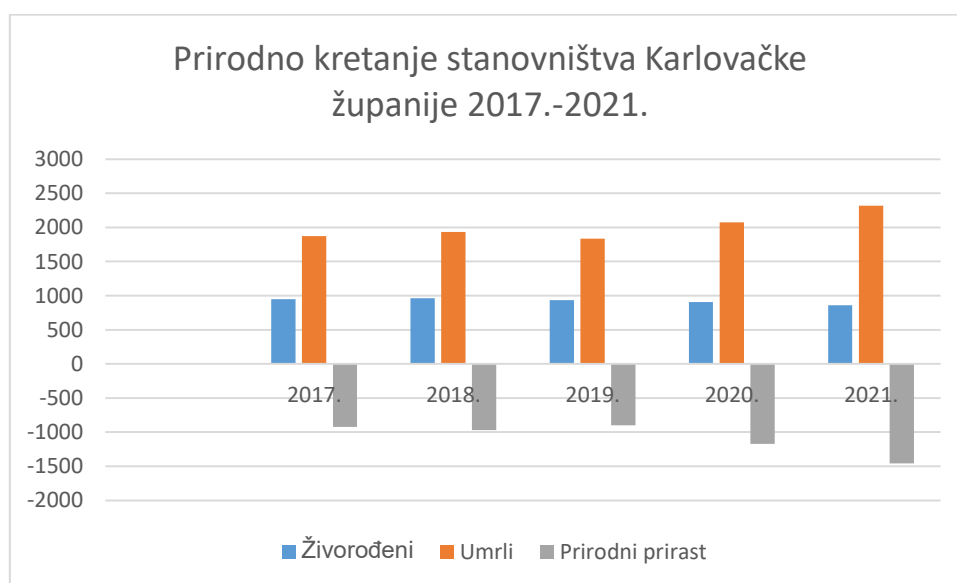
Pokazatelji starenja	
Prosječna starost	42,7
Indeks starenja	124,2
Koeficijent staosti	26,4

Što se tiče prirodnog kretanja stanovništva odnosno broja rođenih u odnosu na broj umrlih u Karlovačkoj županiji te u Općini Josipdol stanje je prikazano u tablicama i grafovima. Kod prikaza stanja Karlovačke županije vidimo zabrinjavajući trend sve manje rođenih, a sve veći broj umrlih stanovnika. Iz godine u godinu stanje je sve alarmantnije te ako se ovaj proces ne ublaži, zaustavi i preokrene prijeteći rapidno izumiranje velikog broja naselja.

Tablica 5. Prirodno kretanje stanovništva Karlovačke županije 2017.-2021.

	Živorodeni	Umrli	Prirodni prirast	Vitalni indeks (živorodeni na 100 umrlih)
2017.	947	1871	-924	50,6
2018.	962	1933	-971	49,8
2019.	933	1833	-900	50,9
2020.	904	2076	-1172	43,5
2021.	860	2316	-1456	37,1

Graf 4. Prirodno kretanje stanovništva Karlovačke županije



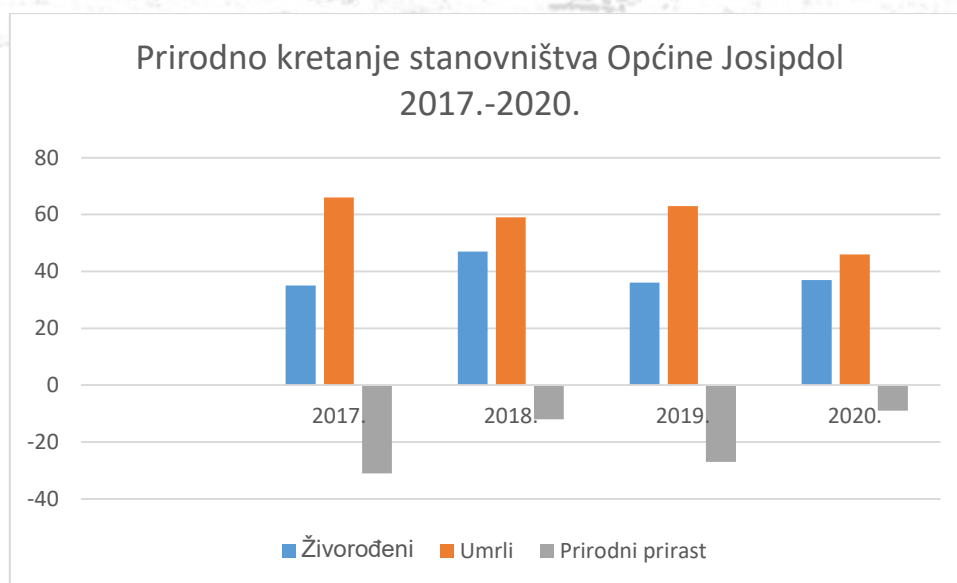
Premda je Općina Josipdol jedna od rjeđe naseljenih općina Karlovačke županije sa svega 20,6 st/km<sup>2</sup> kod koje je vidljivo da je broj živorođenih manji od broja umrlih, lako se da iščitati da situacija nije toliko drastična kao na području županije, ali da se treba nastaviti s trenutačnim pronatalitetnim mjerama te ih pojačati i proširiti njihov spektar. Uz to treba nastaviti s ulaganjima u komunalnu i društvenu infrastrukturu kako bi se stvorio prostor poželjan za život i tako zaustavio odljev mladog radno sposobnog stanovništva, odnosno privuklo mlade obitelji da se nastane na području općine.

Tablica 6. Prirodno kretanje stanovništva za Općinu Josipdol 2017.-2020.

Izvor: Državni zavod za statistiku

	Živorodeni	Umrli	Prirodni prirast	Vitalni indeks (živorođeni na 100 umrlih)
2017.	35	66	-31	53,03
2018.	47	59	-12	79,66
2019.	36	63	-27	57,14
2020.	37	46	-9	80,43

Graf 5. Prirodno kretanje stanovništva Općine Josipdol 2017.-2020.



### 3.2.2. Obrazovne i ekonomske karakteristike stanovništva

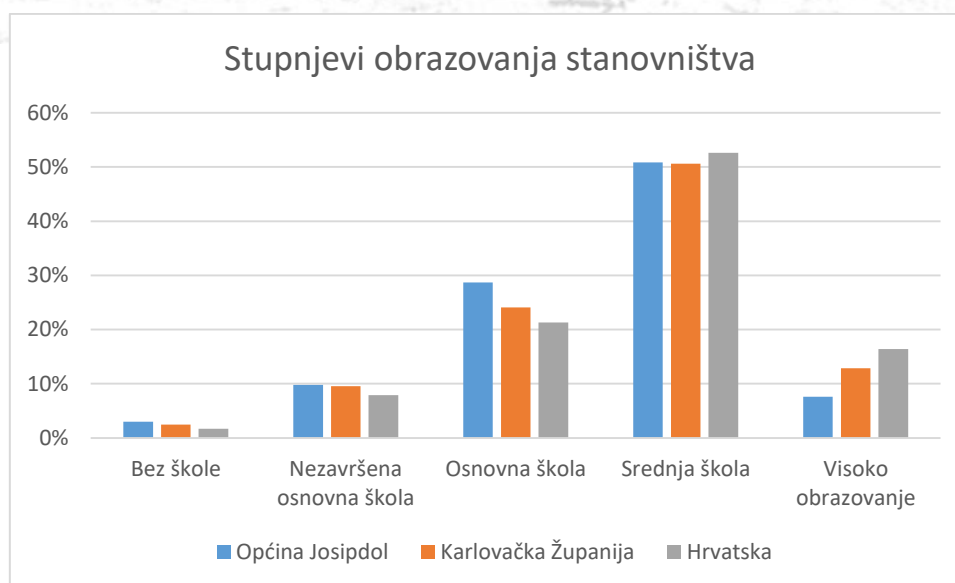
Obrazovano stanovništvo je jedan od temeljnih preduvjeta gospodarskog razvoja, ono doprinosi sprječavanju socijalne isključenosti i siromaštva. Prema podacima popisa stanovništva iz 2011. godine bez školske spremne je 97 osoba (3%), nepotpuno osnovno

obrazovanje je imalo 311 osoba (9,77%), 913 stanovnika (28,7%) općine ima završenu samo osnovnu školu, najbrojniji su oni sa srednjim obrazovanjem i njih ima 1618 (50,86%) dok je 242 stanovnika (7,61%) visoko obrazovano. Iz podataka prikazanih u sljedećoj tablici jasno je vidljivo da je stanovništvo općine Josipdol manje obrazovano od županijskog, ali i državnog prosjeka.

Tablica 7. Najviša postignuta razina obrazovanja stanovnika starijih od 15 godina

	Bez škole	Nezavršena osnovna škola	Osnovna škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje
Josipdol	3%	9,77%	28,7%	50,86%	7,61%
Karlovačka Županija	2,48%	9,53%	24,06%	50,63%	12,85%
Hrvatska	1,7%	7,9%	21,3%	52,6%	16,4%

Graf 6. Prikaz najvišeg postignutog stupnja obrazovanja stanovnika starijih od 15 godina

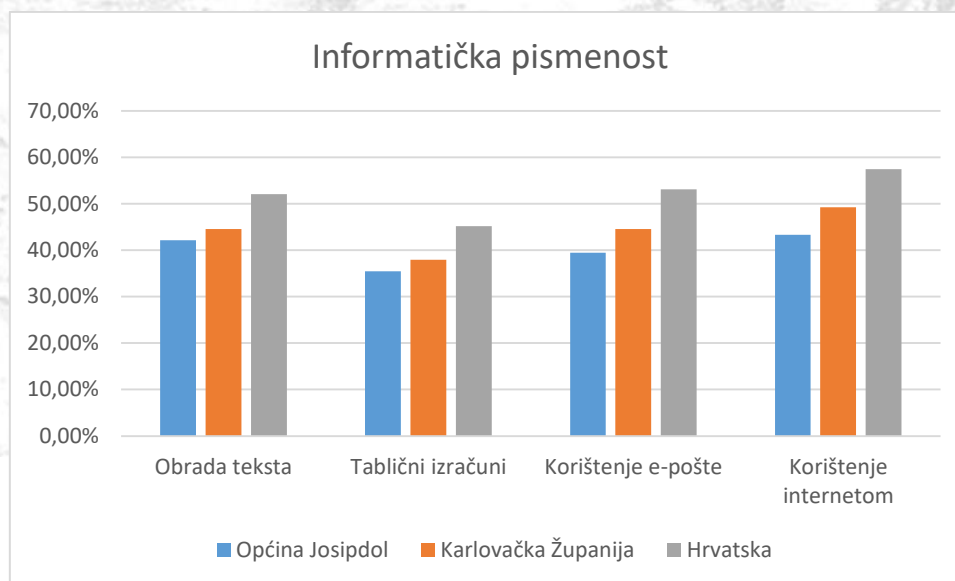


S obzirom na informatičku pismenost Općine, ukupno 56,67% stanovništva se ne zna koristiti internetom, 60,55% stanovništva se ne zna koristiti električnom poštom, 64,53% ne zna koristiti tablične izračune, dok 57,85% ne zna obraditi tekst. Prema tim podacima jasno se vidi da je stanovništvo općine Josipdol informatički nepismenije od županijskog prosjeka, ali i od državnog za kojim dosta zaostaje.

Tablica 8. Prikaz informatičke pismenosti stanovnika starijih od 10 godina

	Obrada teksta	Tablični izračuni	Korištenje e-pošte	Korištenje internetom
Općina Josipdol	42,15%	35,47%	39,45%	43,33%
Karlovačka Županija	44,59%	37,95%	44,54%	49,29%
Hrvatska	52,05%	45,2%	53,14%	57,45%

Graf 7. Prikaz informatičke pismenosti stanovnika starijih od 10 godina



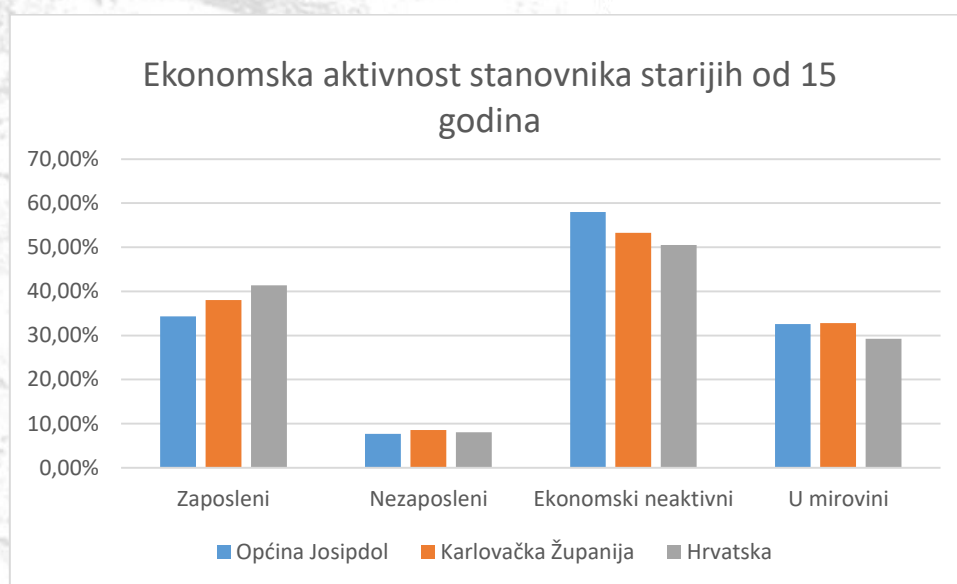
Što se tiče ekonomske aktivnosti stanovništva, prema zadnje dostupnim podacima Državnog zavoda za statistiku iz 2011., zaposlen je 1.091 stanovnik, 246 ih je nezaposleno, a 1.844 ih se smatra ekonomski neaktivnim od čega 1.036 (32,57%) njih ostvaruje pravo na mirovinu. U usporedbi s podacima dostupnim za Karlovačku županiju i za cijelu državu vidimo da je i zaposlenost i nezaposlenost u općini niža od prosjeka, ali da je zato znatno veći broj ekonomski neaktivnog stanovništva u čijem udjelu broj umirovljenika ne odstupa značajno od prosjeka. U ekonomski neaktivno radno sposobno stanovništvo spadaju, uz umirovljenike, osobe koje se bave obvezama u kućanstvu, učenici ili studenti te ostale neaktivne osobe.

Tablica 9. Prikaz ekonomske aktivnosti stanovnika starijih od 15 godina

	Zaposleni	Nezaposleni	Ekonomski neaktivni	U mirovini
Općina Josipdol	34,3%	7,73%	57,97%	32,57%
Karlovačka Županija	38,05%	8,59%	53,28%	32,84%

Hrvatska	41,4%	8,05%	50,49%	29,28%
----------	-------	-------	--------	--------

Graf 8. Prikaz ekonomske aktivnosti stanovnika starijih od 15 godina



Stanovništvo općine Josipdol u najvećoj se mjeri bavi djelatnošću prijevoza i skladištenja nakon čega slijedi prerađivačka industrija, trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala, djelatnost poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, građevinarstvo, javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje, djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane. U najvećoj mjeri stanovništvo je zaposleno na poziciji uslužnih i trgovačkih zanimanja te na pozicijama rukovoditelja postrojenjima i strojevima, industrijskih proizvođača i sastavljača proizvoda te na pozicijama tehničara i stručnih radnika, kao i na pozicijama u obrtu i pojedinačnoj proizvodnji.

Graf 9. Zaposlenio prema području djelatnosti u Općini Josipdol



Prema posljednjim dostupnim informacijama iz 2011. godine, 88 stanovnika je bilo zaposleno u djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, 15 stanovnika u ostalim uslužnim djelatnostima te 4 stanovnika u umjetnosti, zabavi i rekreaciji.

### 3.2.3. Struktura kućanstva, stanovanje i stambeni fond

Prema podacima iz posljednjeg popisa stanovništva 2021. godine u Općini postoji 1.221 kućanstvo te 2.028 stambenih jedinica. U usporedbi s podacima iz popisa stanovništva provedenog 2011. godine vidimo da se u proteklih deset godina broj kućanstava smanjio za 9.1% dok je broj stambenih jedinica ostao gotovo isti s marginalnim porastom od 16 novih stambenih jedinica.

Tablica 10. Broj kućanstava i stambenih jedinica u Općini Josipdol 2011.-2021.

	Broj kućanstava	Stambene jedinice
2011.	1339	2012
2021.	1221	2028

Zbog toga što podatci iz 2021. još uvijek nisu obrađeni, najrecentniji dostupni podatci o načinu korištenja stanova su oni iz 2011. Iz tih podataka vidimo da je skoro 90% stambenih jedinica namijenjena za stalno stanovanje. Dok je preostalih 10% povremeno korišteno za odmor i rekreaciju. Zanimljiv je podatak da niti jedna stambena jedinica nije bila prijavljena za obavljanje turističke djelatnosti, dok prema podacima Državnog zavoda za statistiku u 2020. godini u Općini Josipdol je bilo 53 sobe, apartmana i mjesta za kampiranje.

Tablica 11. Način korištenja stambenih jedinica u Općini Josipdol

Ukupno	Stanovi za: Stalno stanovanje				Povremeno korišteni		Obavljanje djelatnosti	
	Ukupno	Nastanjeni	Privremeno nenastanjeni	Napušteni	Odmor i rekreacija	U vrijeme sezonskih radova	Iznajmljivanje turistima	Ostale djelatnosti
2012	1805	1321	318	166	203	1	-	3

### *3.2.4. Društvena infrastruktura*

Sustav predškolskog odgoj i obrazovanja na području Općine Josipdol postoji od 1985. godine. Od tada je u 2 navrata Dječji vrtić Josipdol bio zatvaran, ali od 1. rujna 2000. godine vrtić kontinuirano radi. Danas na području Općine djeluje Osnovna škola Josipdol te 2 područne škole (Područna škola „Siniša i Zrinko Rendulić“ – Oštarije i Područna škola Skradnik – Skradnik). Ukupan broj učenika u spomenutim školama je 250. Sadašnji kapaciteti primarne zdravstvena zaštite u Općini svode se na primarnu razinu, odnosno Općina ima hitnu pomoć, ambulantne jedinice u Josipdolu i Oštarijama, te stomatološku ordinaciju koja pokriva Općine Josipdol i Plaški. Kada je u pitanju zdravstvena djelatnost na sekundarnoj i tercijarnoj razini, stanovnici gravitiraju najviše prema Općoj bolnici Ogulin, Općoj bolnici Karlovac (Švarča), ili prema Rijeci i Zagrebu. U Josipdolu još postoji ljekarna, te veterinarska ambulanta.

Općina utvrđuje korisnike socijalne skrbi, te uvjete, način i postupak za ostvarivanje takvih pomoći. Pomoć s područja socijalne skrbi ne može se ostvarivati na teret Općine ako je zakonom ili drugim propisom donesenim na temelju zakona uređeno da se prava na te pomoći ostvaruju prvenstveno na teret nadležnog ministarstva Republike Hrvatske ili na teret drugih pravnih ili fizičkih osoba. Centar za socijalnu skrb Ogulin je javna ustanova čiji je osnivač ministarstvo nadležno za poslove socijalne skrbi. Mjesni nadležni centar se odnosi na Grad Ogulin i općine: Tounj, Josipdol, Plaški i Saborsko s pripadajućim naseljima.

Od društvenih sadržaja, sportsko rekreativnog karaktera, na području općine djeluju nogometni klubovi Josipdol i Oštarije, biciklistički klub Kotač i teniski klub Josipdol, a u školama su organizirane sportske i druge izvannastavne aktivnosti za djecu.

Iako je kulturna društvena infrastruktura nedovoljno razvijena u općini, postoji značajni broj kulturno zaštićenih objekata poput: povijesnog naselja Modruš, dio ruralnog naselja Modruški Sabljaci, sakralne i etnološke baštine. Na području općine postoje i brojni arheološki lokaliteti.

### *3.2.5. Društvo – zaključak*

Iz ranije prezentirane analize se jasno vidi da trend depopulacije ruralnih područja nije zaobišao ni Općinu Josipdol. Taj trend u Općini nije toliko izražen u većim naseljima, u odnosu na ona manja. Također, može se zaključiti da Općina Josipdol u odnosu na druge Općine na području Županije nije toliko drastično pogođena depopulacijom. To se može objasniti blizinom urbanog središta Grada Ogulina koji omogućuje veće mogućnosti za zapošljavanje, ali i veće mogućnosti korištenja dodatnog sadržaja u blizini same Općine. U tome smislu potrebno je što bolje iskoristiti navedenu blizinu urbanog središta. Unatoč tome što Općina ne kotira tako loše kao druge Općine na području Karlovačke županije, potrebno je aktivno raditi na mjerama koje će omogućiti ostanak mladih obitelji i djece na području Općine. U tome smislu očituje se i prilika koju ruralni turizam nudi na području Općine, a koji ima mogućnost pružiti, osim dodatnih mogućnosti zapošljavanja, i dodatne mogućnosti vezane za ostvarivanje dodatnih prihoda, kako stanovnika, tako i same Općine koja posljedično omogućuje razvoj dodatnih sadržaja na razini Općine.

Kako bi se oplemenio ljudski potencijal općine važno je povećati ulaganja u obrazovanje stanovništva Općine. Ekonomska vrijednost ljudskog kapitala ovisi o stupnju sposobnosti i znanja. U današnjem dinamičnom digitalnom okruženju važno je ostati u korak s novim znanstvenim spoznajama i tehnologijama s obzirom na to da vještine i znanja brzo mogu zastarjeti u takvom okruženju. Podaci ukazuju na to da je stanovništvo Općine ispod županijskih i državnih prosjeka po obrazovanju, ali i informatičkoj pismenosti te u skladu s time treba unaprijediti postojeću razinu pismenosti i educiranosti. Ulaganjem u obrazovanje neminovno se ulaže i u gospodarsku sliku općine jer se novim znanjima unaprjeđuju postojeći procesi, ali i otvaraju brojne nove prilike za ulaganje. U tom kontekstu educiranost stanovništva te informatička pismenost predstavljaju preduvjet na razini ljudskih kapaciteta koji ima potencijala doprinijeti razvoju novih inicijativa i inovacija u području turizma. Osim toga, razina korištenja digitalnih tehnologija danas predstavlja uvjet za predstavljanje vlastitih turističkih proizvoda na tržištu. Upravo zbog tih razloga, ističe se prilika razvijanja educiranosti i informatičke pismenosti na području Općine.

Podatci o stanovanju i stambenom fondu općine sugeriraju da općina raspolaže s dosta neiskorištenih kapaciteta. Prilika postoji u prenamjeni takvih kapaciteta u turističke i druge svrhe.

Društvena infrastruktura pokriva temeljne potrebe stanovnika Općine, ali najveća slabost prepoznaje se u nedostatku kulturnih i sportskih sadržaja koji igraju veliku ulogu u percepciji općine kao poželjnog mjesta za stanovanje odnosno prepoznatljivosti Općine te kreiranju motivacije za posjet navedenoj destinaciji. Osim toga, društvena infrastruktura važan je element svake turističke destinacije koji omogućuje razvoj turističkih proizvoda. U tome smislu, potrebno je daljnje ulaganje u diversifikaciju društvene infrastrukture, ako i povezivanje postojeće društvene infrastrukture s turističkom namjenom.

### 3.3. Gospodarstvo

Gospodarstvo predstavlja pribavljanje, raspolaganje te upravljanje sredstvima i sposobnostima pojedinaca i ljudskih zajednica radi podmirenja njihovih potreba. Na stanje i razvoj gospodarstva utječu prirodna i proizvedena sredstva, ljudsko znanje i sposobnosti, kao i organizacijski oblici i društvene institucije koje reguliraju i usmjeruju gospodarske napore. Temeljno je načelo dobra gospodarenja težnja da se željeni učinak postigne s minimalnim utroškom raspoloživih sredstava, odnosno da se s danim sredstvima postigne maksimalan korisni učinak.

#### 3.3.1 Opća gospodarska kretanja

Bruto domaći proizvod Karlovačke županije za 2018. godinu iznosio je 7.789 milijardi HRK. U odnosu na predkriznu 2008. godinu, kada je BDP iznosio 7.993 milijardi HRK, bruto domaći proizvod Karlovačke županije manji je za 2,55%. BDP Karlovačke županije čini samo 2% od ukupnog BDP-a Republike Hrvatske što ukazuje na nisku koncentraciju ukupne proizvodnje u toj županiji.

BDP po glavi stanovnika ili per capita je ukupan BDP zemlje podijeljen s brojem stanovnika. Bruto domaći proizvod u Karlovačkoj županiji iznosio je 62.503 HRK po stanovniku, što je 32,3% niži BDP od onoga na razini Republike Hrvatske koji je iznosio 92.389 HRK, odnosno 33% ispod prosjeka kontinentalne Hrvatske koji iznosi 93.282 HRK. U odnosu na podatke iz 2008. godine bruto domaći proizvod po stanovniku u tekućim cijenama Karlovačke županije

porastao je za 0.6% što je u skladu s porastom prosjeka kontinentalne Hrvatske, odnosno bolji rezultat od onoga na razini Republike Hrvatske.

Dominantna zastupljenost prerađivačke industrije vidljiva je kako na nacionalnoj razini, tako i na razini kontinentalne Hrvatske. Prerađivačka industrija najzastupljenija je djelatnosti i u Karlovačkoj županiji s 26,6% ukupnog udjela u bruto dodanoj vrijednosti<sup>1</sup>. Sljedeća najzastupljenija djelatnost Karlovačke županije jest javna uprava, obrana i socijalno osiguranje s 20,96% udjela u bruto dodanoj vrijednosti.

Sukladno Odluci o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti ("Narodne novine", broj 132/2017) jedinice lokalne i regionalne samouprave dijele se na osam skupina prema razini razvijenosti tog područja, od čega prva skupina podrazumijeva najmanje razvijene općine i županije, dok osma skupina podrazumijeva najrazvijenije općine i županije Republike Hrvatske.

Karlovačka županija tako pripada u II skupinu prema indeksu razvijenosti podrazumijevajući da se nalazi u prvoj polovini ispodprosječno rangiranih jedinica područne samouprave. Za razliku od Karlovačke županije, Općina Josipdol pripada u IV skupinu prema indeksu razvijenosti, odnosno pripada prvoj četvrtini ispodprosječno rangiranih jedinica lokalne samouprave, zbog čega možemo zaključiti kako Općina ne odskoče od prosjeka razvijenosti Karlovačke županije. U tome smislu, Općina Josipdol pokazuje pozitivnije trendove jedino u indeksu starenja, dok u ostalim kategorijama pokazuje neznatno lošije rezultate. Indeks razvijenosti, prema Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske ("Narodne novine", broj 147/14, 123/17 i 118/18), predstavlja sredstvo za valorizaciju nivoa socioekonomskog razvoja i ocjenjivanje razine razvijenosti jedinica lokalne, područne i regionalne samouprave te za klasifikaciju potpomognutih područja. Takav pristup doprinosi jednostavnosti i transparentnosti cjelokupnog sustava, čime se omogućava bolje usmjeravanje poticaja i stječe kvalitetnija podloga za uključivanje i isključivanje jedinica iz sustava potpomognutih područja o kojima država dodatno skrbi <sup>(7)</sup>.

---

<sup>1</sup> Bruto dodana vrijednost predstavlja bruto domaći proizvod umanjen za razliku poreza i subvencija isplaćenih pojedinim djelatnostima

Tablica 12. Pokazatelji razvijenosti Općine Josipdol

Skupina	POKAZATELJI RAZVIJENOSTI OPĆINE JOSIPDOL	POKAZATELJI RAZVIJENOSTI KARLOVAČKE ŽUPANIJE
	IV	II
Indeks razvijenosti	99,293	95,191
<b>Vrijednosti osnovnih pokazatelja za JLS/JRS</b>		
Prosječni dohodak po stanovniku	26.336,18	29.715,33
Prosječni izvorni prihodi po stanovniku	1.515,98	2.547,26
Prosječna stopa nezaposlenosti	0,19520	0,1728
Opće kretanje stanovništva	92,92	88,93
Indeks starenja	124,2	149,0
Stupanj obrazovanja (VSS, 20-65)	0,1101	0,1836
<b>Vrijednosti standardiziranih pokazatelja za JLS/JRS</b>		
Prosječni dohodak po stanovniku	103,08	102,97
Prosječni izvorni prihodi po stanovniku	95,61	96,21
Prosječna stopa nezaposlenosti	98,28	98,16
Opće kretanje stanovništva	99,89	91,16
Indeks starenja	101,42	84,97
Stupanj obrazovanja (VSS, 20-65)	97,83	99,91

### 3.3.2. Tržište rada

Tržište rada u užem smislu obuhvaća ponudu i potražnju radnika, no u širem smislu predstavlja razinu konkurentnosti nekog područja koja prikazuje razinu životnog standarda i kvalitete života na tom području. Najvažniji relativni pokazatelji tržišta rada su: stopa ekonomske aktivnosti, stopa nezaposlenosti i stopa zaposlenosti.

#### a) STOPA AKTIVNOSTI

Radni kontingent čine osobe sposobne za rad između 15 do 64 godine. S obzirom na radni kontingent, izračunavamo stopu ekonomske aktivnosti koja označava udio radne snage u radno sposobnom stanovništvu, a kako bi mogli preciznije prikazati sliku na tržištu rada.

Obuhvat radnog kontingenta za Općinu Josipdol u 2011. godini iznosio je 2.408 osoba. S obzirom na 1.091 zaposlenih osoba, stopa ekonomske aktivnosti Općine iznosi 45,31%.

U Općini je 2011. godine bilo prisutno 1.844 osoba koje su bile radno neaktivne, odnosno osoba koje su bile u mirovini ili su bile u sustavu školstva, odnosno osobe koje su se bavile

obvezama u kućanstvu. Ekonomski neaktivnog stanovništva tako je bilo 57,97% od ukupnog stanovništva Općine. Takvo stanje je s jedne strane bila posljedica mogućnosti prijevremenog odlaska u mirovinu, opredijeljenosti za obiteljske i kućanske obaveze prvenstveno žena te rastućeg udjela sive ekonomije <sup>(8)</sup>.

#### b) STOPA NEZAPOSLENOSTI

Stopa nezaposlenosti predstavlja broj nezaposlenih osoba u odnosu na broj ukupno aktivnog stanovništva.

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, nezaposlenih je u 2011. godini u Općini Josipdol bilo 246, od čega su nešto više nezaposlenih činile žene u odnosu na muškarce. S obzirom na ranije podatke, stopa nezaposlenosti Općine Josipdol iznosila je približno 10,21%, što približno znači da na svaku treću zaposlenu osobu dolazi jedna nezaposlena <sup>(8)</sup>.

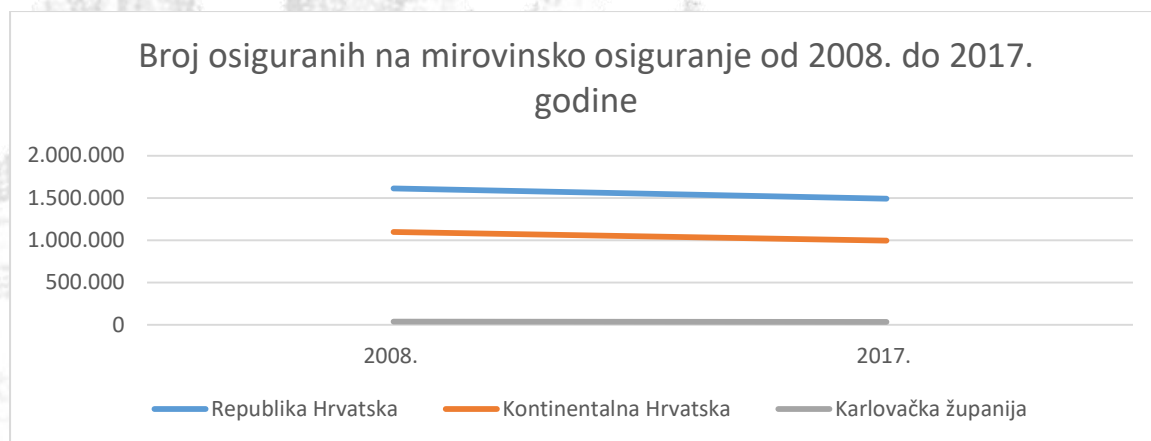
#### c) STOPA ZAPOSLENOSTI

Stopa zaposlenosti predstavlja udio zaposlenih osoba u radno sposobnom stanovništvu, odnosno označava koliki je broj zaposlenih osoba u odnosu na broj radno sposobnih osoba.

U Općini Josipdol 2011. godine postojale su 1.091 zaposlene osobe, odnosno svaka treća osoba u Općini bila je zaposlena. U većem dijelu bili su zaposleni muškarci s omjerom od 63% u odnosu na 37% zaposlenih žena. Stopa zaposlenosti Općine Josipdol tako je 2011. godine iznosila 45,31% <sup>(8)</sup>.

Prema podacima Hrvatske gospodarske komore postoji trend smanjivanja osiguranika na mirovinsko osiguranje između 2008. i 2017. godine u Karlovačkoj županiji. Karlovačka županija tako je u tom periodu izgubila čak 4.151 osiguranika mirovinskog osiguranja. Silazni trend prati trend pada Republike Hrvatske te trend pada Kontinentalne Hrvatske <sup>(9)</sup>.

Graf 10. Broj osiguranih na mirovinsko osiguranje od 2008. do 2017. godine

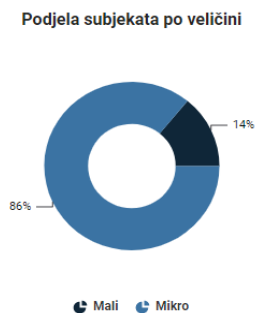


Broj nezaposlenih u Karlovačkoj županiji snizio se sa 13.100 osoba u 2004. godini na samo 3.730 osoba u 2021. godini. Jednim dijelom razlog takvom smanjenju nezaposlenosti je i iseljavanje u bogatije dijelove Hrvatske te inozemstvo koje se intenziviralo ulaskom Hrvatske u Europsku uniju<sup>(10)</sup>.

### 3.3.3. Poduzetnička infrastruktura

Poduzetnička infrastruktura predstavlja sustav poduzetničkih zona te poduzetničkih potpornih institucija čija je svrha unaprjeđenje poslovnog okruženja, odnosno poticanje gospodarskog rasta sveukupnog područja kroz ravnomjeran teritorijalni razvoj, odnosno ravnomjeran gospodarski rast. Ulaganjem u poduzetničku infrastrukturu proizvodi se povećanje investicija te zaposlenosti, odnosno dolazi do bržeg rasta poduzetništva tog prostora.

Slika 7. Podjela poslovnih subjekata po veličini u Općini Josipdol

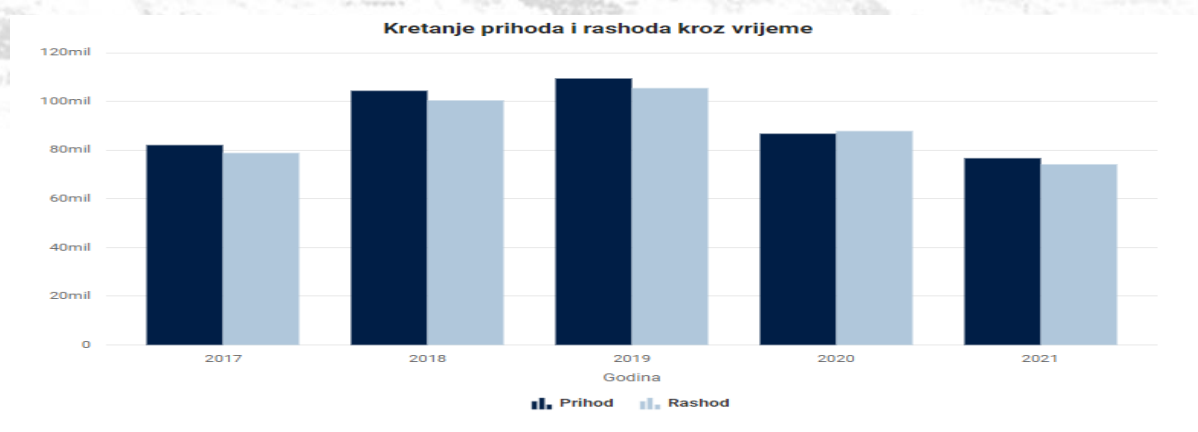


Prema podacima Fine za 2021. na području Općine Josipdol u 2021. godini bilo je aktivno 109 poduzetnika od kojih je 41 podnijelo GFI izvješće za zadnju statističku godinu. Najveći broj poslovnih subjekata bili su mikro razine, njih 86%, dok je manji dio, odnosno 14% subjekata bilo malih. U odnosu na zadnjih pet godina, uočljiv je trend povećanja broja poslovnih subjekata u Općini, kao i pozitivan trend dinamike otvaranja i zatvaranja

subjekata, pri čemu je uočljiv veći broj otvaranja nego zatvaranja poslovnih subjekata. Navedeno je posebno uočljivo za 2021. godinu kada je otvoreno 11 novih poslovnih subjekata, u odnosu na 3 zatvorena poslovna subjekta u Općini.

Ukupni ostvareni prihodi za 2021. godinu bili su 76,70 mil. kn, pri čemu su najveći prihod ostvarivala mala poduzeća, dok su manji prihod ostvarivala mikro poduzeća. U odnosu prema tipu subjekata, najveće prihode u iznosu od 64,44 mil. kn ostvarivala su društva s ograničenom odgovornošću, te obrtnici u iznosu od 8,88 mil. kn, dok su jednostavna društva s ograničenom odgovornošću i zadruge zajedno ostvarile 3,38 mil. kn što je značajno manje u odnosu na prihode ostvarene od ostalih tipova poslovnih subjekata. U odnosu na zadnjih pet godina poslovni subjekti na području Općine Josipdol ostvarili su značajno manje prihode, a što je moguće objasniti kroz zatvaranje tržišta uslijed pandemije Covid – 19.

Graf 11. Kretanje prihoda i rashoda poslovnih subjekata u Općini Josipdol kroz vrijeme



Ukupan broj osoba koje su ti poslovni subjekti zapošljavali bio je 172. Najveći broj osoba zapošljavali su mali poslovni subjekti, dok je manji broj bio zaposlen kod mikro poslovnih subjekata. Najčešće su poslovni subjekti zapošljavali do petero zaposlenika<sup>(11)</sup>.

Poduzetničke potporne institucije su subjekti usmjereni na stvaranje kvalitetnog, korisnički orijentiranog poduzetničkog okruženja u Republici Hrvatskoj te provode programe usmjerene na razvoj poduzetništva. Od poduzetničke infrastrukture na razini Karlovačke županije postoje sljedeće institucije:

Razvojna agencija Karlovačke županije javna je ustanova koja se bavi strateškim planiranjem, razvojem društvenih potencijala, ruralnim i gospodarskim razvojem te pripremanjima i

provedbom programa potpore i razvoja projekata. Ustanova pruža stručnu pomoć javnim tijelima za korištenje sredstava ESI fondova.

Osim toga u Gradu Ogulinu postoji poduzetnički tehnološki inovacijski centar PTIC d.o.o, Poduzetnički centar u Gradu Karlovcu te poduzetnički inkubator Genije d.o.o u Općini Josipdol koji pruža stručnu i edukativnu podršku poduzetnicima<sup>(12)</sup>.

Poduzetničke zone su infrastrukturno opremljena područja koja su definirana kroz prostorne planove, a na kojima se odvijaju gospodarske aktivnosti. Osnovna karakteristika poduzetničkih zona jest zajedničko korištenje opremljenog i organiziranog prostora od strane poduzetnika što dovodi do racionalizacije poslovanja i korištenja potrebnih resursa.

Prema Jedinstvenom registru poduzetničke infrastrukture iz 2018. godine na području Karlovačke županije postojalo je 56 definiranih poslovnih zona, od čega se ističu: zona Jug Mala Švarča, zona Korana d.o.o, zona Ogulin te zona Lug koje su imale najveći broj zaposlenih osoba, a bile su smještene u većim gradovima Karlovačke županije. Na području Općine Josipdol trenutačno su prisutne dvije poduzetničke zone: jedna mikro zona proizvodno – prerađivačke, logističko – distribucijske te uslužno – mješovite namjene koja je trenutačno aktivna, te Vrbica Oštarije mikro zona proizvodno – prerađivačke te logističko – distribucijske namjene koja trenutačno nije aktivna<sup>(11)</sup>.

Za razvoj turizma ruralnog područja značajno je i stanje u poljoprivredi, posebno uzimajući u obzir mogućnosti razvoja ruralnog područja.

Na području Općine Josipdol je na dan 31.12.2021. u ARKOD bilo je upisano 219 OPG-ova. , 6 obrta, 91 samoopskrbno poljoprivredno gospodarstvo te 5 trgovačkih društava, pri čemu nije registrirana nijedna zadruga niti druga pravna osoba. Dopunske djelatnosti na OPG-ima na području Općine Josipdol vezane su za: pružanje usluga s poljoprivrednom i šumskom mehanizacijom, opremom, uređajima i/ili alatima koje obuhvaćaju rad s traktorima i drugim poljoprivrednim strojevima u komunalnim poslovima; zimsko održavanje cesta i puteva, pružanje usluga s poljoprivrednom i šumskom mehanizacijom, opremom, uređajima i/ili alatima koje obuhvaćaju rad s traktorima i drugim poljoprivrednim strojevima u komunalnim poslovima; čišćenje, košnja i održavanje zelenila i zelenih površina, pružanje usluga s poljoprivrednom i šumskom mehanizacijom, opremom, uređajima i/ili alatima koje obuhvaćaju rad s traktorima i drugim poljoprivrednim strojevima u komunalnim poslovima;

ostale usluge povezane s djelatnostima iz ove oznake, usluge u šumarstvu s poljoprivrednom i šumskom mehanizacijom, opremom, uređajima i/ili alatima; sječu drva i izvlačenje drva iz šume, pružanje ugostiteljskih usluga na OPG-u sukladno posebnim propisima koji uređuju ugostiteljsku djelatnost kao pružanje ugostiteljskih usluga u objektima, pružanje ugostiteljskih usluga na OPG-u sukladno posebnim propisima a koji uređuju ugostiteljsku djelatnost kao pružanje ugostiteljskih usluga u objektima/ apartmani. Uzimajući u obzir kako navedena poljoprivredna gospodarstva imaju potencijal pružiti dodatne smještajne kapacitete, ali i ugostiteljske usluge, potrebno se dodatno usmjeriti na njihov razvoj, posebno jer omogućuju osim razvoja ruralnog turizma, i razvoj enogastronomskog turizma<sup>(13)</sup>.

Kada govorimo o specifičnostima poljoprivredne proizvodnje, na području Općine Josipdol ističe se Ogulinski kiseli kupus koji se proizvodi na širem ogulinskom području, uključujući i područje Općine Josipdol. Ogulinski kiseli kupus je zaštićena kultura oznakom izvornosti te oznakom zemljopisnog podrijetla „Ogulinski kiseli kupus/Ogulinsko kiselo zelje“ te predstavlja tradicionalnu sortu kraja. Osim kiselog kupusa, na području Like zaštićen je i proizvod Ličkog krumpira, kao još jedna tradicionalna sorta koja predstavlja obavezan dio lokalnog jelovnika. Osim Ogulinskog kiselog kupusa i Ličkog krumpira, područje je tradicionalno vezano za stočarstvo i mljekarstvo, a prepoznat je i uzgoj ribe u ribnjacima na području Općine. Navedena ponuda može biti uključena u daljnji razvoj turizma i turističke ponude na području Općine, posebno u segmentu razvoja ruralnog i enogastronomskog turizma.

### **3.3.1. Gospodarstvo - zaključak**

Gospodarstvo Općine Josipdol prema indeksu razvijenosti pokazuje neznatno bolje rezultate od rezultata Karlovačke županije, što se posebno ogleda u boljem indeksu starenja, dok su ostali rezultati neznatno lošiji. I sama Županija i Općina Josipdol svrstavaju se u potpomognuta područja, odnosno područja koja se nalaze ispod prosjeka razvijenosti Republike Hrvatske, a što upućuje na potencijalno nedostatne financijske resurse za pokretanje većih investicijskih projekata bez vanjskih izvora financiranja.

Iako Općina Josipdol bolje kotira od prosjeka Karlovačke županije po indeksu starenja, trend starenja stanovništva prepoznat je i na razini Općine te predstavlja jedan od prioritarnih problema. Starenje stanovništva vidljivo je u velikom broju radno neaktivnog stanovništva, posebno osoba u mirovini, a koje posljedično utječe na smanjenu stopu stope aktivnosti, odnosno utječe na smanjenje prihoda stanovnika, te dovodi do manjeg proračuna same Općine. Osim problema starenja stanovništva, vidljiv je problem i velikog broja nezaposlenih osoba, pri čemu otprilike svaka deseta osoba na području Općine jest nezaposlena osoba.

U odnosu na zadnjih pet godina uočljiv je pozitivan trend povećanja broja poslovnih subjekata u Općini, no koji su ostvarili značajno manje prihode, a što je moguće objasniti kroz utjecaj pandemije Covid – 19 virusa. Unatoč tome, u skladu s trendom povećanja broja poslovnih subjekata moguće je potencijalno očekivati znatno bolje rezultate poslovnih subjekata na razini Općine Josipdol.

Pri razvoju ekonomije, značajnu ulogu imaju poduzetničke potporne institucije. U tom se kontekstu ističu poduzetničke zone i poduzetnički inkubatori kao generatori razvoja poduzetništva nekog prostora. Uzimajući u obzir kako na prostoru postoje poduzetnički inkubator i dvije poduzetničke zone, Općina Josipdol stvorila je preduvjete za daljnji razvoj gospodarstva.

Kada promišljamo o razvoju turizma Općine Josipdol, potrebno je promišljati i o razvoju poljoprivrede na području Općine, posebno poljoprivrednih gospodarstava koje mogu pružiti dodatne smještajne i ugostiteljske kapacitete u Općini, odnosno mogu doprinijeti samoodrživosti poljoprivredne proizvodnje na području Općine.

### ***3.4. Temeljna infrastruktura***

U ovom poglavlju analizira se prometna i komunalna infrastruktura na području Općine Josipdol. Prometna i komunalna infrastruktura predstavlja osnovni preduvjet za razvoj turizma nekog područja. U tome smislu, dok prijevoz omogućuje prometnu dostupnost do destinacije, te mobilnost unutar destinacije, komunalna infrastruktura predstavlja preduvjet za boravak na nekom području.

### 3.4.1. Prometna infrastruktura

Promet predstavlja ključan sektor gospodarstva omogućavajući mobilnost ljudi, robe i usluga. Prometna infrastruktura ključna je za iskorištavanje ekonomskih prednosti nekog kraja kako bi se omogućila potpora unutarnjem tržištu i ekonomskom rastu, odnosno kako bi se doprinijelo gospodarskoj i socijalnoj koheziji. U kontekstu turizma, promet doprinosi dostupnosti destinacije, odnosno doprinosi većim izgledima za bolje korištenje turističkih kapaciteta, ali i omogućuje razvoj prijevoza kao turističke atrakcije. Iako turisti koriste različite oblike prometa za dolazak u Republiku Hrvatsku, ipak najveći broj turista koristi cestovni promet<sup>(14)</sup>.

U pogledu dostupnosti turističke destinacije, ona je moguća jedino kroz cestovni promet. Općina Josipdol nalazi se na otprilike pola puta od Grada Zagreba do mora, odnosno nalazi se na sat cxxx vožnje od Zagreba, te otprilike sat vremena vožnje do morske obale zbog čega možemo reći da se Općina nalazi na vrlo dobrom prometnom i strateškom položaju.

Prema Odluci o razvrstavanju javnih cesta, hijerarhijski najviša cesta koja prolazi Općinom jest autocesta A1 koja spaja Zagreb i čvorište Lučko s Karlovcem, čvorištem Bosiljevo, Splitom, Pločama, Opuzenom te Zavalom, odnosno granicom Republike Hrvatske i Republike Bosne i Hercegovine. Autocesta A1 jedna je i od najprometnijih prometnica koja je posebno važna za vrijeme ljetne, turističke sezone kada njome dnevno prolazi i do 35.000 ljudi<sup>(15)</sup>. Osim autoceste, na području Općine protežu se i ceste državne važnosti, a to su: državna cesta DC 23 koja spaja Dugu Resu s Josipdolom, Jezeranama i Senjom u duljini od 105.893 m, državna cesta DC 42 koja spaja Stubicu s Ogulinom, Josipdolom, Munjavom, Plaškim i Grabovcem u duljini od 91.328 m. Županijska cesta na području Općine Josipdol jest županijska cesta Ž 3255 koja spaja naselje Oštarije i naselje Skradnik u duljini od 3.593 m. Lokalne ceste na području Općine su LC 34137 koja spaja naselja Munjavu i naselje Kunić u duljini od 6.839 m, lokalna cesta LC 34136 koja spaja naselje Josipdol i naselje Modruš u duljini od 7.981 m, lokalna cesta LC 34135 koja spaja naselja Oštarije i naselje Josipdol u duljini od 4.330 m, lokalna cesta LC 34134 koja vodi do naselja Oštarije u duljini od 2.250 m,

lokalna cesta LC 34133 koja spaja naselja Ribarići i Oštarije u duljini od 3.909 m. Ukupna dužina prometnica na području Općine iznosi 12449 m<sup>(16)</sup>.

Javni međugradski autobusni promet odvija se trasama državnih cesta DC 23 i DC 24. Lokalni prijevoz putnika na prostoru Općine Josipdol relativno je dobro pokriven linijama javnog prometa uz dobar raspored stajališta autobusa<sup>(17)</sup>.

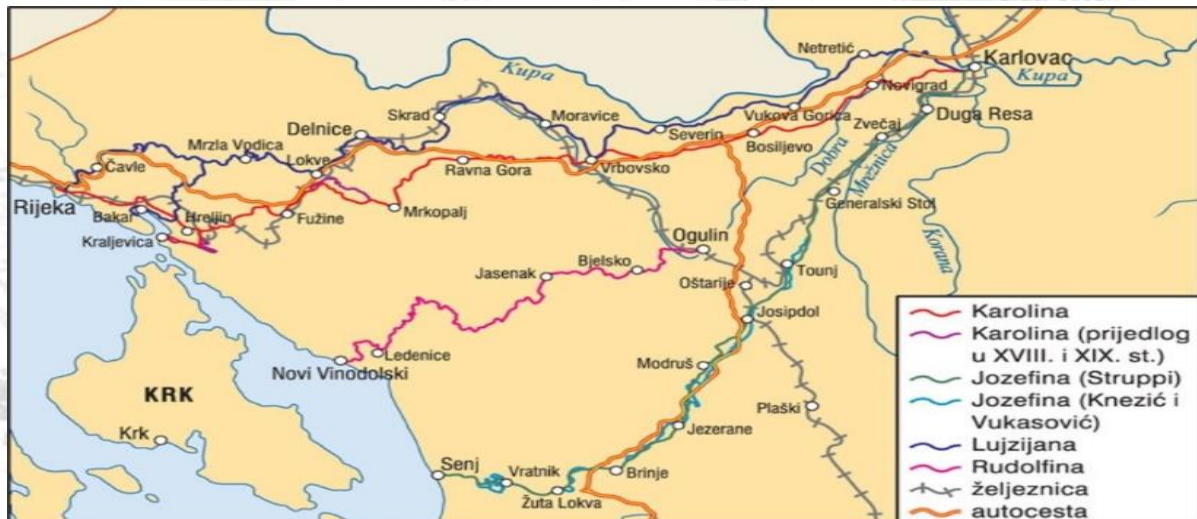
Iako postoji dostatni broj prometnica koji omogućava dobru povezanost sa svim dijelovima Općine, Županije te šire, za razvoj turizma potrebno je osim uređenosti kolnika ceste omogućiti i odgovarajuću horizontalnu i vertikalnu signalizaciju prometa te turističku signalizaciju, kao i omogućiti razvoj ugostiteljskih i drugih objekata za turističke potrebe. U tome smislu potrebno je razvijati prometnu infrastrukturu koja uključuje šetnice, nogostupe, pješačke zone, „zelene putove“ te postavljanje odgovarajućeg turističkog znakovlja poput informativnih punktova, brošura i karata, a potrebno je voditi računa i o razvoju javnog i linijskog prijevoza, odnosno prijevoza na zahtjev, kao i razvoj prometnica i parkirališta za korištenje prijevoznih sredstava<sup>(14)</sup>.

Na prostoru Općine Josipdol prisutan je i željeznički promet, a kroz Općinu prolazi i glavna magistralna željeznička pruga koja povezuje državnu granicu s Koprivnicom, Dugim Selom, Zagrebom, Karlovcem, Oštarijama te Rijekom, a koja predstavlja i dio transeuropskog željezničkog koridora, odnosno ogranak Vb paneuropskog koridora koji spaja Rijeku sa Zagrebom i Budimpeštom te ima nadnacionalni značaj. Osim toga u Općini se nalazi i pomoćna magistralna željeznička pruga koja spaja Oštarije s Knin i Spiltom<sup>(1)</sup>. Možemo reći kako je željeznički sustav u Općini Josipdol, baš kao i na razini Republike Hrvatske zastario, kako u pogledu infrastrukture, tako i u pogledu prijevoznih sredstava te da je brzina putovanja značajno niža u odnosu na druge oblike prijevoza. U tome smislu vidljivo je i slabije korištenje željeznice za prijevoz do turističkih destinacija. No, unatoč tome, atraktivnost željeznice kao prijevoznog sredstva nešto je veća za kontinentalne destinacije. Dodajući tome opći globalni trend povećanja korištenja željezničkog prometa, postoji prilika za razvoj i ovog načina povezivanja, posebno između većih urbanih središta koja otvara potencijal razvoja izletničkog turizma<sup>(14)</sup>.

Veliki turistički potencijal predstavljaju i tematske ceste te panoramske ceste, posebno jer kroz Općinu Josipdol prolazi **Jozefina**, jedna od triju prometnica koja spaja Karlovac s

Hrvatskim primorjem. Jozefinska cesta, ili Josipova cesta povijesna je cesta koja spaja Karlovac sa Senjom. Trasa je korištena još u antička vremena, no u vrijeme turskih osvajanja trasa je zapuštena. Tek u 18. stoljeću dolazi do izgradnje ceste kroz tu dionicu nakon što se, prema legendi, car Josip II osobno uvjerio u lošu povezanost Karlovca i priobalja. U čast je inicijatora cara Josipa II dobila ime Jozefinska ili Josipova cesta.

Slika 8. Ceste Karolina, Jozefina, Lujzijana i Rudolfina, željeznica i autocesta



### 3.4.2. Komunalna infrastruktura

Prema članku 59. stavci 1. Zakona o komunalnom gospodarstvu ("Narodne novine", broj 68/18, 110/18, 32/20) komunalnu infrastrukturu čine nerazvrstane ceste, javne prometne površine na kojima nije dopušten promet motornih vozila, javna parkirališta, javne garaže, javne zelene površine, građevine i uređaji javne namjene, javna rasvjeta, groblja i krematoriji na grobljima te građevine namijenjene obavljanju javnog prijevoza. Uz navedeno, prema članku 59. stavci 2. Zakona o komunalnom gospodarstvu, predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave može odlukom odrediti i druge građevine komunalne infrastrukture, ako služe za obavljanje komunalne djelatnosti. Dalje, prema članku 61. stavci 1. Zakona o komunalnom gospodarstvu, komunalna infrastruktura je javno dobro u općoj uporabi u vlasništvu odnosno suvlasništvu jedinice lokalne samouprave i/ili osobe koja obavlja komunalnu djelatnost <sup>(18)</sup>. Uzimajući u obzir kako razvoj turizma dovodi do povećanog pritiska na komunalnu infrastrukturu turističke destinacije, potrebno je voditi

brigu kako maksimalno postojeće turističko opterećenje ne dovodi u pitanje funkcioniranje komunalne infrastrukture za stanovništvo Općine<sup>(14)</sup>.

Za komunalne poslove na području Općine Josipdol nadležno je komunalno društvo u vlasništvu Općine Josipdol – **Komunalno Josipdol d.o.o** smješteno u naselju Josipdol. Komunalno Josipdol d.o.o. osnovano je 2017. godine od strane Općine Josipdol. Društvo je registrirano za obavljanje sljedećih djelatnosti: prijevoz putnika u javnom prometu, održavanje javnih površina, održavanje nerazvrstanih cesta, tržnice na malo, održavanje groblja i krematorija, obavljanje dimnjačarskih poslova, javna rasvjeta, upravljanje grobljem, pogrebnička djelatnost, stručni poslovi zaštite okoliša, djelatnost druge obrade otpada, djelatnost oporabe otpada, djelatnost posredovanja u gospodarenju otpadom, djelatnost prijevoza otpada, djelatnost sakupljanja otpada, djelatnost trgovanja otpadom, djelatnost zbrinjavanja otpada, gospodarenje otpadom, djelatnost ispitivanja i analize otpada, projektiranje i građenje građevina te stručni nadzor građenja, energetska certificiranje, energetska pregled zgrade i redoviti pregled sustava grijanja i sustava hlađenja ili klimatizacije u zgradi, posredovanje u prometu nekretnina, poslovanje nekretninama, računovodstveni poslovi, proizvodnja toplinske energije, opskrba toplinskom energijom, distribucija toplinske energije, djelatnost kupca toplinske energije, kupnja i prodaja robe, pružanje usluga u trgovini, obavljanje trgovačkog posredovanja na domaćem i inozemnom tržištu, zastupanje inozemnih tvrtki, usluge informacijskog društva, čišćenje svih vrsta objekata. Planirane aktivnosti rada u 2021. godini bile su: sakupljanje i odvoz komunalnog otpada, organizacija i sakupljanje, te prodaja uporabivog otpada (papir, staklo, pvc) od vrata do vrata, održavanje javnih i zelenih površina, poslovi zimske službe u dijelu čišćenja nogostupa, pješačkih staza i prolaza, poslove na pripremi projektne dokumentacije za nabavu novog komunalnog vozila, analiza poslova i zakonskih propisa, poslovi održavanja zelenih površina uz ceste, dječjih igrališta i parkova, radove na održavanju objekata i groblja, održavanje komunalne opreme na javnim površinama (dječja igrališta, sportska igrališta i parkovi i druge javne površine) te je obavljalo druge poslove koje se povjere društvu od strane Općine Josipdol<sup>(19)</sup>. Komunalni otpad na području Općine Josipdol odvozi se jednom tjedno specijalnim vozilom na područje odlagališta Sodol. Na području Općine nalaze se i zeleni otoci namijenjeni za razvrstavanje selektivnog otpada papira, plastike i stakla.

Osnovicu vodoopskrbnog sustava u Općini Josipdol čini trokut koji spaja naselja Josipdol, Oštarije i Skradnik, a koji čini ujedno stabilnost u vodovodnom sustavu Josipdola i Ogulina. Vodoopskrba na području Općine Josipdol bazira se na izvorima „Dujmići“ s kapacitetom od otprilike 0,5 l/s i „Bocino vrelo“ s kapacitetom od otprilike 15 l/s, te precrpnim stanicama „Klanac“ i vodospremom „Salopeki Modruški“, precrpnom stanicom „Cindrići“ i vodospremom „Modruš“. Provedeni hidraulički proračun za 2021. godinu pokazao je da je potreba za vodom oko 26 l/s za područje Općine Josipdol, odnosno oko 40 l/s za Općinu te šire područje, a što prerasta trenutne kapacitete. Uzimajući u obzir i potencijalni porast broja ljudi u Općini uslijed razvoja turizma, potrebno je voditi računa i o dodatnom razvoju vodoopskrbnog sustava <sup>(20)</sup>.

Problem Općine predstavlja i ne postojanje izgrađenog kanalizacijskog sustava na području skoro cijele Općine, osim na lokaliziranom području vezanom za hotel Josipdol, koji je trenutno zastario. Otpadna i fekalna voda u naseljima riješena je putem individualnih taložnica, a u planu je izgradnja kanalizacijske mreže čime bi se otpadne vode usmjerile na kolektore i uređaje za pročišćavanje <sup>(17)</sup>. Uzimajući u obzir potencijalni rast broja ljudi u Općini, uslijed razvoja turizma, potrebno se usmjeriti i na razvoj sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda.

### **3.4.3. Telekomunikacijska infrastruktura**

Telekomunikacijska infrastruktura je infrastruktura koja omogućuje ili podržava usluge povezane s tom mrežom, a obuhvaća kabelsku kanalizaciju, antenske stupove, zgrade i druge pripadajuće građevine i opremu, te sustave uvjetovanog pristupa i elektroničke programske vodiče, osiguravajući određenu brzinu pristupa internetu krajnjim korisnicima kojim se posljedično pruža preduvjet za povećanje gospodarske aktivnosti na lokalnoj razini. Ukoliko je ta brzina veća od one modemske pristupa telefonske linije, takav način povezivanja korisničkog računala s internetom nazivamo širokopojasnim pristupom internetu.

Od infrastrukture namijenjene za električnu energiju, na području Općine prisutan je dalekovod napona 2\*110kV koji spaja Gojak i Oštarije, te dalekovod napona 220 kV koji

spaja Brinje i Mraclin. Također, na području je planiran dalekovod napona 2\*400kV koji spaja Brinje i Mraclin koji ima potencijala podmiriti dodatne potrebe uslijed razvoja turizma Općine<sup>(21)</sup>.

Uzimajući u obzir potrebe turista za digitalnom mobilnosti, potrebno je razvijati i brz Internet, a kako bi se turistima i stanovništvu omogućila laka dostupnost potrebnih podataka i informacija. U tom kontekstu potrebno je razviti širokopojasni internet s potrebno pratećom infrastrukturom, a koji je trenutačno u inicijalnoj fazi realizacije. Na području Općine Josipdol u skladu s Projektom razvoja širokopojasnog pristupa na području Grada Ogulina i Općina Josipdol, Plaški i Tounj planira se razvoj širokopojasnog interneta, a kako bi se unaprijedila elektronička komunikacija<sup>(22)</sup>.

#### *3.4.4. Temeljna infrastruktura - zaključak*

Općina Josipdol nalazi se na dobrom prometnom položaju. Općina je vrlo dobro povezana s Gradom Zagrebom kao glavnim gradom i velikim potencijalnim tržištem, odnosno dobro je povezana i s priobaljem što omogućuje razvoj turizma koji koristi more kao dodatni, lako dostupan sadržaj, te omogućava izletnički turizam za turiste koji već borave na moru. Osim toga, kroz Općinu prolazi autocesta A1 koja predstavlja veliki tranzitni pravac stranih turista, što predstavlja i potencijal, odnosno lako dostupno tržište koje je moguće privući na turističku destinaciju. Mobilnost turista omogućena je i državnim, županijskim te lokalnim cestama koje vrlo dobro spajaju naselja unutar i izvan Općine, no postoji potreba za daljnjim razvojem prometne infrastrukture u pogledu prometne i turističke signalizacije, razvoj dodatnih ugostiteljskih i uslužnih objekata za potrebe turista, ali i razvijanjem dodatne infrastrukture usmjerene na pješake – šetnice, nogostupe, pješačke zone, zelene putove, razvoj turističkog znakovlja, kao i razvoj parkirališta.

Kao manje korišten način mobilnosti turista i stanovnika nameće se željeznički prijevoz. Željeznički prijevoz dostupan je na području Općine Josipdol kroz važnu paneuropsku željeznicu koja spaja Mađarsku s Rijekom. Unatoč tome što postoji sve veći trend korištenja željezničkog prometa na međunarodnoj razini, željeznički promet u RH je još uvijek nedovoljno razvijen te u skladu s time i nedovoljno korišten. Unatoč tome razvoj

željezničkog prometa predstavlja priliku za bolje povezivanje Općine kao turističke destinacije s većim urbanim središtima, a među kojima se ističe i Budimpešta, ali i Grad Zagreb što otvara i dodatne mogućnosti razvoja izletničkog turizma.

Kao veliki turistički potencijal koji postoji na području Općine Josipdol svakako se ističe Josefinska, odnosno Josipova cesta za koju postoji potencijal razvoja u panoramsku cestu. Na području Općine moguće je i dodatno razvijati i vinske i druge tematske ceste koje imaju potencijala privući veći broj posjetitelja.

Razvoj turizma dovodi do većeg opterećenja kako za komunalni, tako i za telekomunikacijski sustav. Uzimajući to u obzir u daljnjem je razvoju potrebno raditi na daljnjem razvoju infrastrukture, a što se posebno odnosi na sustav odvodnje i pročišćavanja vode koji treba predstavljati prioritet uslijed karakteristične geomorfologije prostora, odnosno krških terena koji predstavljaju posebno osjetljiv reljef. S obzirom na potrebe turista za ostvarivanjem mobilne povezanosti i dostupnosti, potreba je razvoja brzog interneta, odnosno širokopojasne infrastrukture koja će to i omogućiti.

### *3.5. Turistički resursi i atrakcije*

Turistička ponuda podrazumijeva sve ono što se turistima nudi te prodaju robe i usluga za podmirivanje turističkih potreba, a uključuje sve gospodarske i društvene sudionike neke turističke destinacije koji doprinose povećanju ukupne ponude, te time i turističke potrošnje. Turistička ponuda obuhvaća tri skupine elemenata: privlačne ili atraktivne elemente koji podrazumijevaju biotropna i antropogena dobra o kojima ovisi turistička kvaliteta prostora, stupanj privlačnosti i mogućnosti turističke valorizacije, prometne ili komunikacijske elemente koji podrazumijevaju prijevozna sredstva i prometnu infrastrukturu koja služi povezivanju turističke destinacije s potencijalnim tržištima, te prihvatne ili receptivne elemente koji su mjerilo turističke razvijenosti, a obuhvaćaju smještajne objekte, objekte za prehranu i točenje pića, objekte za zabavu i rekreaciju; komplementarne elemente koji predstavljaju dio ponude kojom se nadopunjuje osnovna turistička ponuda, a čine primjerice jeftinije oblike smještajnih kapaciteta kao što su

kampovi, odmarališta te privatna kućanstva te kompleksne elemente koju uključuju sveukupnu turističku ponudu nekog prostora<sup>(23)</sup>.

Sveukupna turistička ponuda prostora podrazumijeva turističku ponudu mikrolokacije te makrolokacije.

### 3.5.1. Turistička ponuda makrolokacije Općine Josipdol

Osim mikrolokacije, na širem području Općine postoji turistička ponuda koja je već prepoznata od strane turista te koja zbog svoje već postojeće atraktivnosti može privući turiste na područje Općine Josipdol ili pružiti dodatni sadržaj za turiste koji već odsjedaju u Općini.

Na udaljenosti od 36km od Općine Josipdol nalaze se **Rastoke**, bajkovito vodeničarsko naselje koje su oblikovale dvije rijeke – malena Slunjčica i moćna Korana. Specifično je po tome što se Slunjčica rastače i preko sedrenih stijena ulijeva u rijeku Koranu, a u svojem toku stvara mnoštvo jezera, brzaka i slapova od kojih su najpoznatiji Buk, Hrvoje i Vilina kosa. Mnogi Rastoke nazivaju malim Plitvicama jer je geološki sastav slapova identičan onom u Nacionalnom parku Plitvička jezera. Osim nesvakidašnje ljepote, Rastoke svojim rijekama duguju i kruh svagdašnji. Naime, žitelji ovog kraja stoljećima su gradili mlinove, prve koje je pokretala snaga vode a ne ljudi ili životinje, a danas su te mlinice prvorazredna turistička atrakcija i živi svjedok sklada koji čovjek i priroda mogu postići na obostrano zadovoljstvo.

Slika 9. Rastoke



Na udaljenosti od 60 km od Općine Josipdol nalaze se **Plitvička jezera**. Plitvička jezera najstariji su i najveći nacionalni park Republike Hrvatske. Svojom iznimnom prirodnom ljepotom ovo je područje oduvijek privlačilo zaljubljenike u prirodu, pa je već 8. travnja 1949. godine proglašeno prvim nacionalnim parkom u Hrvatskoj. Proces osedavanja, kojim se formiraju sedrene barijere i stvaraju jezera, predstavlja jedinstvenu univerzalnu vrijednost zbog koje su Plitvička jezera dobila međunarodno priznanje 26. listopada 1979. godine, upisom na UNESCO-ov Popis svjetske baštine. Jezerski sustav Plitvičkih jezera čini 16 imenovanih i brojna manja, kaskadno poredana jezera. Zbog geološke podloge i karakterističnih hidrogeoloških uvjeta, jezerski sustav podijeljen je na Gornja i Donja jezera. Gornja jezera su prostranija, razvedenija i blažih obala u odnosu na Donja jezera nastala u propusnoj vapnenačkoj podlozi, usječena u uski kanjon strmih padina. Na prostoru Nacionalnog parka Plitvička jezera mogu se pogledati različite kulturno povijesne znamenitosti koje svjedoče o postanku i razvoju ovog kraja kao što su ostaci staroga grada Prozorca ili Prozor Grada, zatim crkva svetog Marka u Plitvica Selu, stari grad Turjanski i Trojograd iznad Turjanskog.

Slika 10. Nacionalni park Plitvička jezera



Na udaljenosti od 83 km od Josipdola nalazi se **Nacionalni park Risnjak**. Nacionalni park Risnjak nalazi se u Gorskom kotaru, najšumovitijem području zapadne Hrvatske, površinom od 63,5 km<sup>2</sup> zauzima središnji dio masiva Risnjaka i Snježnika te gornji tok rijeke Kupe s izvorišnim dijelom. Pretežni dio Parka izgrađen je od vapnenca i dolomita s vrlo izraženim krškim oblicima (škrape, točila, ponikve, ponori, jame itd.). Prostori Nacionalnog parka Risnjak predstavljaju dom za sva tri velika europska predatora: vuk, medvjed i ris po kome je uostalom masiv Risnjaka i dobio ime. Ostale faunističke vrste poput ptica, gmazova, kukaca i

dr. također su brojne i raznolike. U dolini rijeke Kupe vrlo značajno mjesto zauzimaju leptiri tako da je cijela dolina prozvana “Dolina leptira”

**Ogulin** koji se nalazi odmah pokraj Općine Josipdol poznat je po svojim bajkama i legendama koje je u ovaj kraj donijela Ivana Brlić – Mažuranić. Ivana Brlić-Mažuranić još kao djevojčica je doživjela svoj rodni grad bajkovitim, što je kasnije i zapisala u svojoj autobiografiji. Njezine su bajke iznimno vrijedan i jedinstven kulturni potencijal koji nadilazi lokalni značaj, a očituje šire regionalnu, europsku pa čak i svjetsku vrijednost. Prema njima Ogulin i jest postao zavičajem bajke u kojemu se svake godine u lipnju održava međunarodni Ogulinski festival bajke (OGFB); a brojne kreativne radionice i pripovjedači tijekom cijele godine očekuju posjetitelje na jedinstvenoj Ruti bajke potičući znatiželju i razigranost. Od kulturno – povijesnih spomenika može se izdvojiti Frankopanski kaštel, nastao oko 1500. godine, iznad ponora rijeke Dobre – Đulinog ponora te planina Klek koja svojim impozantnim izgledom nadvisuje Grad Ogulin.

Od ostalih atrakcija u blizini Općini, ističe se **Jozefinski most** na Tounjčici, impozantni dvokatni kameni most, izgrađen na mjestu gdje Jozefinska cesta prelazi preko kanjona rijeke Tounjčice i **Stari Grad Tounj u susjednoj Općini Tounj, kanjon Kamačnik** te **Zeleni Vir** i **Vražji prolaz** u Gorskom kotaru.

Slika 11. Most na Tounjčici



Osim toga, u blizini Općine dostupne su i **skijaške staze** – skijaška staza u Vučić Selu, udaljenom 1,5 km od centra Grada Ogulina te 11,3 km od centra Josipdola. Skijaška staza izgrađena je isključivo volonterskim radom. Skijalište je otvoreno još u 20. stoljeću, no

tijekom vremena je zamrlo zbog neodržavanja. Trenutačno skijalište ima 450 m skijaške staze s dvije vučnice, 100 metara sanjkališta, a skijanje je moguće i tijekom mraka zbog postavljene rasvjete za noćno skijanje na cijelom skijalištu. Na stazi su dostupni i ugostiteljski objekti. Skijalište je opremljeno i s vlastitim strojem za uređenje skijališta te sustavom za umjetno zasnježivanje. Specifičnost je što se ulaz na skijalište ne naplaćuje, već se primaju donacije za upravljanje i održavanje. Nešto dalje od Vučića dostupno je i skijalište Begovo Razdolje, udaljeno svega 73 km od centra Josipdola. Skijalište Begovo Razdolje nalazi se na obroncima planine Bjelolasica, u samom Gorskom kotaru. Na skijalištu je dostupna vučnica, a dužina skijališta je 1000 metara. Na području se nalazi i dodatni sadržaj poput sanjkališta za djecu, te škole skijanja koju vodi Ski klub Mrkopalj.

Također, Općinu Josipdol 70 km dijeli od obale **Jadranskog mora** što omogućava organizaciju izleta na morsku obalu, čime se dodatni turistički sadržaj za turiste povećava. Najbliži Grad na obali je Grad Senj s obalom od 76 km na kojoj je moguće organizirati izlete s kupanjem.

### 3.5.2. Turistička ponuda mikrolokacije Općine Josipdol

Na području Općine Josipdol prepoznata je turistička ponuda povezana s prirodnim resursima. Od prirodne baštine prepoznat je krajobraz **Modruš – Veljun – Sabljaci** koji se proteže na površini od 4.923,03 ha te **dolina rijeke Munjave**, kao izvorišni krak Zapadne Mrežnice za koje se predlaže zaštita. Osim toga prisutna su **područja pod zaštitom Nature 2000**, a cijelo područje Općine karakteristično je po **krškom terenu**.

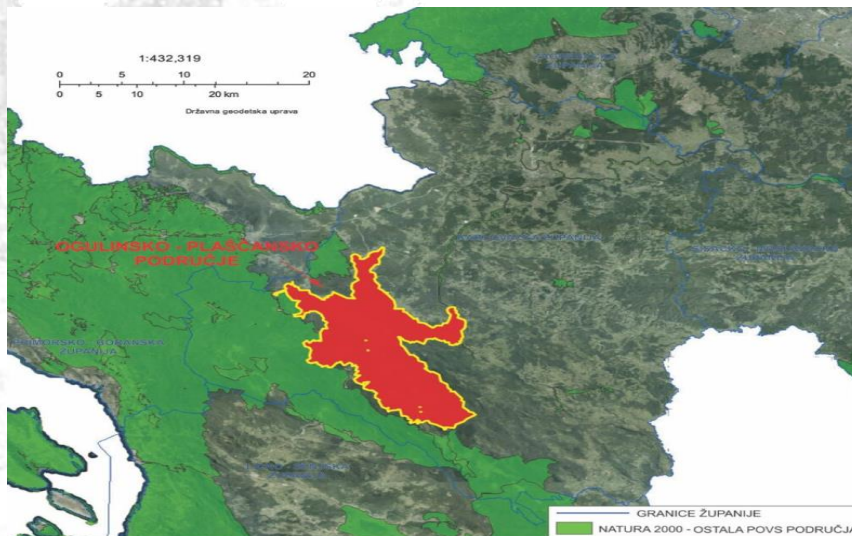
**Krajobraz Modruš – Veljun – Sabljaci** čini posebnu pejzažnu i reljefnu cjelinu. U reljefnom smislu predstavlja poveznicu između plitkog krša na Kordunu te viših predjela Gorskog Kotara i Like. Područje prostora karakteristično je po dugoj povijesti te bogatoj kulturnoj baštini, kao i po srednjovjekovnim burgovima poput onih u Modrušu i Veljunu.

**Dolina rijeke Munjave** dio je izvorišnog kraka Zapadne Mrežnice. Rječica Munjava dugačka je 8 km, i prosječne širine 3,5 m. Rječica Munjava izvire ispod gore Kozalj kod Modruša, teče sjeverno munjavskom dolinom, te se kod Careva gubi u malim ponorima. Zapadna Mrežnica izvire u sjeverozapadnome dijelu Drežničkog polja kao potok Sušik te teče prema istoku gdje

i ponire. Podzemnim tokom koji je dug 11,5 km teče prema sjeveroistoku i izvire ponovno podno Zagorske kose na 883 metara. Kao Zagorska Mrežnica teče prema sjeveru, a od Sabljak Sela do Oštarija teče prema jugoistoku te ponire pod Krpelom. U blizini Tounja izbija na površinu kao Tounjčica, dok na sjeveru kao Rudnica. Oko 15 km istočno od Ogulina Zapadna Mrežnica sutječe se s Istočnom Mrežnicom. Zapadna Mrežnica pregrađena je branom kraj Sabljak Sela koje je dovelo do presušivanja jednog dijela njezinog toka, a stvoreno je i umjetno jezero Sabljaci. Uzduž cijelog toka Mrežnice nižu se brzaci, slapovi, sedrene barijere i ujezereni dijelovi toka nastale zbog sedrotvornih algi i mahovine koje ih stvaraju, dok zbog čistoće vapnenačkih stijena voda Mrežnice izrazito čista. <sup>(24)</sup>

Od **područja pod zaštitom Natura 2000** ističe se Područje očuvanja značajno za vrste i stanišne tipove, ali i područja zaštite sukladno Direktivi o pticama. Područje je tipično krško s brojnim pripadajućim reljefnim oblicima. Područje obiluje brojnim geomorfološkim, arheološkim, paleontološkim i biospeleološkim lokalitetima na kojima je moguće pronaći rijetke i endemske vrste špiljskih vodenih i kopnenih životinja. Od navedenog najviše se ističu sljedeće vrste: čovječja ribica (*Proteus anguinus*), 8 vrsta šišmiša i tankovratni podzemljak (*Leptodirus hochenwartii*), ogulinska špiljska spužvica (*Eunapius subterraneus*), dinarski špiljski cjevaš (*Marifugia cavatica*) kao i žuti mukač (*Bombina Variegata*), potožni rak (*Austropotamobius torrentium*) i leptir močvarna riđa (*Euphydryas aurinia*), riba svjetlica (*Telestes polylepis*) te 9 biljnih vrsta s ovog područja: hrvatski karanfil (*Dianthus giganteus ssp. croaticus*), prosasti šaš (*Carex panicea*), širokolisna suhoperka (*Eriophorum latifolium*), močvarna broćika (*Galium uliginosum*), crni kukurijek (*Helleborus niger*), borak (*Hippuris vulgaris*), ljiljan zlatan (*Lilium martagon*), kokica paučica (*Ophrys sphegodes*) i trozubi kaćun (*Orchis tridentata*).

Graf 12. Ogulinsko - plašćansko područje



Područje je također karakteristično po **kršovitom terenu** kao važnom ekosustavu specifičnom po jedinstvenim geomorfološkim, hidrogeološkim, vegetacijskim, florističkim i faunističkim značajkama. Možemo reći da je područje prepoznatljivo po očuvanoj prirodi te čistom zraku sukladno kojima je moguće kreirati turističku destinaciju kao destinaciju bijega iz urbanih sredina utemeljenu na ruralnom i aktivnom turizmu <sup>(5)</sup>.

Područje Općine Josipdol okarakterizirano je stalnim promjenama i previranjima, kao i dugoj povijesti naseljenosti. Upravo iz toga razloga prostor je prepoznatljiv po bogatoj kulturno – povijesnoj baštini. Najpoznatija zaštićena kulturna baština na području Općine Josipdol svakako je Stari grad Modruš i kulturno – povijesna cjelina naselja Modruš.

**Stari grad Modruš** jedan je od najznačajnijih lokaliteta srednjovjekovne Hrvatske. Kompleks je opasan obrambenim zidinama, a sastojao se od feudalnog utvrđenog grada smještenog na vrhu čunjastog brijega – kastruma Tržan – kao sjedišta feudalne obitelji knezova Krčkih Frankopana, naselja modruških građana koje se najvjerojatnije prostiralo na padinama brijega te sakralnog Modruša odnosno biskupskog sjedišta smještenog u podnožju brijega s istočne strane <sup>(25)</sup>.

Slika 12. Stari Grad Modruš



**Kulturno – povijesna cjelina naselja Modruš.** Cijeli prostor Gornjeg Modruša izuzetno je bogate povijesti, poglavito iz srednjovjekovnog doba, o čemu svjedoče brojna nepokretna kulturna dobra i arheološki lokaliteti. Najintenzivnije razdoblje razvoja bilo je 12.-15. stoljeće kada je Modruš bio u posjedu Frankopana, knezova Krčkih. Iako je kroz povijesne dokumente bilo govora i o župi i o naselju, nedvojbeno je da je Modruš od 16. stoljeća pojam za grad, dok se od 15. stoljeća javlja ime Tržan za utvrđeni grad, kastrum kao sjedište feudalnog posjeda, te se razlikuje od grada Modruša koji ima svoje građane, trg i prihode. Posljednjih desetljeća 15. stoljeća traju kontinuirani turski napadi u području Modruša te se lokalno stanovništvo pomalo iseljava. Krbavskoj bitci koja se odvila 1493. godine, prethodilo je razaranje grada Modruša, crkava i katedrala, biskupskih dvora i kuća stanovništva. Knezovi Frankopani sele se u Ogulin, a utvrda Tržan postaje obrambene namjene i gubi svoj nekadašnji značaj. Ponovno buđenje Gornji Modruš prolazi za vrijeme Austro-ugarske Monarhije kada je pripadao Vojnoj krajini kao općinsko mjesto, dok su kao podsjetnici toga vremena ostale samo ruševine zgrada javne namjene uz Modrušku cestu (škola, žandarmerija, općina) koje su uništene u 2. svjetskom ratu, točnije 1942. godine <sup>(24)</sup>.

Na području Općine brojne su i srednjovjekovne crkve i samostani poput **Ruševina crkve sv. Nikole i pavlinskog samostana**, zaštićene kao kulturno dobro. Samostanski kompleks s crkvom nalazi se južno od Starog grada Modruša, uz staru modrušku srednjovjekovnu cestu. Osnovani su ga Frankopani prije 1364. g. Tijekom 15. st. pavlinski samostan je jedan od najbogatijih u Hrvatskoj. Razoren je od Turaka te napušten 1516. g. Nakon obnove 1708. g. samostan je uređen za stanovanje redovnika i smještaj putnika. Nakon što je 1786. g. Josip II ukinuo pavlinski red, samostan počinje propadati. Danas je sačuvan u ruševinama u čijoj se

tlocrtnoj dispoziciji prepoznaju samostanske ćelije s klaustrom te samostanskim gospodarskim objektima. Na području općine nalazi se i **Crkva sv. Josipa**. Crkva sv. Josipa sagrađena je 1785. godine, nakon posjeta cara Josipa II hrvatskoj Vojnoj krajini i području današnjeg Josipdola. Crkva je građena po tipiziranom projektu za crkvenu gradnju Vojne krajine. Sačuvala je izvorne karakteristike sakralne gradnje baroknog klasicizma, pa uz povijesni značaj ima i arhitektonsku vrijednost. Iz vremena gradnje sačuvani su propovjedaonica i sakristijski ormar, dok je ostali inventar s prijelaza 19. u 20. st. Na prostoru Općine nalazi se i **Crkva uznesenja Marijina**, kao najveća sakralna građevina u srednjovjekovnoj Hrvatskoj. Najveću sakralnu građevinu u srednjovjekovnoj Hrvatskoj godine 1450. dao je sagraditi Stjepan II Frankopan kao zavjetnu crkvu Frankopana. Danas je jednobrodna građevina s trostraničnom apsidom, svetištem iza apside, kapelom južno uz lađu i zvonikom iznad pročelja. Ispred glavnog pročelja je ograđeno nenatkriveno predvorje – izvorno trobrodna lađa crkve od koje je sačuvano obodno ziđe s polustupovima i portalom te baze stupova. Danas je u funkciji crkve izvorno izduženo gotičko svetište, regotizirano početkom 20. st. prema projektu S. Podhorskog<sup>(24)</sup>.

Slika 13. Crkva uznesenja Marijina



Na području Općine nalazi se i **Spomeničko mjesto**, također zaštićeno kao kulturno dobro. Spomeničko mjesto je mjesto stradanja smješteno izvan naselja, na rubu šume. Dana 7. kolovoza 1941. godine skupina ustaša došla je iz smjera Ogulina i Josipdola na područje Trojvrha, Cerovnika i Kunića, odnosno šireg ogulinskog područja gdje je početkom kolovoza 1941. godine u zbjegu bilo nekoliko desetaka tisuća ljudi. Pod nadzorom talijanske vojske ustaše su uhitile nekoliko desetaka muškaraca i strijeljale ih na nekoliko lokacija. Mjesto stradanja obilježeno je spomenikom izvedenim od kamena u formi jednostavnog visokog stupa na niskom kvadratnom postamentu. U pročelnu stranu ugrađena je natpisna ploča izrađena od crnog granita. Spomenik je postavljen 1962. godine. Mjesto stradanja Trojvrh povezano je s povijesnim događajem te je značajno svjedočanstvo povijesti koje čuva pijetet prema žrtvama zbog čega ima izrazito povijesno-memorijalno značenje <sup>(24)</sup>.

Još jedan objekt zaštićen kao kulturno dobro jest **Fontana Rožići**. Fontanu Rožići smještenu uz povijesnu Jozefinsku cestu, na usponu Velike Kapele 1834.g. podigao je major Josip Kajetan Knežić, graditelj Nove Jozefine. Oblikovana je kao 7 m visok obelisk s uklesanim natpisima i školjkama za istjecanje vode. Obližnja kaptaza sagrađena je kao manja kamena svođena građevina dijelom ukopana u brijeg. U nizu je pratećih objekata - mostova, fontana, sunčanih satova, natpisa, minerskih znakova koji u cjelini s Jozefinskom cestom predstavljaju vrhunsko i unikatno djelo cestogradnje 18. i 19. st <sup>(24)</sup>.

Slika 14. Fontana Rožići



Na području Općine nalazi se i poznati **most na rijeci Mrežnici**. Most, preko danas uglavnom suhog korita rijeke Mrežnice, na cesti koja povezuje Ogulin i Josipdol, premošćuje rijeku u dužini od oko 76 m s dvanaest polukružnih svođenih otvora. Uzvodna čeona strana mosta raščlanjena je kljunovima koji artikuliraju riječne stupove osim dva stupa koji se nalaze na desnoj obali. Kljunovi različitih širina tlocrtno su u obliku trokuta s polupiramidalnim kapama koje dosežu do razine tjemena otvora. Most je od kamena vapnenca na mjestu starijeg mosta sagrađen u vrijeme francuske vladavine u periodu između 1809. i 1813. godine, na inicijativu vrhovnog namjesnika Ilirskih provincija Napoleonovog maršala Marmonta <sup>(24)</sup>.

Slika 15. Most na rijeci Mrežnici



Na području Općine nalaze se mnoga **vrijedna arheološka nalazišta** iz doba prije nove ere, a moguće je izdvojiti tri zone: šire područje Trojvrha s pripadajućim padinama (ZONA A), šire područje Velike i Male Viničice zajedno s cijelim područjem današnjeg Šušnjeva sela, Čakovca Oštarskog, Careva polja i Skradnika (ZONA C), te šire područje staroga grada

Modruša (ZONA B). Naime, sva tri područja bila su vrlo gusto naseljena u prapovijesnim i antičkim razdobljima te u srednjemu vijeku. Buran i intenzivan život ostavio je traga o ovom području već u rimskim povijesnim izvorima, a i danas privlači pažnju i nadahnjuje brojne arheologe. Stoga su istraživanja na navedenim prostorima više nego potrebna, pogotovo imajući u vidu neizbježnu činjenicu da dio nalaza i lokaliteta neminovno propada s protekom vremena. Arheološka iskopavanja vršena su samo na manjem broju lokaliteta, a sami lokaliteti nisu dostatno prezentirani u turističke svrhe. Prema Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske zaštićeno je **Arheološko nalazište Viničica**. Arheološko nalazište Viničica predstavlja veliki kompleks naselja kontinuirano naseljenog tijekom brončanog i željeznog doba. U podnožju se tijekom antičkog razdoblja nalazilo veće naselje municipalnog statusa. Brojni nalazi na platou, padinama i podnožju ovog lokaliteta svjedoče o intenzitetu naseljenosti. U podnožju se nalazi više pretpovijesnih i antičkih nekropola. Većina se istraživača slaže da je upravo na ovom mjestu bila japodska prijestolnica Metulum, koju je nakon dugotrajne opsade osvojio Oktavijan 35.pr.Kr<sup>(26)</sup>.

Kultura baština na području Općine nedovoljno je zaštićena, te je sukladno tome i nedovoljno dobro turistički prepoznatljiva. Iako postoje pretpostavke za razvoj turizma usmjerenog na povijest, na razini Općine on je nedovoljno razvijen. Problem predstavljaju nedostatni resursi za očuvanje i zaštitu kulturne baštine, ali i nedostatna znanja i vještine usmjerene na prezentaciju kulturne baštine kao turističke ponude, odnosno nedostatni kapaciteti usmjereni na brendiranje Općine Josipdol kao Općine koja počiva na dugoj povijesti i tradiciji.

Turistička destinacija Općina Josipdol ima predispozicije za razvijanje turizma, osim u smjeru povijesnog turizma te ruralnog turizma kao odmora od užurbane svakodnevice, i kao turistička destinacija koja omogućuje svojim gostima aktivan odmor. U tome smislu na području je važna i infrastruktura za takav oblik turizma.

Infrastruktura za cikloturizam na području Općine nije dostatno razvijena. Dodatan problem stvara intenzivan promet i velike brzine na određenim dionicama, a što je posebno uočljivo na D2C-42 između Josipdola i Ogulina i DC-23 od Duge Rese do Josipdola. Potencijal razvoja mogla bi imati poveznica glavnih državnih ruta broj 3 i broj 6 na trasi Vrbovsko – Ogulin – Plitvice s mogućnošću nastavka prema Brodu na Kupi i Sloveniji. Iako je Općina Josipdol

samostalno počela s trasiranjem i označavanjem biciklističkih ruta, podaci o rutama nisu javno dostupni <sup>(27)</sup>.

Slika 16. Biciklističke staze na području Karlovačke županije



Osim infrastrukture za biciklizam, na području Općine postoji potencijal za razvoj i infrastrukture za nordijsko hodanje, odnosno pješaćenje, kao i jahanje te adrenalinske parkove. Navedena infrastruktura na području Općine nije razvijena.

Manifestacije i različita događanja dodatni su turistički sadržaj koji može privući turiste. Iako su manifestacije na području Karlovačke županije brojne, one na području Općine Josipdol uglavnom se odnose na sljedeće: tradicionalna biciklijada u organizaciji Biciklističkog kluba Kotač, manifestacija organizacije vjerskog blagdana proslave Velike Gospe, što je ujedno i najposjećenija manifestacija općine. Navedene manifestacije z4da sada nemaju potencijala privući veći broj posjetitelja.

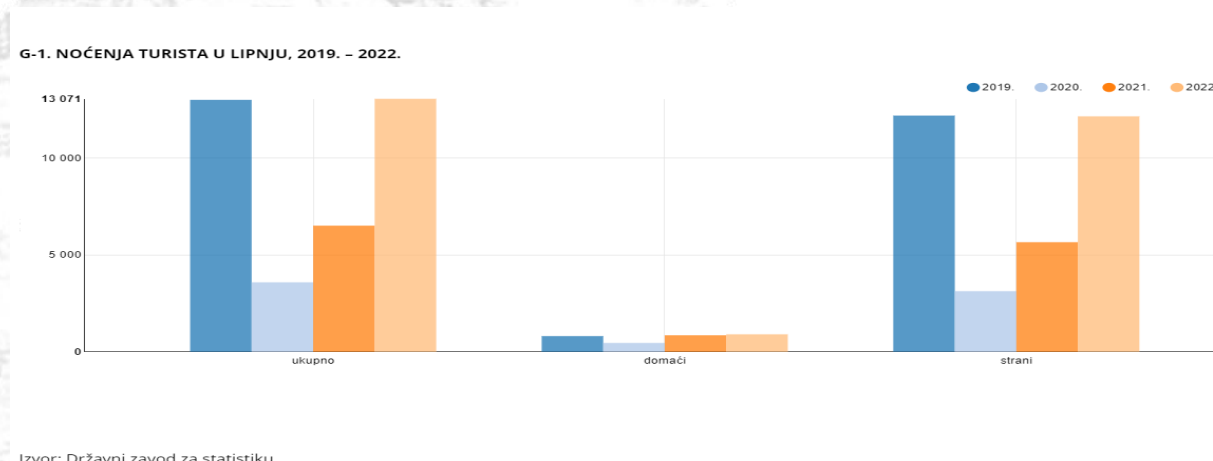
### 3.5.3. Performanse turističkog sektora

Turistička potražnja podrazumijeva ukupan broj ljudi koji sudjeluje u turističkim kretanjima ili se žele uključiti u turistička kretanja, a kako bi se koristili različitim turističkim uslugama.

Posljednje dvije godine obilježene su padom turističkog prometa na globalnoj razini što je povezano s pandemijom Covid -19. virusa. Na području Republike Hrvatske, tek 2022.

godine noćenje turista u lipnju približilo se ukupnom noćenju turista u 2019. godini. To se odnosilo kako na domaće, tako i na strane turiste.

Graf 13. Noćenje turista u lipnju 2019.-2022.



Najveći broj noćenja u lipnju ostvarili su odmarališta i slični objekti za kraći odmor, a u značajno manjoj mjeri noćenja su bila ostvarena u hotelima i sličnom smještaju, odnosno kampovima i prostoru za kampiranje. Najveći broj turista dolazio je iz Njemačke, Austrije, Slovenije, Poljske, Češke i Ujedinjenog Kraljevstva.

Karlovačka županija 2021. godine imala je ukupno 14.183 stalnih postelja, a što je nešto više od polovice ukupnih postelja na području Panonske Hrvatske, odnosno 1% ukupnih kapaciteta postelja na području Republike Hrvatske. Omjer između kapaciteta postelja na razini Republike Hrvatske te Karlovačke županije prati omjer između dolazaka na razini Republike Hrvatske i Karlovačke županije, pri čemu je Karlovačka županija ostvarila ukupno 1% dolazaka na razini dolazaka Republike Hrvatske.

Karlovačka županija 2021. godine ostvarila je 219.858 dolazaka, od čega se većina odnosila na strane turiste, i to u udjelu od 77,5% od ukupnog broja dolazaka. Domaći turisti sudjelovali su s dolascima s 22,5% ukupnih dolazaka. Velika većina dolazaka u Karlovačku županiju tako je ostvarena od strane stranih turista.

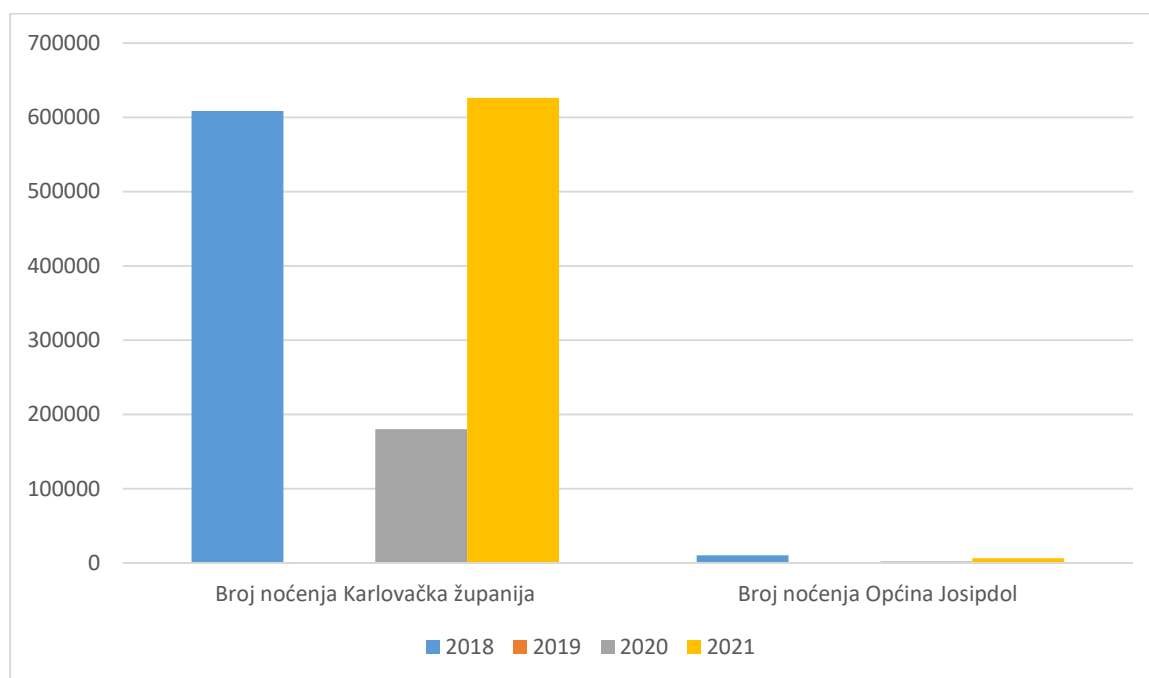
Prema podacima za istu godinu ukupno je ostvareno 400.388 noćenja na području Karlovačke županije, od čega su većinu također ostvarivali strani turisti s udjelom od 76,7%, dok su domaći turisti sudjelovali u noćenju s 23,3% ukupnih noćenja. I u kategoriji noćenja prisutan je veći broj stranih turista u odnosu na one domaće <sup>(28)</sup>.

Graf 14. Postelje, dolasci i noćenja u 2021. godini

	<b>Postelje</b>	<b>Dolasci</b>	<b>Noćenja</b>
<b>Republika Hrvatska</b>	<b>1 086 644</b>	<b>12 775 794</b>	<b>70 201 959</b>
<b>Panonska Hrvatska</b>	<b>25 512</b>	<b>410 262</b>	<b>809 354</b>
<b>Karlovačka županija</b>	<b>14 183</b>	<b>219 858</b>	<b>400 388</b>
<b>Općina Josipdol</b>	<b>110</b>	<b>2 890</b>	<b>4 307</b>

Općina Josipdol u 2021. godini ostvarila je 2.890 dolazaka, od čega je 1.336, odnosno 46,23% bilo od strane domaćih turista, dok je 1.554, odnosno 53,77% bilo od strane stranih turista. Ukupni broj ostvarenih noćenja za 2021. godinu iznosio je 4.307, pri čemu su više noćenja ostvarili domaći turisti u odnosu na one strane. Ostvarena noćenja u Općini Josipdol činila su 1% ukupnih noćenja na razini Karlovačke županije. Po broju dolazaka i noćenja u odnosu na druge Općine na području Karlovačke županije, Općina Josipdol nalazi se odmah iza Općine Rakovice, Općine Netretić te Općine Generalski Stol. U odnosu na ostvareni rezultat Rakovice, kao Općine u Karlovačkoj županiji s najvećim brojem dolazaka i noćenja, Općina ostvaruje 2% ukupnog broja noćenja, odnosno 2% ukupnog broja dolazaka turista (29).

Graf 15. Noćenje turista u Karlovačkoj županij te Općini Rakovica



U odnosu na ranije godine, uočljiv je trend pada broja noćenja u Općini Josipdol, a što je moguće opravdati zatvaranjem tržišta uslijed pandemije Covid – 19. U 2021. godini Općina Josipdol još uvijek nije ostvarila puni potencijal dolazaka koji je imala 2018. godine <sup>(30)</sup>, odnosno ostvarila je nešto više od 40% ukupnog potencijala 2018. godine, odnosno 4.307 noćenja, unatoč tome što je 2021. godine ostvarila čak dva puta više noćenja nego 2020. godine <sup>(31)</sup>.

Općina Josipdol posjeduje 110 stalnih postelja te 12 pomoćnih postelja prema podacima Državnog zavoda za statistiku. Smještajni kapaciteti sukladno Strategiji razvoja Općine Josipdol od 2016. do 2020. godine podrazumijevaju smještaj u hotelu, smještaj u hostelu, te smještaj u privatnom smještaju, odnosno apartmanima.

Graf 16. Smještaj u Općini Josipdol

<b>Smještaj</b>	<b>Broj kreveta</b>
<b>Hotel Josipdol</b>	<b>56</b>
<b>Restoran Gradina</b>	<b>9</b>
<b>Lička Vodenica</b>	<b>6</b>
<b>Apartmenti Luka</b>	<b>5</b>
<b>Hostel Josipdol</b>	<b>30</b>
<b>Kuća za odmor Tržan</b>	<b>3</b>

Od smještajnih kapaciteta ističe se **Hotel Josipdol i Hostel Josipdol** s obzirom da imaju najveći broj smještajnih kapaciteta.

**Hotel Josipdol** smješten je u okruženju čiste prirode u naselju Josipdol na lokaciji Karlovačka cesta 4, Josipdol. Hotel se nalazi na dobroj lokaciji između Zagreba i obale, u neposrednoj blizini autoceste. Unutar kompleksa hotela nalazi se i nogometno igralište, rukometno igralište i teniski teren. Osim toga, na prostoru se nalazi i zabavni park za djecu i mini zoološki vrt. Unutar hotela dostupan je i klimatizirani restoran s terasom, a dostupna su jela lokalne i međunarodne kuhinje, kao i kafić i bar. Unutar hotela je zbog toga moguće organizirati pripremu sportaša, ali i konferencije te organizirane svečanosti. U blizini samog hotela dostupna su lovišta te rijeke Mrežnica i Dobra gdje se moguće okušati u raftingu i ribolovu. Hotel Josipdol preko Bookinga ocijenjen je ocjenom 6,6 od 10. Gosti su podjednako

zadovoljni Osobljem, Udobnosti, Vrijednosti za novac, Čistoćom te Lokacijom, a nešto su manje zadovoljni Sadržajima<sup>(32)</sup>.

Slika 17. Hotel Josipdol

**Hostel Josipdol** dio je kompleksa hotela Josipdol, te se kao i hotel, nalazi u neposrednoj blizini autoceste koja spaja glavni grad i obalu. Hostel unutar svog kompleksa ima restoran i pizzeriju te bar. Kako se nalazi unutar kompleksa Hotela Josipdol, gosti imaju mogućnost korištenja i igrališta za nogomet i rukomet te igrališta za djecu. Sukladno Booking.com, Hostel Josipdol ima recenziju 9,0, a gosti su najviše zadovoljni Osobljem, Sadržajima kojima daju najviše ocijene, dok su nešto slabije ocijene usmjerene na kategorije kao što su Čistoća, Lokacija, Vrijednost za novac te Udobnost<sup>(33)</sup>.



Slika 18. Kamp Zeleni mir



Na području Općine dostupan je i smještaj u kampu. Jedini kamp na području jest **kamp Zeleni mir** koji se nalazi u naselju Cerovnik. Robinzonski kamp Zeleni mir smjestio se izvan samog centra naselja i udaljen je od civilizacije te je okružen čistom prirodom što omogućava gostima bijeg od urbane užurbanosti

svakodnevice. Kamp nudi mogućnost smještaja u autentičnim drvenim nastambama čiji je kapacitet 10 osoba. Na prostoru kampa dostupni su nadstrešnice, stolovi i klupe, mjesto za roštiljanje i korištenje ražnja, peke, kotlića, dječjeg igrališta, te najam čamca. Robinzonski kamp Zeleni mir ocijenjen je 9,3, odnosno izvanrednom ocjenom. Najviše ocjene ima za kategorije Osoblje i Lokaciju, dok nešto manje ocjene ima za kategorije poput Udobnosti, Sadržaja, Vrijednosti za novac i Čistoću<sup>(33)</sup>.

Od privatnog smještaja ističu se kuće za odmor, odnosno apartmani i sobe koji su navedeni i u sljedećoj tablici.

<i>Kuće za odmor:</i>	<i>Ocjena Booking</i>
Dubravka	9,9
Tržan	9,3
Neralić	9,0
Apartmani Miščević	9,6
Three Bedroom Apartment Luka	9,5
Apartman Vejama	9,5
Apartman Igor	9,7
Lička Vodenica	9,4
Apartman Bingo	9,8
Mali raj	10
Sobe u domaćinstvu Iva	8,8
Apartman Špehar	9,3

Većina smještaja na području Općine ocijenjena je ocjenom većom od 9, dok se jedino ističu Sobe u domaćinstvu Iva koja je ocijenjena s 8,8 te hotel Josipdol koji je ocijenjen ocjenom 6,6. Možemo reći kako većina smještajnih kapaciteta spada u izvanredan smještaj, dok manji broj u sjajan te ugodan smještaj. Navedeni podaci upućuju da je na prostoru Općine Josipdol smještaj uglavnom visoke kvalitete<sup>(32)</sup>.

Na području Općine dostupni su i restorani od kojih se ističe **Restoran Gradina**.

**Restoran Gradina** smješten je u naselju Munjava te je karakterističan po pripremi autohtonih recepata, domaćoj atmosferi te čuvanju prehrambene tradicije. Restoran priprema preko 200 vrsta jela prema domaćoj recepturi i od domaćih lokalnih namirnica. Restoran posebnu pozornost daje ličkom krumpiru i ogulinskom zelju, a posebnost su i jela od divljači koja restoran ima u svojoj ponudi. Specifičnost restorana su štrukle koje se pripremaju na pet različitih načina, od slanih sa sirom, povrćem ili gljivama do slatkih s brusnicama, borovnicama i orasima. U sklopu Ugostiteljskog obrta Gradina, koji između ostalog nudi i smještaj, nalazi se i lovište Hum, a strani i domaći lovci mogu se upoznati s tradicionalnom prehranom karakterističnom za sredinu. Restoran Gradina prema Google recenzijama ocijenjen je s 4,6 od 5 što upućuje na visoku kvalitetu pripremljenih jela<sup>(34)</sup>.

#### 3.5.4. Turistički resursi i atrakcije – zaključak

Turizam ima veliko značenje za gospodarstvo Republike Hrvatske, te ima potencijala razviti područja koja su do sada okarakterizirana kao nedovoljno razvijena. Iako su se turističke performanse u 2022. godini približile onima u 2019. godini na razini Republike Hrvatske te Karlovačke županije, na razini Općine Josipdol broj noćenja u 2021. godini još uvijek nije dostigao polovicu razine performansa od 2018. godine. Unatoč tome, očekuje se poboljšanje performanse narednih godina kada se utjecaj pandemije na tržište smanji.

Na širem području Općine Josipdol prisutne su mnogobrojne atrakcije. Većina atrakcija nedovoljno je turistički valorizirana i prezentirana turistima. To se posebno očituje u atrakcijama na području Općine Josipdol, a među kojima se posebno ističu atrakcije vezane za prirodne resurse poput krajobraza Modruš – Veljun – Sabljaci, Doline rijeke Munjave, područja zaštićena pod Naturom 2000, te specifičnim obilježjima krškog terena. Osim prirodne baštine, na području Općine prisutna je mnogobrojna zaštićena kulturno – povijesna baština među kojom se ističe: Stari Grad Modruš, Kulturno povijesne cjeline naselja Modruš, mnogobrojni sakralni objekti, most na rijeci Mrežnici i drugi. Kao i prirodna baština na području Općine, i kulturna baština nije dovoljno valorizirana niti prezentirana. Osim oslanjanja na postojeće resurse prirodne i kulturne baštine koje je potrebno dalje turistički valorizirati te u skladu s time prezentirati, turizam je moguće razvijati i u smjeru aktivnog turizma. No, trenutačno je na prostoru Općine nedostatno razvijena infrastruktura za aktivni turizam.

Osim sadržaja na razini samog područja općine, na širem području nalazi se već prepoznati turistički sadržaj koji ima potencijala privući turiste u Općinu. Navedeni turistički sadržaj također je vezan za prirodnu baštinu te krške specifičnosti prostora, poput Nacionalnog parka Plitvičkih jezera koji privlači najveći broj turista u Karlovačku županiju, Rastoka, nešto manje posjećenog Nacionalnog parka Risnjak, kao i grada Ogulina. Uz to, zbog same lokacije Općine koja se nalazi na važnom europskom pravcu koji spaja kontinentalni dio Europe s morem, te vrlo dobre povezanosti s morem, postoji potencijal korištenja tranzitne uloge kao potencijala za privući dodatnih turista.

Iako postoje veliki potencijali za razvoj turizma, on je još uvijek nedovoljno razvijen, a što je vidljivo i, osim kroz broj noćenja, i kroz mali broj smještajnih kapaciteta na području Općine. Iako postoji mali broj smještajnih kapaciteta, on je ipak vrlo raznolik, te na području postoje smještajni kapaciteti hotela, hostela, kampa, te privatnog obiteljskog smještaja što upućuje na mogućnost smještaja turista s različitim potrebama i vrijednostima, odnosno postojanje diversificirane usluge smještaja. Osim toga, smještaj na području Općine vrlo je dobro do izvanredno ocijenjen što predstavlja potencijal za razvoj turizma visoke vrijednosti. Osim smještaja, za razvoj turizma potreban je i razvoj kvalitetne usluge prehrane. Na području se ističe samo jedan restoran s autohtonim lokalnim jelovnikom što predstavlja nedostatan ugostiteljski sadržaj za razvoj turizma. U tome smislu, ističe se prilika razvoja poljoprivrednih gospodarstava koji imaju potencijal odgovoriti na te probleme, posebno na manjak ugostiteljske i smještajne ponude.

#### 4. SWOT analiza

SWOT analizom u kratkim se crtama sagledavaju vanjski i unutarnji čimbenici koji utječu na razvoj turizma Općine, a kako bi se prepoznalo najpovoljnije usmjerenje za realizaciju postavljenih ciljeva. U SWOT analizi diferencira se ranije analizirana situacija na snage, slabosti, prilike i prijetnje koji služe za kasnije definiranje strateškog okvira, odnosno definiranje vizije, misije, strateških ciljeva, prioriteta i mjera.

<i>Snage</i>	<i>Slabosti</i>
<ul style="list-style-type: none"> <li>- <i>Dobar geoprometni položaj</i></li> <li>- <i>Dobra povezanost s ostatkom Hrvatske</i></li> <li>- <i>Postojanje željezničke pruge</i></li> <li>- <i>Klimatski uvjeti</i></li> <li>- <i>Prirodno bogatstvo šume</i></li> <li>- <i>Prirodno bogatstvo vode</i></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- <i>Velika stopa nezaposlenosti</i></li> <li>- <i>Starenje stanovništva</i></li> <li>- <i>Socijalni problemi</i></li> <li>- <i>Nedovoljna razvijenost društvene infrastrukture</i></li> <li>- <i>Nedostatak kulturnih sadržaja u Općini</i></li> <li>- <i>Nedostatak sportskih sadržaja u Općini</i></li> </ul>

<ul style="list-style-type: none"> <li>- <b>Postojanje objekta za predškolski odgoj i obrazovanje</b></li> <li>- <b>Postojanje objekta za osnovnoškolsko obrazovanje</b></li> <li>- <b>Veliki broj objekata zaštićenih kao kulturna baština</b></li> <li>- <b>Postojanje infrastrukture za primarnu zdravstvenu zaštitu</b></li> <li>- <b>Postojanje sportskih klubova</b></li> <li>- <b>Relativno dobra pokrivenost osnovnom infrastrukturom za vodoopskrbu, elektroopskrbu, sustavom pošte i telekomunikacija</b></li> <li>- <b>Postojanje specifične poljoprivredne proizvodnje prepoznate na nacionalnoj razini</b></li> <li>- <b>Bogata povijesna i kulturna baština</b></li> <li>- <b>Bogatstvo flore i faune</b></li> <li>- <b>Blizina globalno prepoznatih lokacija kao što su Rastoke i Plitvice</b></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- <b>Nedostatak ostalih sadržaja u Općini</b></li> <li>- <b>Nedostatna razina razvijenosti komunalnih usluga</b></li> <li>- <b>Postojanje miniranih područja</b></li> <li>- <b>Pozicioniranje Općine kao ispodprosječno rangirane Općine</b></li> <li>- <b>Manjak proizvodnih nositelja gospodarstva</b></li> <li>- <b>Nedostatak prerađivačkih kapaciteta</b></li> <li>- <b>Nedostatak poduzetničkih kapaciteta</b></li> <li>- <b>Nedovoljno razvijena poljoprivredna djelatnost</b></li> <li>- <b>Nedovoljna osviještenost populacije o mogućnostima razvoja</b></li> <li>- <b>Nedostatna općinska sredstva za financiranje projekata usmjerenih na razvoj turizma</b></li> <li>- <b>Nedostatak smještajnih kapaciteta visokih kategorizacija</b></li> </ul>
--	---

<b>Prilike</b>	<b>Prijetnje</b>
<ul style="list-style-type: none"> <li>-<b>Potencijal korištenja fondova EU</b></li> <li>-<b>Potencijal razvoja ekološke poljoprivrede</b></li> <li>- <b>Potencijal razvoja poduzetništva</b></li> <li>- <b>Razvoj društvene infrastrukture kao osnove za demografsku obnovu Općine</b></li> <li>-<b>Potencijal uvođenja širokopojasnog interneta kao preduvjeta digitalizacije turističkih sadržaja</b></li> <li>- <b>Digitalizacija Općine i turističkih sadržaja</b></li> </ul>	<ul style="list-style-type: none"> <li>- <b>Trend depopulacije stanovništva</b></li> <li>- <b>Trend iseljavanja stanovništva</b></li> <li>- <b>Nedovoljno ulaganje u Jedinice lokalne samouprave od strane Republike Hrvatske</b></li> <li>- <b>Nedovoljno poticajno okruženje za realiziranje procesa razvoja na razini Republike Hrvatske</b></li> <li>- <b>Nedovoljna usmjerenost na održivi razvoj kod procesa planiranja</b></li> </ul>

**- Potencijal razvoja aktivnog turizma**  
**- Potencijal razvoja ruralnog turizma**  
**- Potencijal razvoja gastroturizma**  
**- Potencijal izgradnje turističke priče na bogatoj povijesti Općine u kojoj tragovi naseljenosti sežu u 9. stoljeće p.n.e.**  
**- Potencijal unaprjeđenja kvalitete usluge smještaja i povećanja broja smještajnih kapaciteta**  
**- Potencijal unaprjeđenja postojećih turističkih sadržaja i kreiranje novih**  
**- Potencijal stvaranja novih i stabilnih radnih mjesta u turizmu i pratećim uslužnim djelatnostima**  
**- Potencijal razvoja cjelogodišnjeg turizma na području Općine**

**- Nedovoljna usmjerenost na ekološka načela kod procesa planiranja**  
**- Preveliko iskorištavanje prirodnih bogatstava**  
**- Ugroženost kulturnih i tradicijskih vrijednosti**  
**- Ugroženost kulturnog identiteta Općine**  
**- Propadanje kulturnih i povijesnih spomenika zbog nedovoljnog ulaganja u njihovo očuvanje i zaštitu**  
**- Ignoriranje postojećih društvenih, infrastrukturnih i komunalnih problema**  
**- Nепрепозnavanje i neiskorištavanje snaga i prilika za razvoj općine**  
**- Nedovoljno ulaganje u postojeću turističku infrastrukturu i sadržaje**

## 5. Strateški okvir

Analiza stanja i SWOT analiza poslužile su za uspostavu strateškog okvira. Strateški okvir uspostavljen je na realnim potrebama i razvojnim potencijalima te je definiran kroz:

- > Viziju: Vizija predstavlja sliku budućnosti koju općina želi postići i kojom definira smjer u kojemu se želi razvijati. Na temelju vizije određuju se posebni strateški ciljevi.
- > Strateške ciljeve. Posebni ciljevi definirani su na temelju identificiranih stvarnih potreba i izazova s kojima se općina suočava. Posebni ciljevi usklađeni su s definiranom vizijom općine te se njihovom realizacijom izravno utječe na njezino ostvarivanje. Za svaki cilj određuju se relevantni pokazatelji ishoda. Pokazatelji ishoda kvantificirani su i određeni vremenskom dimenzijom za ostvarenje. Njihova realizacija pokazatelj je uspješnosti ostvarenog cilja.
- > Razvojne prioritete. Razvojni prioriteti razgranati su strateški ciljevi koji dalje tvore razvojne mjere. Prioriteti su mjerljivi, ostvarivi, međusobno usklađeni, sveobuhvatni, vremenski ograničeni te usklađeni s drugim višim prioritetima izraženim kroz više strateško-planske akte.
- > Razvojne mjere. Razvojne mjere najniža su razina strateškog određivanja u ovom aktu te se svrstavaju pod prioritete u sklopu cjeline kojoj logički pripadaju. Razvojne mjere potrebno jest konkretizirati kroz definirane aktivnosti, programe i projekte čija će realizacija doprinijeti ostvarivanju razvojnih mjera, prioriteta, ciljeva i na posljetku i same vizije.

### 5.1. Vizija, misija i ciljevi

Strategijom razvoja turizma Općine Josipdol definirana je vizija turizma Općine Josipdol koja glasi:

***„Općina Josipdol kao nezaobilazna cjelogodišnja destinacija aktivnog i gastroturizma koja počiva na načelima društvene, ekonomske i ekološke održivosti s ciljem omogućavanja europskog životnog standarda stanovnicima Općine.“***

Kako bi se ostvarila vizija, definirana je i sljedeća misija koja glasi:

**„Ostvarenje napretka Općine i njenih stanovnika kroz sinergično djelovanje javne uprave, poduzetništva i civilnog društva na razvoju poduzetničke klime te gospodarskih i turističkih potencijala.“**

Definirani ciljevi Strategije proizlaze iz vizije, odnosno konkretiziraju misiju Općine, a kako bi se iskoristile snage i potencijali, odnosno umanjile slabosti i izbjegle potencijalne prijetnje. Definirano je tri strateška cilja koja sinergijskom implementacijom imaju potencijala dovesti do razvoja turizma destinacije:

### **Strateški cilj 1: Razvoj turističkih sadržaja**

Problem turističke destinacije Općine Josipdol jest nedovoljna turistička valorizacija i prepoznatljivost postojećih atrakcija najviše vezanih za prirodnu i kulturnu baštinu područja, ali i autohtonost ruralnog područja. Valorizacija podrazumijeva objektivno vrednovanje svih turističkih resursa na određenom području kroz turističku, ekonomsku, kulturnu, socijalnu i ekološku dimenziju. Cilj turističke valorizacije usmjeren je na povećanje cjelokupne turističke aktivnosti na određenom prostoru. Uz valorizaciju postojećih turističkih resursa svakako je potrebno i prezentiranje navedenih turističkih proizvoda. U tom aspektu potrebno je sustavno osmišljeno pozicioniranje turističkog proizvoda destinacije Općine Josipdol na tržište, kao i razvoj turističkih proizvoda više dodane vrijednosti uz snažnu ulogu svi aktera na lokalnoj razini. Poseban naglasak treba biti usmjeren na inovativne turističke proizvode koji omogućuju razvoj turizma tijekom cijele godine. U tom se kontekstu potrebno dodatno osvrnuti i na turističke proizvode koji su dostupni različitim društvenim skupinama, posebno starijim osobama, osobama s invaliditetom te drugim osobama s posebnim zahtjevima. Sustavno planiranje u turizmu, uz razvoj turističkih proizvoda svakako treba biti praćeno unaprjeđenjem smještajnih kapaciteta. U tom se kontekstu vidi potencijal povezivanja OPG-a i turizma koji omogućuje razvoj dodatnog smještajnog kapaciteta, ali i dodatnog sadržaja vezanih za eno-gastro ponudu ruralnog prostora. Strateškim ciljem definirani su sljedeći prioriteti:

1.1. Unaprjeđenje smještajnih kapaciteta

1.2. Unaprjeđenje valorizacije i prezentacije turističkih proizvoda

## **Strateški cilj 2: Razvoj temeljne infrastrukture**

Temeljna infrastruktura preduvjet je za razvoj turizma nekog područja, dok razvoj turizma doprinosi povećanju opterećenja vezanih za komunalne usluge, odnosno komunalnu i prometnu infrastrukturu. Temeljna infrastruktura doprinosi atraktivnosti i prepoznatljivosti određenog prostora, te samim time i zadovoljstvu i kvaliteti boravka posjetitelja. Razvoj turizma mora biti praćen razvojem temeljne infrastrukture. U tome smislu postoji potreba unaprjeđenja i modernizacije prometnica na području Općine, unaprjeđenja sustava gospodarenja otpadom, unaprjeđenja sustava vodovoda i odvodnje, kao i razvoja biciklističkih i pješačkih zona, odnosno uređenja javnog prostora Općine. Osim prometne i komunalne infrastrukture, preduvjet za razvoj turizma predstavlja i digitalna infrastruktura, odnosno brzina i dostupnost interneta.

Navedenim ciljem definirane su sljedeći prioriteti:

- 2.1. Unaprjeđenje komunalne infrastrukture
- 2.2. Unaprjeđenje prometne infrastrukture
- 2.3. Unaprjeđenje digitalne infrastrukture

Tablica 13. Strateški ciljevi, prioriteti i mjere

<b>Strateški ciljevi</b>	<b>Prioriteti</b>	<b>Mjere</b>
<b>Strateški cilj 1: Razvoj turističkih sadržaja</b>	Prioritet 1.1. Unaprjeđenje smještajnih kapaciteta	1.1.1. Poticanje razvoja smještajnih kapaciteta agroturizma  1.1.2. Poticanje novih oblika partnerstva i kapitalnih ulaganja
	Prioritet 1.2. Unaprjeđenje valorizacije i prezentacije turističkih proizvoda	1.2.1. Unaprjeđenje promotivnih aktivnosti destinacije  1.2.2. Poticanje razvoja i unaprjeđenje turističkih atrakcija

<i>Strateški ciljevi</i>	<i>Prioriteti</i>	<i>Mjere</i>
<b>Strateški cilj 2: Razvoj temeljne infrastrukture</b>	Prioritet 2.1. Unaprjeđenje komunalne infrastrukture	2.1.1. Unaprjeđenje javnih površina  2.1.2. Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom  2.1.3. Unaprjeđenje sustava vodovoda i odvodnje  2.1.4. Unaprjeđenje ostale komunalne infrastrukture
	Prioritet 2.2. Unaprjeđenje prometne infrastrukture	2.2.1. Unaprjeđenje infrastrukture za motorna vozila  2.2.2. Unaprjeđenje infrastrukture za pješake  2.2.3. Unaprjeđenje infrastrukture za bicikliste  2.2.2. Unaprjeđenje željezničke infrastrukture
	Prioritet 2.3. Unaprjeđenje digitalne infrastrukture	2.3.1. Uspostava širokopojasne infrastrukture  2.3.2. Razvoj javne WI-Fi mreže  2.3.3. Digitalizacija sustava

## 5.2. Definirane mjere

U daljnjem tekstu razložene su i definirane mjere po kategorijama opisa, nositelja, partnera, aktivnosti, vremenskog okvira, te izvora financiranja.

Tablica 14. Strateški ciljevi, prioriteti i mjere

<b>Strateški cilj 1: Razvoj turističkih sadržaja</b>	
<b>Prioritet 1.1. Unaprjeđenje smještajnih kapaciteta</b>	
<b>Mjere:</b>	1.1.1. Poticanje razvoja smještajnih kapaciteta agroturizma 1.1.2. Poticati nove oblike partnerstva i kapitalna ulaganja
<b>Opis:</b>	Smještajni kapaciteti predstavljaju preduvjet za razvoj nekog turističkog područja, odnosno preduvjet za noćenje posjetitelja na nekom području. Uzimajući u obzir kako na području Općine Josipdol trenutno postoje brojna poljoprivredna gospodarstva koja predstavljaju potencijali resurs za daljnji razvoj smještajnih kapaciteta, potrebno je potaknuti proširenje djelatnosti navedenih gospodarstava te poticati njihovo usmjerenje na korištenje prilika koje razvoj turizma omogućuje, a što potencijalno proizvodi i veće prihode samih poljoprivrednih gospodarstava. Uz samu mogućnost usmjerenja poljoprivrednih gospodarstava na proširenje djelatnosti na turizam i ugostiteljstvo kako bi se unaprijedili smještajni kapaciteti, potrebno je poticati i nove oblike partnerstva i kapitalna ulaganja usmjerena na razvoj novog ili modernizaciju starog smještajnog kapaciteta, a kako bi smještajni kapaciteti pružili što kvalitetniju i inovativniju uslugu.
<b>Nositelj:</b>	Općina Josipdol, Privatni sektor
<b>Partneri:</b>	Poljoprivrednici, poduzetnici, vanjski suradnici, Lokalna akcijska grupa, Turistička zajednica, institucije vezane za poljoprivredu, razvojne agencije, institucije za certificiranje,
<b>Vremenski okvir:</b>	2022. – 2026.
<b>Izvor financiranja:</b>	Proračun općine, privatna ulaganja, ESIF fondovi, sredstva različitih ministarstava i županije
<b>Rezultat mjere:</b>	Dodatni smještajni kapaciteti Povećanje kvalitete smještaja

<b>Indikator mjere</b>	<p>Broj smještajnih kapaciteta – Povećan broj smještajnih kapaciteta za minimalno 3% do 2026. godine</p> <p>Broj smještajnih kapaciteta povećane kvalitete – Povećanje kvalitete smještajnih kapaciteta za jednu razinu za minimalno 2 objekta</p>
------------------------	--

<b>Strateški cilj 1: Razvoj turističkih sadržaja</b>	
<b>Prioritet 1.2. Unaprjeđenje valorizacije i prezentacije turističkih proizvoda</b>	
<b>Mjere:</b>	<p>1.2.1. Unaprjeđenje promotivnih aktivnosti destinacije</p> <p>1.2.2. Poticanje razvoja i unaprjeđenje turističkih atrakcija</p>
<b>Opis:</b>	<p>Općina Josipdol bogata je povijesnim nasljeđem, kulturnim i prirodnim vrijednostima. Osim toga, Općina se nalazi na idealnoj prometnoj poziciji, dok se u blizini Općine nalazi i najposjećeniji Nacionalni park u Republici Hrvatskoj - Plitvička jezera koji predstavlja generator razvoja turizma područja Karlovačke županije. Unatoč tome, turizam Općine nedostatno je razvijen uslijed nedostatne turističke prepoznatljivosti prostora i atrakcija na području Općine. Upravo zbog toga ovim je strateškim dokumentom definirano unaprjeđenje promotivnih aktivnosti destinacije te poticanje razvoja i unaprjeđenja turistički atrakcija na prostoru Općine koje će dovesti do veće prepoznatljivosti destinacije na tržištu, te povećanja dolazaka i noćenja. Osim toga, unaprjeđenjem prepoznatljivosti destinacije i turističkih atrakcija postići će se produljenje sezone i duži boravak turista na području destinacije.</p>
<b>Nositelj:</b>	Općina Josipdol, Karlovačka županija, Privatni sektor, Civilni sektor
<b>Partneri:</b>	Poljoprivrednici, poduzetnici, organizacije civilnog društva, vanjski suradnici, Lokalna akcijska grupa, Turistička zajednica, odgojno – obrazovne ustanove, poduzetnički inkubatori, institucije vezane za znanost i istraživanje, institucije vezane za poljoprivredu, razvojne agencije, institucije za certificiranje
<b>Vremenski okvir:</b>	2022. – 2027.
<b>Izvor financiranja:</b>	Proračun općine, privatna ulaganja, ESIF fondovi, sredstva različitih ministarstava i županije
<b>Rezultat mjere:</b>	<p>Izrađen Marketinški plan destinacije</p> <p>Unaprijeđena promocija destinacije</p>

	Unaprijeđena promocija specifičnih turističkih atrakcija Unaprijeđena prezentacija turističkih atrakcija
<b>Indikator mjere:</b>	Izrađen Marketing plan destinacije Broj aktivnosti promidžbe destinacije – Provedena minimalno 1 aktivnost usmjerena na promidžbu destinacije Broj aktivnosti promidžbe turističkih atrakcija – Provedena minimalno 1 aktivnost promidžbe turističkih atrakcija Broj aktivnosti usmjerenih na unaprjeđenje prezentacije turističkih atrakcija – Provedena minimalno 1 aktivnost usmjerena na unaprjeđenje prezentacije turističkih atrakcija

<b>Strateški cilj 2: Razvoj temeljne infrastrukture</b>	
<b>Prioritet 2.1. Unaprjeđenje komunalne infrastrukture</b>	
<b>Mjere:</b>	2.1.1. Unaprjeđenje javnih površina 2.1.2. Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom 2.1.3. Unaprjeđenje sustava vodovoda i odvodnje 2.1.4. Unaprjeđenje ostale komunalne infrastrukture
<b>Opis:</b>	Iako Općina Josipdol trenutačno ima relativno dobro razvijenu komunalnu infrastrukturu, kod planiranja razvoja turizma na nekom području potrebno je uzeti u obzir i povećanje broja korisnika navedene infrastrukture. U tome smislu potrebno je promišljati o povećanju korisnika sustava gospodarenja otpadom, vodovoda i odvodnje. U skladu s povećanjem korisnika, potrebno je raditi i na unaprjeđenju, odnosno povećanju kapaciteta navedenih sustava, a osim rada na unaprjeđenju, potrebno je aktivno djelovati u smjeru povećanja atraktivnosti same destinacije. U tome smislu, potrebno je raditi na uređenju javnih površina destinacije, a kako bi se povećala atraktivnost i prepoznatljivost na tržištu.
<b>Nositelj:</b>	Općina Josipdol, Karlovačka Županija
<b>Partneri:</b>	Komunalna poduzeća, Lokalna akcijska grupa, Turistička zajednica, razvojne

	agencije, Hrvatske vode i druga državna tijela
<b>Vremenski okvir:</b>	2022. – 2026.
<b>Izvor financiranja:</b>	Proračun općine, privatna ulaganja, ESIF fondovi, sredstva različitih ministarstava i županije
<b>Rezultat mjere:</b>	Uređene javne površine Općine Josipdol Unaprijeđen sustav gospodarenja otpadom Unaprijeđen sustav vodovoda i odvodnje Unaprijeđena ostala komunalna infrastruktura
<b>Indikator mjere:</b>	Broj uređenih javnih površina na području Općine Josipdol – Uređena minimalno 1 javna površina na području Općine Broj projekata usmjerenih na unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom – Realiziran minimalno 1 projekt usmjeren na unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom Broj projekata usmjerenih na unaprjeđenje sustava vodovoda i odvodnje – Realiziran minimalno 1 projekt usmjeren na unaprjeđenje sustava vodovoda i odvodnje Broj projekata usmjerenih na unaprjeđenje ostale komunalne infrastrukture – Realiziran minimalno 1 projekt usmjeren na unaprjeđenje ostale komunalne infrastrukture

## **Strateški cilj 2: Razvoj temeljne infrastrukture**

### **Prioritet 2.2. Unaprjeđenje prometne infrastrukture**

<b>Mjere:</b>	2.2.1. Unaprjeđenje infrastrukture za motorna vozila 2.2.2. Unaprjeđenje infrastrukture za pješake 2.2.3. Unaprjeđenje infrastrukture za bicikliste 2.2.2. Unaprjeđenje željezničke infrastrukture
<b>Opis:</b>	Prometna povezanost jedna je od važnijih prednosti Općine Josipdol, s obzirom na to da kroz nju prolazi najprometnija prometnica kojom putuje veliki broj stranih turista. Kako bi se iskoristio navedeni potencija, potrebno je na razini

	<p>destinacije omogućiti laku i sigurnu dostupnost destinaciji. U tome je smislu potrebno razvijati i niže razine prometnica koje omogućuju lakoću pristupa smještajnim kapacitetima i turističkim atrakcijama. Uz to, potrebno je uzeti u obzir i povećanje putnika na prometnicama uslijed razvoja prepoznatljivosti turističke destinacije, ali uzeti u obzir i utjecaj na okoliš koji se stvara većim opterećenjem cestovnih prometnica. U skladu s time potrebno je razvijati i drugu infrastrukturu koja omogućuje dostupnost lokacije, posebno željeznički promet, ali i ostale oblike prometa, poput biciklističkog ili onog namijenjenog za pješake, posebno uzimajući u obzir kako navedena alternativna infrastruktura omogućuje razvoj dodatne vrijednosti prostoru, ali i omogućuje razvoj dodatnih turističkih sadržaja.</p>
<b>Nositelj:</b>	Općina Josipdol, Karlovačka županija, Hrvatske željeznice
<b>Partneri:</b>	Komunalna poduzeća, Lokalna akcijska grupa, Turistička zajednica, razvojne agencije, Hrvatske ceste
<b>Vremenski okvir:</b>	2022. – 2026.
<b>Izvor financiranja:</b>	Proračun općine, privatna ulaganja, ESIF fondovi, sredstva različitih ministarstava i županije
<b>Rezultat mjere:</b>	<p>Unaprijeđena infrastruktura za motorna vozila</p> <p>Unaprijeđena infrastruktura za pješake</p> <p>Unaprijeđena infrastruktura za bicikliste</p> <p>Unaprijeđena željeznička infrastruktura</p>
<b>Indikator mjere:</b>	<p>Duljina moderniziranih prometnica – modernizirano minimalno 200 metara duljine prometnica u Općini</p> <p>Duljina izgrađene infrastrukture za pješake – izgrađeno minimalno 200 metara duljine infrastrukture za pješake</p> <p>Duljina izgrađene infrastrukture za bicikliste – izgrađeno/uređeno minimalno 200 metara duljine infrastrukture za bicikliste</p> <p>Modernizirana željeznička infrastruktura – uređen minimalno jedan objekt željezničke infrastrukture u Općini</p>

**Strateški cilj 2: Razvoj temeljne infrastrukture****Prioritet 2.3. Unaprjeđenje digitalne infrastrukture**

<b>Mjere:</b>	2.3.1. Uspostava širokopolasne infrastrukture 2.3.2. Razvoj javne WI-Fi mreže 2.3.3. Digitalizacija sustava
<b>Opis:</b>	Digitalna transformacija omogućuje temeljnu promjenu u organizaciji, pristupu tehnologijama, ljudima i procesima koja omogućava kreiranje novih poslovnih procesa, te samim time omogućuje stvaranje nove vrijednosti potrošačima. U kontekstu turizma, digitalna transformacija omogućava optimizaciju poslovnih procesa, uvođenje digitalnih rješenja za razvoj turističkog proizvoda i usluga te uvođenje digitalnih rješenja na ublažavanje ili prilagodbu klimatskim promjenama. Osim unaprjeđenja poslovnih procesa i poslovanja, odnosno unaprjeđenja rješenja za razvoj turističkih proizvoda, digitalna infrastruktura je potrebna uslijed potrebe za globalnom mobilnom prisutnošću. Mobilna dostupnost postala je osnovni preduvjet, a ne luksuz današnjice, a korisnici očekuju savršeno mobilno iskustvo cijelo vrijeme tijekom putovanja, od planiranja destinacije, sve do boravka u smještaju te posebnih ponuda nakon putovanja.
<b>Nositelj:</b>	Općina Josipdol, HAKOM
<b>Partneri:</b>	Komunalna poduzeća, poslovni subjekti, Turistička zajednica
<b>Vremenski okvir:</b>	2022. – 2026.
<b>Izvor financiranja:</b>	Proračun općine, privatna ulaganja, ESIF fondovi, sredstva različitih ministarstava i županije
<b>Rezultat mjere:</b>	Uspostavljena širokopolasna infrastruktura Razvijena javna WI-Fi mreža
<b>Indikator mjere:</b>	Razvijena mreža za širokopolasni Internet Razvijeno minimalno jedno mjesto s javnim WI-Fi-em Razvoj minimalno jednog pametnog rješenja u turizmu

## 6. Odrednice razvoja turizma za Općinu Josipdol

U ovom se dijelu definira značenje koncepta turizma, kao i strateška određenja turizma Općine Josipdol definirana kroz više strateške dokumente. Navedena određenja služe kako bi se dao zaključak o mogućnostima razvoja turizma na području Općine Josipdol.

### 6.1. Konceptualne odrednice turizma

Turizam predstavlja skup odnosa i pojava koje proizlaze iz putovanja i boravka posjetitelja nekog mjesta, ako se tim boravkom ne zasniva stalno prebivalište i ako s takvim boravkom nije povezana nikakva njihova gospodarska djelatnost. Svjetska turistička organizacija definira turizam kao sve aktivnosti koje proizlaze iz putovanja i boravka osoba izvan njihove uobičajene sredine ne dulje od jedne godine radi odmora, poslovnog putovanja i drugih razloga nevezanih uz aktivnosti za koje bi primili ikakvu naknadu u mjestu koje posjećuju. Osnovna jedinica za proučavanje turizma jest turist, odnosno svaka osoba koja izvan mjesta stalnog boravka provede najmanje 24 sata, ali ne dulje od jedne godine, dok putovanje poduzima zbog odmora, razonode, rekreacije i relaksacije, obiteljskih, zdravstvenih, poslovnih, profesionalno – stručnih i sličnih razloga.

Uzimajući u obzir kako iz turizma proizlazi niz koristi, poput društvenih i ekonomskih koristi, turizam je postao važna komponenta nacionalnih gospodarstava. I dok društvene koristi turizma doprinose humanističkim vrijednostima poput obogaćivanja čovjeka novim spoznajama, doživljajima i aktivnostima te se povezuju s izvornim motivima turističkih kretanja, ekonomska korist turizma očituje se kroz postizanje gospodarskih učinaka organizacija i turističkih destinacija.

Turizam možemo raščlaniti na različite vrste. Tako razlikujemo turizam prema trajanju boravka turista, odnosno izletnički, vikend i boravišni turizam, stupnju mobilnosti turista, odnosno stacionarni, mobilni i tranzitni turizam, dobnoj strukturi turista, odnosno turizam usmjeren na djecu, mlade, obitelji i osobe „treće dobi“; nacionalnoj pripadnosti, odnosno turizam usmjeren na domaće i inozemne goste, načinu organizacije putovanja, odnosno turizam usmjeren na individualce, organizirane grupe te mješoviti turizam; tržištu na kojemu

se odvija organizacija putovanja, odnosno emitivne i receptivne; broju sudionika, odnosno turizam usmjeren na individualce i grupe; godišnjem dobu, odnosno ljetnom i zimskom turizmu; prostornom obuhvatu, odnosno lokalnom, regionalnom, nacionalnom, međunarodnom, interregionalnom i intraregionalnom turizmu; vremenu kada je određeni resurs najatraktivniji, odnosno predsezonski, sezonski, posezonski i izvansezonski turizam; prostoru na kojem se odvija turističko putovanje, odnosno primorski, planinski, termalno – kupališni, jezerski, seoski, gradski turizam; utjecaju na platnu bilancu, odnosno aktivni i pasivni turizam; kao i podjela na ostale vrste turizma, odnosno elitni, poticajni, radnički, socijalni, sindikalni <sup>(23)</sup>. Također, razlikujemo i specifične oblike turizma poput onih zasnovanih na prirodnim resursima poput zdravstvenog, sportskog, nautičkog, ekoturizma, seoskog, lovnog i ribolovnog turizma, naturizma, robinzonskog turizma, te specifičnih oblika turizma zasnovanih na društvenim resursima poput kongresnog turizma, kulturnog turizma, gastronomskog i enofilskog turizma, turizma događanja, vjerskog turizma, turizma na umjetno stvorenim atrakcijama, casino turizma i drugih. Osim toga, postoje i podjele na one tipove turizma usmjerene na uske potrebe turista, ali i one koje mogu biti usmjerene na šire potrebe turista, kao što je primjerice šoping turizam, krstarenje, povijesni turizam, mračni turizam i slično. Unatoč širem rasponu podjela turizma na kategorije, u teoriji se najčešće turizam jednostavno dijeli na onaj masovni usmjeren na veliki broj turista koji uključuje organizirana putovanja, paket – aranžmane agencija i turoperatera te niske cijene, te alternativni ili održiv turizam koji omogućuje pristup alternativnim sadržajima i kojemu su motivi turista u fokusu, dok je turistička ponuda u ravnoteži s okruženjem <sup>(23)</sup>.

Tablica 15. Vrste turizma

<b>Vrste turizma</b>	
<b>Trajanje boravka</b>	<b>Izletnički, vikend i boravišni turizam</b>
<b>Stupanj mobilnosti turista</b>	<b>Stacionarni, mobilni i tranzitni turizam</b>
<b>Dobna struktura turista</b>	<b>Turizam usmjeren na djecu, mlade, obitelji i osobe »treće dobi«</b>
<b>Nacionalna pripadnost</b>	<b>Turizam usmjeren na domaće i inozemne goste</b>
<b>Način organizacije putovanja</b>	<b>Individualni, organizirani i mješoviti turizam</b>
<b>Tržištu na kojem se odvija organizacija putovanja</b>	<b>Emitivni i receptivni turizam</b>

Broju sudionika	Individualni i grupni
Godišnjem dobu	Ljetni i zimski turizam
Prostornom obuhvatu	Lokalni, regionalni, nacionalni, međunarodni, interregionalni i intraregionalni turizam
Vremenu kada je određeni resurs najatraktivniji	Predsezonski, sezonski, posezonski i izvansezonski turizam
Prostoru na kojem se odvija turističko putovanje	Primorski, planinski, termalno-kupališni, jezerski, seoski i gradski
Utjecaj na platnu bilancu	Aktivni i pasivni turizam
Ostale vrste turizma	Elitni, poticajni / incentive, radnički, socijalni i sindikalni

U kontekstu razvoja turističke destinacije Općine Josipdol, s obzirom na pozitivne preduvjete okoliša koji uključuju očuvanu prirodu i jedinstvene krške formacije, bogat biljni i životinjski svijet, ugodnu klimu te vodne resurse, ali i očuvanu povijesno – kulturnu baštinu, te autohtonost prostora, postoji nužnost u sam turistički razvoj uključiti i korake kojima bi se upravo ovi turistički potencijali općine što više očuvali, ali i razvili u turistički proizvod nudeći novi sadržaj za posjetitelje. U tom kontekstu, potrebno je razvijati održiv, a ne masovan turizam koji će u sam proces razvoja uključivati i promišljanje o utjecaju takvog razvoja na ekologiju te kvalitetu života stanovnika. Također, potrebno je razvijati turizam bez karakteristika sezonalnosti, odnosno razvijati turizam kroz cijelu godinu, te iskoristiti prilike kako bi se razvio i izletnički, te boravišni, ali i vikend turizam koji ima potencijala kako u aktivnom, tako i u pasivnom obliku pružiti mogućnosti odmora u ruralnoj sredini.

## 6.2. Strateške odrednice turizma Općine Josipdol

**Strategijom razvoja održivog turizma do 2030. godine** definirani su suvremeni trendovi i vrijednosti koji oblikuju putovanje i turizam u današnje vrijeme. Te trendove i vrijednosti mogli bismo sažeti kroz sljedeće točke:

- Potreba za digitalnom povezanošću i dostupnošću koja se očituje u nužnosti turističke destinacije da razvije brzi širokopojasni internet te omogući dostupnost

interneta na što više mjesta, odnosno omogući dostupnost što većeg broja turističkog sadržaja u digitalnom obliku

- Osviještenost o potrebi zaštite okoliša te održivom razvoju turizma koji pozitivno djeluje na ekološke i socijalne standarde, a koja se očituje u nužnosti provođenja mjera usmjerenih na usklađivanje ekoloških, gospodarskih i socijalnih ciljeva prilikom planiranja razvoja turističke destinacije
- Trend starenja stanovništva koji se očituje u potrebi za specifičnim oblicima turizma usmjerenih na starije stanovništvo, a posebno zdravstvenog turizma
- Trend uključivanja sve većeg broja osoba s invaliditetom, te osoba sa specifičnim zahtjevima u globalne turističke trendove sukladno čemu je potrebno razvijati pristupačan turizam za sve dobne skupine i sve eventualne potrebe turista
- Veće potrebe za unaprjeđenje fizičkog i mentalnog zdravlja
- Veće potrebe za autentičnim proizvodima i kulturom

Navedeni trendovi predstavljaju vrijednosti kojima turisti u današnje vrijeme sve više teže prilikom odabira turističke destinacije. Trendovi imaju mogućnost pružiti potrebne informacije za daljnje usmjerenje za razvoj turizma nekog prostora, odnosno predstavljaju potencijal koji je moguće iskoristiti. U skladu s navedenim trendovima definirane su i razvojne potrebe koje je potrebno uzeti u obzir prilikom promišljanja o daljnjem razvoju turističke destinacije Općine Josipdol:

1. Stvoriti ponudu visoke dodane vrijednosti te ojačati lanac vrijednosti u turizmu i povezanim djelatnostima.
2. Unaprijediti kvalitetu života lokalnog stanovništva
3. Osigurati kvalitetna i održiva radna mjesta lokalnog stanovništva
4. Smanjiti opterećenje turizma na prostor, okoliš i prirodu poticanjem kružnog gospodarstva
5. Smanjiti negativni utjecaj turizma na klimatske promjene
6. Osigurati kvalitetne ljudske potencijale u turizmu
7. Unaprijediti strukturu i kvalitetu smještajnih kapaciteta
8. Osigurati poticajno poslovno i investicijsko okruženje
9. Osigurati inovativnu i digitalnu transformaciju turizma

10. Unaprijediti model upravljanja razvoja održivog turizma

11. Uključivati lokalne zajednice u procese donošenja odluka o razvoju turizma <sup>(35)</sup>.

**Prostornim planom Karlovačke županije** definirani su primarni turistički proizvodi koje je potrebno razvijati na području Županije, a koji se odnose na aktivan odmor i ruralni turizam, lovni i ribolovni turizam te kulturni turizam. U sklopu aktivnog odmora definirani su resursi kao što su: Žumberak – Samoborsko gorje, Kupa, Mrežnica, Dobra, Korana, Bjelolasica, Klek, Bijele i Samarske stijene, Sabljaci, jame i pećine, Đulin ponor, Baraćeve i druge špilje, Plitvička jezera, Rastoke, Petrova gora s preporučenom infrastrukturom za biciklističke staze, riječne i jezerske plaže i kupališta, centri za aktivnosti na vodi, planinarske staze, skijaške staze i sanjkališta, konjički centri i staze, trekking staze, vodenice, adrenalinski centri, toplice, sportski i centri za pripreme, termalni centri, sustav uređenih špilja. U skladu s usmjerenjem za ruralni turizam koji se temelji na prirodnim bogatstvima, ruralnom nasljeđu i načinu života te ruralnim aktivnostima s ciljem očuvanja kulture, baštine i tradicije te podizanje kvalitete života lokalnog stanovništva, a koji obuhvaća: agroturizam, aktivni ruralni turizam, eko turizam, kulturni ruralni turizam. Definirani su i resursi za razvoj ruralnog turizma poput: ruralnih područja, šuma, Petrove gore, seoskih imanja i OPG-a, dok preporučena infrastruktura koju je potrebno razvijati; gastronomske rute, kušaone, restorane, OPG, gastro i delikatesne trgovine, interpretacijske centre i etno sela. Preporuka za razvoj lovnog i ribolovnog turizma usmjerena je na razvoj lovačkih domova, lovno – gospodarskih objekata, lovno – tehničkih objekata, uzgajališta i ribogojilišta, uređenje i označavanje zona za ribolov na rijekama i jezerima, uređenje cesta i putova za pristup rijekama, jezerima i lovištima. Kao zadnji prepoznati smjer razvoja definiran je kulturni turizam. Na području Karlovačke županije definirani su resursi kao što su: Nikola Tesla, Herman Bolle, Nikola Šubić Zrinski, Katarina Zrinski, Fran Krsto Frankopan, Slava Raškaj, priče i legende, braća Seljan, dok je preporuka za razvoj infrastrukture interpretacijskih centara (npr. znanstveni i tehnološki povezan uz Munjaru, Nikola Tesla, stari gradovi i dvorci i sl.), muzeji i galerije, Munjara, dvorci i stari gradovi („Dodir civilizacije“), Vojni kompleks Turanj, Karlovačka zvijezda, Aquatika, Tehno park, sakralne baštine, etno kuća i etno park, žitna lađa. Prostornim planom navedeni su i prijedlozi za razvoja specifičnih turističkih proizvoda kao što su: touring, enogastronomski turizam, izleti, manifestacije. Na području Županije identificirano je 6 inicijativa za razvoj infrastrukture: infrastruktura za aktivni

odmor (biciklističke staze, trekking staze, planinarski domovi, jahačke staze i konjički centri, centri za aktivnosti na vodi (na rijekama i jezerima), adrenalinski centri, sportski centar Bjelolasica, sustav regionalnih kupališta); sustav vidikovaca (omogućiti sagledavanje vizualno atraktivnog prostora i scenografije Županije); sustav interpretacijskih centara i muzeja (bogato kulturno – povijesno nasljeđe prikazati na interaktivan, inovativan i zanimljiv način kroz interpretacijske centre i muzeje); revitalizacija i uređenje dvoraca i utvrda; sustav panoramskih balona (osmišljavanje i formiranje sustava panoramskih balona na najatraktivnijim turističkim lokacijama na prostoru Županije) te tematski turistički parkovi.

Prilikom razvoja potrebno je turističke sadržaje planirati, provoditi i smjestiti tako da se zaštite i očuvaju originalne i izvorne vrijednosti prirodnog, povijesnog i kulturnog okruženja te identiteta prostora, a razvoj turizma podrediti principima održivog razvitka. U zaštićenim dijelovima prirode i speleološkim objektima potrebno je prilikom planiranja i provedbe aktivnosti posjećivanja pridržavati se zakonom propisanih procedura <sup>(36)</sup>.

Prema ***Analizi stanja i strategiji razvoja turizma Karlovačke županije do 2025. godine***, Karlovačka je županija do 2017. godine ostvarivala kontinuirano povećanje broja dolazaka i noćenja, pri čemu je prosječna duljina boravka ostajala ista. U odnosu na ostatak kontinentalne Hrvatske, vrijeme zadržavanja gostiju u Karlovačkoj županiji nešto je niži te iznosi 2,2 dana. Prosječna zauzetost iznosila je 19%, pri čemu su hoteli imali bolju razinu zauzetosti koja se kretala na 44%. Kampovi bilježe zauzetost od oko 16%, dok privatni smještaj bilježi oko 17%. Hosteli ostvaruju najnižu razinu zauzetosti od oko 9%. Turizam Karlovačke županije, baš kao i turizam ostalih dijelova Republike Hrvatske obilježava sezonalnost pri čemu je najposjećenije razdoblje od svibnja do listopada. Najčešći turisti Karlovačke županije su Nijemci, Hrvati, Nizozemci, Talijani, te Francuzi i Poljaci. Glavni motiv dolaska turista u Karlovačku županiju su Plitvička jezera <sup>(21)</sup>.

Područje Karlovačke županije podijeljeno je u turističke zone od kojih svaka zona ima svoje specifične karakteristike vezane za turistički proizvod. Područje Općine Josipdol svrstava se u Klaster 2 pod nazivom „Aktivna bajka“. Ključni proizvod područja trebao bi biti usmjeren na aktivni odmor te ruralni turizam <sup>(37)</sup>.

<b>Aktivni odmor</b>	
<b>Preporučeno razvijanje sljedeće turističke infrastrukture</b>	biciklističke staze, riječne i jezerske plaže i kupališta, centri za aktivnosti na vodi, planinarske staze, skijaške staze i sanjkališta, konjički centri i staze, trekking staze, adrenalinski centri, sportski i centri za pripreme te termalni centri
<b>Prepoznati resursi</b>	Mrežnica, Kupa, Bjelolasica, Klek, Bijele i Samarske stijene, Sabljaci, Dobra, Korana, jame i pećine, Đulin ponor
<b>Preporučena tipologija smještaja</b>	Mali obiteljski i tematski hoteli kao bike – hoteli, veliki hoteli, kuće za odmor, glamping i kampovi, wellness resorti
<b>Moguće aktivnosti</b>	Kupanje, rafting, kajaking, šetnje u prirodi, trekking, nordijsko hodanje, organizirane ture pješaćenja, biciklizam, veslanje, splavarenje, jahanje, sportska događanja, planinarenje, skijanje i sanjkanje, sportske pripreme, step-up paddling, speleologija, zip- line, wellness itd
<b>Ruralni turizam</b>	
<b>Preporučeno razvijanje sljedeće turističke infrastrukture</b>	Gastronomske rute, kušaone, restorani, OPG, gastro i delikatesne trgovine, interpretacijski centri, etno sela
<b>Prepoznati resursi</b>	Ruralna područja, šume, seoska imanja, OPG
<b>Preporučena tipologija smještaja</b>	Mali obiteljski hoteli, agroturizmi, kuće za odmor, privatni smještaj
<b>Moguće aktivnosti</b>	Lokalna događanja, individualni i grupni posjeti OPG-ovima, kušanje lokalnih enogastronomskih proizvoda, jahanje, ribolov, šetnje, gljivarenje, sudjelovanje u ruralnim aktivnostima (branje voća, proizvodnja prehrambenih proizvoda i dr.)

**Prostornim planom Općine Josipdol** definirane su dvije zone gospodarsko, ugostiteljsko – turističke namjene, jedna u naselju Munjava i jedna u naselju Josipdol. Prostornim planom definirani su i uvjeti smještaja i izgradnja unutar gospodarske zone ugostiteljsko – turističke namjene, a koje između ostalog uključuju i ograničavanje veličine novih zgrada te ograničavanje pretjerane izgrađenosti parcela. Unutar zona je moguće graditi sportski sadržaj (bazeni i tenis tereni) i ostale prateće građevine i sadržaji isključivo u funkciji turizma (terase, pergole, ljetne kuhinje i sl.). Osim gospodarskih zona, prostornim planom definirana je mogućnost razvoja turizma, odnosno smještajnih jedinica te ugostiteljskih objekata u sklopu OPG-a, a koje bi uz primarnu djelatnost poljoprivrede tako pružale i turističko – ugostiteljske usluge, te omogućile razvoj ruralnog turizma, odnosno izletničkog turizma.

Prostornim planom definirano je sljedeće usmjerenje razvoja turizma. Razvoj turizma sukladno Prostornom planu trebao bi biti usmjeren na

- lovno – ribolovni turizam, a koji uključuje i foto safari, promatranje ptica u sjevernim dijelovima Općine
- Čuvanje originalnih i izvornih vrijednosti prirodne i kulturne baštine, te identiteta prostora u skladu s načelima održivog razvoja
- Razvoj turističke ponude manjih uslužnih obiteljskih jedinica primjerice OPG-a te povezivanje turizma s ostalim djelatnostima
- Prilikom prostornog planiranja i izgradnje potrebno je uskladiti turistički razvoj s lokalnim autohtonim obilježjima <sup>(38)</sup>.

## *7. Usmjerenje razvoja turističke destinacije*

Poglavljem Usmjerenje razvoja turističke destinacije razrađuje se destinacijski brand koncept, ciljna tržišta te portfelj turističkih proizvoda, baš kao i promocija turističke destinacije Općine Josipdol. Cilj poglavlja je osmisлити odrednice turističke destinacije koje privlače što veći broj turista, odnosno omogućiti daljnji razvoj turizma kroz stvaranje temelja za predlaganje daljnjih mjera i aktivnosti u svrhu podizanja konkurentske prednosti turističke destinacije Općine Josipdol na turističkom tržištu.

### *7.1. Brand koncept turističke destinacije Općine Josipdol*

Definiranje brand koncepta predstavlja preduvjet za razvoj bilo kojeg branda. Brand konceptom definiramo ideje koje povezuju njegovu svrhu i ciljeve te predstavlja osnovu za izgradnju branda i marketinške strategije. Osim toga, brand konceptom omogućujemo diversifikaciju sličnih proizvoda na tržištu, te njime nudimo svojevrsno obećanje kako će dolaskom u turističku destinaciju turisti stvarno osjetiti i iskusiti navedeni koncept. Također, uzimajući u obzir kako brand koncept ovisi o društvenim kretanjima, potrebno je prilikom njegovog definiranja uzeti u obzir trendove, posebno trendove vezane za turizam.

Brand koncept definirat ćemo kroz komunikacijske konstante. Komunikacijske konstante sastoje se sadržaja koji identificiraju identitet poduzeća ili proizvoda kroz turistički znak i

slogan koji se koristi kao prepoznatljivost poduzeća ili proizvoda. Sastoji se od imena poduzeća, logotip, zaštitni znak, ime određenog proizvoda, izabranu boju i slično koji sveukupno pridonose jedinstvenoj komunikaciji. Uloga komunikacijskih konstanta je na jednostavan i lako pamtljiv način prenijeti jedinstvenost Općine Josipdol.

Josipdol koristi logo s tekstualnim prikazom, koji je ujedno i slogan Josipdola, rečenice „Josipdol u srcu Hrvatske“ sa slikom srca crvene boje. Tekst je napisan u crvenoj i plavoj boji što je odraz prepoznatljivih boja Hrvatske zastave, koje doprinose ideji destinacije kao autohtone destinacije Hrvatske u kojima je moguće iskusiti hrvatske običaje i tradiciju, a koje uključuju život na ruralnom području Republike Hrvatske, odnosno enogastronomске aktivnosti specifično vezane za središnji dio Hrvatske. Osim toga položaj srca je položaj koji je udaljen od mozga i užurbanosti, te predstavlja osjećaje, odnosno mjesto kojemu čovjekovo srce vodi. Tako slogan zapravo predstavlja ideju udaljavanja od užurbane svakodnevice u mirno područje.

Slogan se poglavito referira na geografski položaj Općine, odnosno položaj Hrvatske koji je lako dostupan od Zagreba, ili pak mora, ali i na cilj da svi posjetitelji ponesu, sa svim lijepim trenucima provedenima u općini, djelić Josipdola, odnosno Hrvatske u svojim srcima.

Pozitivne asocijacije koje su vezane za Općinu Josipdol, poput: prirodnih resursa šuma, čistog zraka, bogate flore i faune, poljoprivrede i ruralnosti specifičnosti su koje povezujemo s Općinom Josipdol. Navedene specifičnosti imaju snagu doprinijeti prepoznatljivosti turizma Općine Josipdol.

Brand koncept predstavlja temelj za daljnju komunikaciju i razvoj proizvoda, no njegovo stvaranje uključuje dugotrajan proces oko kojeg se trebaju složiti svi akteri na području turističke destinacije, te aktivno doprinositi njegovom stvaranju.

## *7.2. Portfelj proizvoda*

Portfelj proizvoda je skup roba i usluga koje određeno poduzeće ima na prodaju. Kako bi se definirao portfelj turističkih proizvoda, u analizi stanja definiran je potencijal Općine Josipdol koji se uglavnom oslanja na bogatstvo prirodne i kulturne baštine koja je nedovoljno

iskorištena. U skladu s time definirane su i dvije kategorije turističkih proizvoda turističke destinacije:

#### ❖ Ruralni turizam

Čak 90% hrvatskog teritorija se smatra ruralnim prostorom, a tako je okarakterizirano i područje općine Josipdol. Ruralnim turizmom se smatra svaka turistička djelatnost u ruralnom prostoru pa tako ruralni turizam predstavlja jedinstven spoj prirodnih ljepota, aktivnog turizma, kulturne baštine i enogastronomske ponude. Na području Općine Josipdol najistaknutiji su **agroturizam** kojim su obuhvaćene različite djelatnosti koje objedinjuju poljoprivredu i turizam, **aktivni turizam** koji se oslanja na aktivnu ulogu i sudionništvo posjetitelja u ponuđenim sadržajima i **gastroturizam**. Također zbog bogate povijesti te prirodne i kulturne baštine ovog kraja postoji značajan potencijal za razvoj **edukativnog i kulturnog turizma**.

#### **a) Agroturizam**

Glavni nositelji agroturizma su obiteljska i poljoprivredna gospodarstva kojima je primarna djelatnost poljoprivreda, ali koja ujedno nude i ugostiteljsko-turističke usluge kao što su smještaj, prehrana (iz vlastite proizvodnje ili proizvodnje drugih poljoprivrednih gospodarstava). Time poljoprivredna gospodarstva pospješuju plasman svojih proizvoda kojima pridodaju vrijednost i tako ostvaruju dodatne prihode kako za svoje gospodarstvo tako i za lokalnu zajednicu i državu.

<b>Sastavnice ponude agroturizma</b>	Kušaonice Izletišta Etnosela Etnozbirke Seoske manifestacije Folklor
<b>Ciljane skupine</b>	Treća dob (65+) Stariji parovi (55+) Djeca školske dobi

	Obitelji s djecom
<b>Period</b>	Sezonski (ljetni)
<b>Aktivnosti</b>	Degustacije hrane i pića, izrada suvenira, upoznavanje tradicijskih obrta i načina proizvodnje, sudjelovanje u manifestacijama, upoznavanje kulturnih obilježja općine, izleti u nacionalne parkove i parkove prirode
<b>Karakteristična turistička infrastruktura</b>	<p><b>Turistička seljačka obiteljska gospodarstva i domaćinstva:</b> Predstavljaju manje gospodarske cjeline koje pružaju posjetiteljima izvoran proizvod ili uslugu, a u čiji su rad uključeni svi članovi obitelji. Turizam na takvom gospodarstvu je poglavito dopunska djelatnost pod kojom se najčešće razvija posebna ponuda usluga kao što su smještaj gostiju na gospodarstvu, ponuda jela i pića iz vlastite proizvodnje, ponuda vlastitih rukotvorina i suvenira, degustacije pa čak i izleti u okolicu</p> <p><b>Vinotočje i kušaonice:</b> Sve više vinarija, destilerija i pivovara otvara vrata svojih pogona i podruma posjetiteljima te uz organizirane ture i kušanja nude i mogućnost kupnje proizvoda posjetiteljima. Iz dostupnih podataka se vidi da sve veći broj posjetitelja ciljano traži ovakve lokacije i rado ih posjećuje. One predstavljaju idealan način za promociju lokalnih proizvoda i delicija koji u zadnje vrijeme postaju sve cjenjeniji među konzumentima.</p> <p><b>Izletišta:</b> Pretežito predstavljaju jednodnevne turističke destinacije koje pružaju doživljaj pravog seoskog gospodarstva, s prekrasnim pogledima na vinograde, štale s domaćim životinjama i etnografske zbirke sa starinama. Naglasak je prvenstveno na gastro ponudi domaće kuhinje iz lokalne, ako ne iz vlastite proizvodnje, a vrlo često su prisutni i popratni sadržaji za razonodu posjetitelja</p>
<b>Smještaj</b>	Posjetitelji koji dolaze zbog agroturizma ne traže luksuzni smještaj već traže jeftinije, šarmantno uređene smještaje koji odgovaraju

	rustikalnom ugođaju destinacije. Najčešće izbor smještaja takvih posjetitelja pada na: Ruralne kuće za odmor, ruralni B&B (Bed and breakfast), ruralni obiteljski hoteli, sobe, apartmane te kampove
--	--

### **b) Aktivni turizam**

Aktivni turizam je vrsta turizma koja uključuje aktivnosti u kojima turist ima aktivnu i sudioničku ulogu u postizanju autentičnog doživljaja destinacije. Aktivni turizam predstavlja novu, brzo šireću filozofiju osobito među mlađom populacijom, ali ima i sve više pobornika među radno aktivnim stanovništvom zrele dobi kojima jednodimenzionalnost uobičajene turističke ponude bazirane na suncu i moru ne predstavlja način na koji žele potrošiti svoje vrijeme i novac. Aktivni turizam ujedinjuje brojne aspekte drugih grana turizma kao što su kulturni, eko, ruralni, avanturistički te sportsko-rekreativni turizam te tako pruža ponešto za svakoga što ga čini idealnim čak i za obitelji s djecom. Općina Josipdol ima prvoklasne predispozicije za razvoj aktivnog turizma i to tijekom cijele godine. U ljetnim mjesecima posjetitelji mogu uživati u zelenilu dok se zimi može iskusiti snježna idila gorske Hrvatske, a u gastronomskoj ponudi kraja i lokalnim specijalitetima mogu uživati cijele godine.

<b>Sastavnice ponude aktivnog turizma</b>	Sport i rekreacija Avanturizam Kultura Manifestacije i događanja Škola u prirodi Gastronomija
<b>Ciljane skupine</b>	Sportski klubovi Sportaši i rekreativci Učenici i studenti Mlađe osobe (18-35) Obitelji s djecom Grupe na teambuildinzima

	Aktivna populacija srednje i zrele dobi (36-60)
<b>Period</b>	Cijela godina
<b>Aktivnosti</b>	Pješačenje, planinarenje, trekking, biciklizam, jahanje, vožnja quadovima, lov, ribolov, razni sportovi, organizirani izleti prema obližnjim atrakcijama u drugim općinama, ekstremni sportovi, sanjkanje, skijanje, balonarstvo
<b>Karakteristična turistička infrastruktura</b>	<p><b>Biciklističke, planinarske i pješačke (poučne) staze:</b> Staze moraju biti dobro obilježene, dobro opremljene i dobro održavane za potrebe korisnika. Isto tako, da bi bile sigurne bilo bi dobro da su odvojene od ostalog prometa. Također, bitno je da su sve rute budu popisane i da im je označena težina i prosječno trajanje prelaska kako bi posjetitelji mogli ispravno izabrati s obzirom na svoje preferencije i fizičku spremu. Posebnu dimenziju turističkoj ponudi ove vrste daju staze prilagođene osobama s posebnim potrebama.</p> <p><b>Adrenalinski parkovi:</b> Unutar općine nema niti jednog adrenalinskog parka, ali se unutar sat vremena vožnje nalazi njih pet. Oni imaju velik doprinos ponudi ljubiteljima aktivnog turizma jer pružaju velik broj atrakcija i privlače velik broj posjetitelja</p> <p><b>Sportska i dječja igrališta:</b> Bitna infrastruktura aktivnog turizma su igrališta, kako na otvorenom tako i u zatvorenom prostoru (sportske dvorane), ako je cilj privući obitelji s djecom, učeničke grupe ili sportske klubove. Multifunkcionalni sportski objekti predstavljaju nužni minimum ponude ako je cilj privući sportaše na pripreme (bilo ljetne, bilo zimske) ili na sportske manifestacije kao što su razno razni turniri u različitim sportovima za sve dobne skupine</p> <p><b>Popratni sadržaji:</b> Osim samih sadržaja radi kojih posjetitelji dolaze potrebno je razviti i sustav podrške u vidu specijaliziranih prodavaonica opreme, servisa, vodiča, informativnog centra te jasnih i lako dostupnih informacijama o rutama, atrakcijama na rutama,</p>

	gastroponudi i ponudi proizvoda karakterističnih za regiju u kojoj se općina nalazi
<b>Smještaj</b>	Posjetitelji koji dolaze zbog aktivnog turizma najčešće ne traže luksuzni smještaj već traže jeftinije, ali opet lijepo uređene i udobne vrste smještaja u blizini svojih odredišta. Važnu ulogu igra ako je u sklopu smještaja osigurano i spremište za opremu te ako je smještaj prilagođen djeci i dozvoljava boravak kućnih ljubimaca. U slučaju lovnog turizma bilo bi optimalno da u sklopu ili u blizini smještaja bude dostupna i hladnjača. Najčešće izbor smještaja takvih posjetitelja pada na: Obiteljske hotele, hostele, kampove te privatni smještaj

### **c) Gastroturizam**

Gotovo sve zemlje, koje se ponosno nazivaju turističkima, u sklopu svoje ponude imaju i prepoznatljivu gastronomiju. Gastronomija predstavlja važan aspekt doživljaja sredine u kojoj se posjetitelj nalazi te ostavlja jedan od najvažnijih utisaka koje će posjetitelj ponijeti sa sobom i prenijeti dalje. Hrana je način da se dožive priroda, kultura i tradicija nekog kraja ne samo vizualno već i putem osjetila okusa i mirisa. Hrvatska, premda površinom relativno malena zemlja, gastronomski se može podijeliti na tri regije: panonsku, primorsku i dinarsku. Općina Josipdol bi po svojim karakteristikama spadala u ovu treću, dinarsku, koja odražava životne uvjete u planinama među šumama i pašnjacima gdje su ljeta kratka, a zime hladne i dugačke. Zbog toga ne čudi da su forte gastro ponude ovog kraja meso divljači i sve vezano uz iskorištavanje domaćih životinja, npr. već nadaleko poznata janjetina, sirevi, suhomesnati proizvodi i mesne prerađevine. Uz stočarstvo, od poljoprivrednih djelatnosti, ističu se povrtlarstvo i voćarstvo pa s obzirom na životne uvjete razvijena je praksa konzerviranja i prerade takvih proizvoda tj. očuvan je tradicionalni oblik pripremanja zimnice (kiseljenje kupusa, krastavci kuhani u octu, kisele paprike, cikla, šampinjoni) te priprema pekmeza i kompota (džem od šljiva i šipka, kompoti od šljiva, krušaka, jabuka). Usprkos ograničenim resursima ne može se reći da Općina Josipdol oskudijeva autohtonim tradicionalnim jelima koja mogu staviti Općinu na gastro kartu Europe. No za gastro uspjeh josipdolskog kraja nije dovoljna samo tradicionalna receptura već je potrebna sinergija ambijenta, priče koju svako

jelo čini posebnim te neizostavnih ljudi čiji rad, trud i odricanje čini mogućim da se svaki posjetitelj osjeća da ga se cijeni i da je dobrodošao.

<b>Sastavnice ponude gastro turizma</b>	Autohtona jela od lokalnih ili vlastitih proizvoda  Autohtona pića iz lokalne ili vlastite proizvodnje
<b>Ciljane skupine</b>	Mlađe osobe srednje ili više platežne moći  Starije osobe srednje, zrele i starije dobi sa srednjom ili višom platežnom moći
<b>Period</b>	Cijela godina
<b>Aktivnosti</b>	Degustacije, upoznavanje lokalne gastro ponude
<b>Karakteristična turistička infrastruktura</b>	<b>Turistička seljačka obiteljska gospodarstva i domaćinstva</b>  <b>Vinotočje i kušaonice</b>  <b>Izletišta</b>  <b>Restorani</b>  <b>Gostionice</b>  <b>Lovačke kuće</b>  <b>Štandovi uz cestu koji nude domaće proizvode</b>
<b>Smještaj</b>	Posjetitelji koji dolaze zbog gastro turizma najčešće traže smještaj u središtu regije koju žele istražiti kako bi im sve bilo dostupno kraćim vožnjama autom. Najčešće traže smještaj više kategorizacije Najčešće izbor smještaja takvih posjetitelja pada na: Obiteljske hotele, apartmane ili privatni smještaj više kategorizacije

### 7.3. Ciljna tržišta

Ciljano tržište je skup potencijalnih potrošača kojima su namijenjeni proizvodi ili usluge potrebni i koji će najvjerojatnije željeti taj proizvod ili uslugu. Ciljno tržište predstavlja skupinu ljudi koja dijeli zajedničke karakteristike, a koje možemo kategorizirati prema

određenim karakteristikama vezanim za psihološka i demografska obilježja. S obzirom na to kako ciljna tržišta imaju slične karakteristike, slične su i komunikacijske strategije te poruke usmjerene na njih.

Ciljno tržište za turističku destinaciju Općine Josipdol oblikovano je prema:

- Turističkoj ponudi Općine Josipdol
- Položaju i dostupnosti Josipdola
- Doživljaju infrastrukture

Kao ciljno tržište turističke destinacije Općine Josipdol definiraju se strani i domaći turisti, i to:

**Sportsko aktivne obitelji** – Obitelj čiji je osnovni motiv putovanja iskusiti novi doživljaj kroz razne aktivnosti te upoznavanje prirodnog okruženja. Interes sportsko aktivnih obitelji je uživanje, opuštanje, povlačenje iz svakodnevice, razvijanje znanja te produbljivanje obiteljskih odnosa kroz putovanje i boravak na destinaciji koja nije prebivalište. Ono što ih privlači je neograničeni boravak i kretanje kroz prirodu. Odluke o izabranom putovanju najčešće donose na temelju prikupljenih informacija s internet stranica ili tiskanih promotivnih materijala. Aktivnosti za koje su zainteresirani su rafting, šetnja u prirodi, biciklizam te skijanje sa željom da se iste prilagode cijeloj obitelji. Za putovanje koriste automobil ili javni prijevoz – autobus te odsjedaju u obiteljskim hotelima ili privatnom smještaju poput kuća za odmor.

**Obitelji s djecom** – Obitelji koje na destinaciju dolaze s djecom i interes im je upoznavanje novih sadržaja kroz koja bi mogli provesti kvalitetnije vrijeme sa svojom obitelji. Interes im je opuštanje, bijeg od svakodnevice, omogućene zabavne aktivnosti za djecu i njihova sigurnost te druženje sa svojom obitelji. Kod donošenja odluke o odabiru destinacije najviše se oslanjaju na tuđe preporuke. Preferiraju odlaske u zemlje i destinacije koje još nisu posjetili te se često vraćaju na lokacije gdje su se osjećali ugodno. Kod njih postoji interes za gastronomiju odnosno za dobre restorane. Na putovanja najčešće odlaze automobilom, za smještaj im je važan omjer vrijednost za novac te odsjedaju u obiteljskim hotelima ili privatnom smještaju poput obiteljskih kuća za odmor.

**Zrela životna dob** – Osobe između 50 i 65 godina, radno su aktivni potrošači te raspolažu slobodnim vremenom i viškom prihoda. Djeca su napustila dom te žive društveni život. Glavni motiv odlaska na putovanje im je posjet prirodi te bijeg od svakodnevice. Privlači ih odmaranje, opuštanje, uživanje i boravak u prirodi te upoznavanje novih običaja, okoline i ljudi. Odluke o izabranom putovanju najčešće donose prikupljenim informacijama na web stranicama, putem informacija dobivenih iz tiskanih promotivnih materijala te preporukama prijatelja. Aktivnosti za koje su zainteresirani su šetnje, lagane aktivnosti, posjet nacionalnim i prirodnim parkovima i atrakcijama, razgledavanje kulturne baštine te posjet lokalnim događanjima – gastronomskim i sportskim. Putuju tijekom cijele godine, najčešće osobnim automobilom ili javnim prijevozom – autobusom, no izbjegavaju školske praznike. Borave najčešće u hotelima.

**Mlađa životna dob** – Osobe između 25 i 35 godina, radno aktivne bez djece. Usredotočeni su na karijeru te imaju manje slobodnog vremena, ali visoke prihode. Zanimaju ih dostupne destinacije zbog mogućnosti kraćeg boravka. Jedan od motiva dolaska na određenu destinaciju je ponuda „posebnog iskustva“. Za vrijeme boravka posjećuju bolje restorane i poznate kulturne i prirodne atrakcije, putuju kroz cijelu godinu izbjegavajući školske praznike. Kod odabira destinacije oslanjaju se na preporuke prijatelja te informacije s internet foruma i life-style časopisa. Od aktivnosti koje ih zanimaju to su najčešće aktivno hodanje, biciklizam, planinarenje, rafting te razgledavanje. Često posjećuju kulturna događanja, manifestacije te odlaze na izlete. Najčešće borave u hotelima visoke kategorije i privatnom smještaju više kategorije poput kuća za odmor s popratnim sadržajima kao što su wellness i privatni bazen.

**Mlada životna dob** – Osobe od 18 do 24 godine koje putuju u paru ili grupno. Mobilni su i aktivni no imaju ograničena financijska sredstva. Aktivnosti koje ih zanimaju su im sportski sadržaji poput biciklizma, aktivnog hodanja te avanturistički sadržaji poput raftinga, kanuinga, planinarenja dok im je atraktivnost destinacije manje bitna. Putuju ljeti za vrijeme trajanja školskih praznika ili vikendom. Kod odabira destinacije bitna im je preporuka prijatelja te informacije pronađene na internetu. Najčešće borave u jeftinijem smještaju poput hostela ili privatnih kuća za odmor/apartmana s kuhinjom.

**Školska djeca** – Osobe koje putuju organizirano ili individualno u pratnji odrasle osobe. U slučaju organiziranog putovanja govorimo o organizaciji škole, dječjih društva ili klubova.

Odluku o odabiru destinacije donosi organizator putovanja (škole, roditelji, klubovi) direktnim kontaktima i direktnom provjerom destinacije dok roditelji kada su u pitanju individualna putovanja odluku donose najčešće na temelju dobivene preporuke. Najbitnije na destinaciji je sigurnost destinacije za djecu, aktivni i zanimljivi sadržaji koji su prilagođeni djeci. Njihova putovanja najčešće se odvijaju tijekom školskih praznika ili početkom i krajem školske godine.

**Meki avanturisti** – osobe različite dobi koje putuju tijekom cijele godine. Ove osobe na destinaciji privlače atrakcije poput prirodnih resursa, uređeni sadržaji poput šetnica i staza te im je važna njihova opremljenost. Kada govorimo o sportašima, njima je najvažniji sadržaj sportskih centara, sportskih terena te njihova opremljenost i infrastruktura. Najčešće u destinaciji borave u udobnijem smještaju poput manjih obiteljskih hotela, privatnom smještaju, pansionima. Važna im je udobnost te gastronomska ponuda smještaja. Isto tako je prednost kada imaju organizirani prijevoz prtljage. Kod odabira destinacije oslanjaju se na preporuke dobivene od prijatelja, te informacijama u tiskanim promotivnim materijalima specijaliziranim za područje interesa te direktan marketing. Prednost je kvalitetna prezentacija destinacije.

**Ekoturisti** – Osobe koje na destinaciji očekuju aktivnosti u prirodi te odgovorno ponašanje destinacije prema okolišu i prirodi. Interesiraju ih aktivnosti u prirodi te proizvodi koji su povezani s prirodom. Ekoturisti kupuju autohtone, domaće proizvode i preferiraju proizvode iz ekološkog uzgoja, zanima ih upoznavanje običaja i kulture lokalnog stanovništva te najčešće koriste jednostavnu vrstu smještaja. Aktivnosti koje ih zanimaju su biciklizam, sportski ribolov, jahanje te planinarenje.

**Cikloturisti** – osobe različite dobi, no najčešće između 45 i 55 godina koje na destinacijama koje posjećuju imaju interes obilaska destinacije s biciklima. Motiv za ovu vrstu putovanja je relaksacija, opuštanje zdrav život i boravak u prirodnom okruženju. Na destinaciji im je od velike važnosti stanje ceste odnosno sigurnost, oznake na rutama, ljepota krajolika, mogućnost učenja te ostali raznolik sadržaj i smještajni kapaciteti koji su prilagođeni cikloturistu. Najčešće odsjedaju u smještajnim objektima u kojima je moguće boraviti samo jednu noć te s mogućnošću sigurnog čuvanja bicikala.

**Lovci** – Lovci su najčešće osobe muškog spola i to srednje i starije životne dobi. Najčešće putuju u destinaciju tijekom jeseni i zime, dok im je važno obilježje očuvanost prirode, raznolikost divljači, ali i bogata i kvalitetna gastro ponuda, lovačke zabave te izleti povezani s prirodnim i kulturnim temama. Najčešći smještaj je u lovačkim kućama, ili nekom drugom udobnom smještaju, pansionu, ili manjem obiteljskom hotelu, dok se prednost u objektima smatra čuvanje i prijevoz opreme, osiguranje hladnjače te smještaj za pse.

**Tranziteri** – Tranziteri obuhvaćaju putnike koji na putu do određene destinacije skreću na kraći boravak u drugoj destinaciji. Kako bi se tranziteri usmjerili do određene turističke destinacije, potrebna je razvijena signalizacija prema atrakcijama, kao i razvijena parking mjesta, te ugostiteljska ponuda. S obzirom na to kako se usputne destinacije planiraju unaprijed, važne su i informacije turističkih zajednica te dostupnost informacija na internetu.

#### 7.4. Promocija turističke destinacije

Kvalitetno upravljanje nekom destinacijom podrazumijeva aktivnu marketinšku komunikaciju destinacije s tržištem. U tom je segmentu važna uloga Turističkih zajednica na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini.

Na području Općine Josipdol, Općine Tounj i Općine Plaški osnovana je 2022. godine Turistička zajednica područja Smaragdnih rijeka i dolina u srcu Hrvatske. Cilj Turističke zajednice je smanjiti sezonalnost na području te potaknuti cjelogodišnji rast turizma.

Ovim strateškim dokumentom definirane su smjernice za daljnju turističku promociju turističke destinacije. U tome smislu predlažu se osnovni elementi komunikacije tiskanih promotivnih materijala poput imidž-info brošure, karte te letke turističkih proizvoda, ali i osnovne elemente turističkih aktivnosti.

**Imidž-info brošura.** Ona nam pruža glavne informacije o turističkoj ponudi destinacije te prenosi slikovitost mjesta. U budućem razvoju iste, predlaže se naglasiti prirodno okruženje Općine koje posjetiteljima pruža osjećaj usporenosti u usporedbi s brzim urbanim sredinama te prikazuje detalje ugođaja koji nude aktivnosti (prikazivanje kroz fotografije prirodnih

znamenitosti i okoliša s područja Općine, fotografije ribiča u ribolovu, prikazivanje branja proizvoda koji čine lokalnu gastronomsku ponudu, fotografija obitelji u šetnji prirodom).

**Karta.** Karta treba biti informativna i pregledna osobi koja ne poznaje okruženje s informacijama o glavnim atrakcijama i njihovu udaljenost od srca destinacije. U ponudu treba uključiti i eno-gastro ponudu sredine.

**Letci turističkih proizvoda ili ponuda.** Tiskani promotivni materijal koji je jednostavnijeg i jeftinijeg tiska te se može većinski promovirati kroz smještajne jedinice i turistički centar Općine. Letci trebaju biti jednostavnijeg dizajna te format treba odgovarati određenom sadržaju informacija o ponudi proizvoda i usluga s područja destinacije.

Osim promocijskih materijala, važne su i promocijske aktivnosti. Tekstom su definirane osnovne promocijske aktivnosti.

**Odnosi s medijima** – Riječ je o djelatnosti koja se obavlja profesionalno tako da se medijima redovito dostavljaju objave koje se razvrstavaju na temelju unaprijed formirane liste novinara, ovisno o temi koju novinari prate. Događanja posebnog značaja poput određenih većih manifestacija, iziskuju posebnu pažnju medija odnosno novinara. Kada govorimo o navedenim događajima pripremaju se posebni press materijali i šalje prije no što će se događaj održati kako bi se događaj najavio, te nakon događaja kako bi se isti popratili što više. Na web stranici Turističke zajednice treba postojati poseban dio „Mediji“ gdje se pružaju informacije i materijali, fotografije novinarima koji ih mogu preuzeti zajedno sa već „gotovim pričama“ o pojedinim i važnim događajima.

**E-marketing aktivnosti** – Danas sve važnija aktivnost promocije s obzirom na to kako je u porastu mobilna dostupnost stanovništva. Ovim načinom promocije moguće je pokriti cjelokupni ciklus putovanja što podrazumijeva razdoblje od prve pomisli na putovanje, istraživanja pojedinosti o putovanjima, boravka u destinaciji te faze nakon putovanja kada se dijele vlastita iskustva. Upravo iz tih razloga potrebno je da se destinacije trude u što većoj mjeri iskoristiti potencijale koje nudi nova tehnologija.

## 8. Akcijski plan

Akcijski plan predstavlja kratki prikaz nekih od projekata koji se namjeravaju provesti u narednom strateškom razdoblju. Troškovi za provedbu projekta uzeti su okvirno, te ih je moguće mijenjati sukladno trenutnim potrebama.

Br.	Naziv projekta	Nositelj projekta	Sažetak aktivnosti/Cilj projekta	Ciljano područje	Tip projekta	Pokazatelji rezultata	Indikativni ukupni trošak (kn)	Mogući načini financiranja
1	Obnova Starog grada Modruša	Općina Josipdol	Projektom će se obnoviti Stari grad u Modrušu čime će se doprinijeti zaštiti kulturne baštine i turističkom značaju te posljedično povećati kvalitetu života stanovnika Općine	Kulturna baština	Infrastrukturni projekt	Obnovljen Stari grad Modruš	302.000,00	ESIF fondovi, vlastiti izvori, ostali izvori financiranja
2	Sufinanciranje rada udruga	Općina Josipdol	Projektom će se sufinancirati rad udruga usmjerenih na kulturu, čime će se osnažiti njihov rad i stvoriti će se okruženje s poticajem za razvoj civilnog društva i ojačati će javno - civilna suradnja	Civilno društvo	Potpora	Sufinanciranje rad minimalno 1 udruge	100.000,00	ESIF fondovi, vlastiti izvori, ostali izvori financiranja
3	Održavanje manifestacija	Općina Josipdol	Projektom će se sufinancirati održavanje manifestacija na području Općine Josipdol čime će se osigurati jačanje i promicanje turističkog značaja Općine	Kultura	Potpora	Održane minimalno 4 manifestacije	200.000,00	ESIF fondovi, vlastiti izvori, ostali izvori financiranja
4	Izrada spomen obilježja	Općina Josipdol	Projektom će se izgraditi spomen obilježje Općine čime se doprinijeti uredenosti javnog prostora, odnosno kulturnom i turističkom značaju Općine	Kultura	Infrastrukturni projekt	Izgrađeno minimalno 1 spomen obilježje	20.000,00	ESIF fondovi, vlastiti izvori, ostali izvori financiranja
6	Poticanje razvoja pametnih rješenja u turizmu	Općina Josipdol	Projektom će se doprinijeti razvoju pametnih rješenja u turizmu čime će se potaknuti razvoj turizma na području Općine	Turizam	Inovacije i razvoj	Razvijeno minimalno 1 pametno rješenje u području turizma	300.000,00	ESIF fondovi, vlastiti izvori, ostali izvori financiranja
7	Provođenje mjera otklanjanja otpada	Općina Josipdol	Projektom će se provesti mjere kojim će se otkloniti otpad s površina nenamjenjenih za otpad čime će se unaprijediti razina zaštite okoliša na području općine	Komunalna infrastruktura	Inovacije i razvoj	Provedena minimalno 1 mjera za otklanjanje otpada	60.000,00	ESIF fondovi, vlastiti izvori, ostali izvori financiranja
8	Provođenje izobrazno-informativnih aktivnosti o održivom gospodarenju otpadom	Općina Josipdol	Projektom će se provesti edukacijske aktivnosti vezane za gospodarenje otpadom čime će se povećati osviještenost stanovnika o zaštiti okoliša, odnosno povećati će se razina zaštite okoliša	Edukacija	Inovacije i razvoj	Provedena minimalno 1 edukacija o održivom gospodarenju otpadom	20.000,00	ESIF fondovi, vlastiti izvori, ostali izvori financiranja
9	Izgradnja sekundarne mreže vodovoda	Općina Josipdol	Projektom će se izgraditi sekundarna mreža vodovoda čime će se unaprijediti dostupnost pitke vode na području čime će se doprinijeti povećanju kvalitete života stanovništva Općine	Komunalna infrastruktura	Infrastrukturni projekt	Uložena sredstva u održavanje i popravak 2 vodovodna tornja	1.350.000,00	ESIF fondovi, vlastiti izvori, ostali izvori financiranja
10	Održavanje i popravak vodovoda	Općina Josipdol	Projektom će se unaprijediti postojeći vodovod kroz održavanje i popravak, a čime će se unaprijediti dostupnost pitke vode za stanovnike Općine te povećanju kvalitete života stanovništva	Komunalna infrastruktura	Infrastrukturni projekt	Izgrađena minimalno 1 sekundarna mreža vodovoda	500.000,00	ESIF fondovi, vlastiti izvori, ostali izvori financiranja
11	Nabava radnog vozila	Općina Josipdol	Projektom će se nabaviti radno vozilo za potrebe komunalne djelatnosti čime će se unaprijediti komunalni standard Općine	Komunalna infrastruktura	Infrastrukturni projekt	Nabavljeno minimalno 1 radno vozilo	200.000,00	ESIF fondovi, vlastiti izvori, ostali izvori financiranja
12	Nabava autobusnih nadstrešnica	Općina Josipdol	Projektom će se nabaviti autobusne nadstrešnice čime će se unaprijediti razina sigurnosti dionika u prometu te unaprijediti kvalitetu života stanovnika	Komunalna infrastruktura	Infrastrukturni projekt	Nabavljeno minimalno 3 autobusne nadstrešnice	100.000,00	ESIF fondovi, vlastiti izvori, ostali izvori financiranja
13	Uređenje javnih površina	Općina Josipdol	Projektom će se urediti javna površina na području Općine čime će se unaprijediti atraktivnost općine, odnosno turistički potencijal Općine	Komunalna infrastruktura	Infrastrukturni projekt	Uređena minimalno 1 javna površina	1.800.000,00	ESIF fondovi, vlastiti izvori, ostali izvori financiranja
14	Izgradnja reciklažnog dvorišta	Općina Josipdol	Projektom će se izgraditi reciklažno dvorište na području Općine čime će se unaprijediti razdvajanje otpada, odnosno zaštita okoliša	Komunalna infrastruktura, Javna uprava	Inovacije i razvoj	Izgrađeno 1 reciklažno dvorište	270.000,00	ESIF fondovi, vlastiti izvori, ostali izvori financiranja
15	Uređenje javnih površina	Općina Josipdol	Projektom će se urediti javna površina na području Općine čime će se unaprijediti atraktivnost općine, odnosno turistički potencijal Općine	Komunalna infrastruktura	Infrastrukturni projekt	Uređena minimalno 1 javna površina	1.800.000,00	ESIF fondovi, vlastiti izvori, ostali izvori financiranja

## 9. Vremenski plan provedbe

U ovom dijelu Strategije prikazan je vremenski plan provedbe Strategije razvoja turizma Općine Josipdol. Strategija razvoja turizma Općine Josipdol započeti će s realizacijom 2022. godine, dok se završetak Strategije planira u 2026. godini. U tablici su prikazani indikatori provedbe Strategije.

<b>Mjera</b>	<b>Indikator mjere</b>	<b>2022.</b>	<b>2023.</b>	<b>2024.</b>	<b>2025.</b>	<b>2026.</b>
Poticanje razvoja smještajnih kapaciteta agroturizma	Dodatni smještajni kapaciteta Povećanje kvalitete smještaja					
Poticati nove oblike partnerstva i kapitalna ulaganja	Dodatni smještajni kapaciteta Povećanje kvalitete smještaja					
Unaprjeđenje promotivnih aktivnosti destinacije	Izrađen Marketinški plan destinacije Unaprijeđena promocija destinacije					
Poticanje razvoja i unaprjeđenje turističkih atrakcija	Unaprijeđena promocija specifičnih turističkih atrakcija Unaprijeđena prezentacija turističkih atrakcija					
Unaprjeđenje javnih površina	Uređene javne površine Općine Josipdol					
Unaprjeđenje sustava gospodarenja otpadom	Unaprijeđen sustav gospodarenja otpadom					
Unaprjeđenje sustava vodovoda i odvodnje	Unaprijeđen sustav vodovoda i odvodnje					
Unaprjeđenje ostale komunalne infrastrukture	Unaprijeđena ostala komunalna infrastruktura					

Unaprjeđenje infrastrukture za motorna vozila	Unaprijeđena infrastruktura za motorna vozila						
Unaprjeđenje infrastrukture za pješake	Unaprijeđena infrastruktura za pješake						
Unaprjeđenje infrastrukture za bicikliste	Unaprijeđena infrastruktura za bicikliste						
Unaprjeđenje željezničke infrastrukture	Unaprjeđenje željezničke infrastrukture						
Uspostava širokopojasne infrastrukture	Uspostavljena širokopojasna infrastruktura						
Razvoj javne WI-Fi mreže	Razvijena javna Wi-Fi mreža						
Digitalizacija sustava	Razvoj minimalno jednog pametnog rješenja u turizmu						

## 10. Financijski plan

Kako bi se realizirala Strategija razvoja turizma Općine Josipdol potrebno je isplanirati potrebna sredstva za njezinu realizaciju.

Financijski plan predstavlja plan potrošnje organizacije za određeno razdoblje, odnosno identificira raspoloživi kapital te procjenjuje potrošnju čime se pomaže u planiranu daljnjih aktivnosti te postavljanju financijskih ciljeva. Mogući izvori financiranja Strategije razvoja poljoprivrede Općine Josipdol su: proračun Općine Josipdol, te natječaji na europskoj, nacionalnoj i regionalnoj razini.

Prihodi Općine Josipdol stabilni su tijekom vremena, a što se odnosi i na rashode. Sukladno Financijskom izvješću općine Josipdol za razdoblje od 01.01.2020. do 31.12.2020. te 1.1.2021. do 31.12.2021. rashodi općine nisu postojali za kategoriju 059 Hoteli i restorani kao ni za kategoriju 060 Turizam, što upućuje na nedostatna ulaganja u sektor turizma od strane Općine. U skladu s navedenom možemo zaključiti kako su prihodi Općine Josipdol nedostatni za samostalno financiranje razvoja turizma sukladno Strategiji razvoja turizma. Općina Josipdol sudjelovat će u sufinanciranju kapitalnih projekata za razvoj turističkog sektora općine, dok će se ostatak sredstava ostvarivati kroz regionalne, nacionalne ili europske izvore financiranja, odnosno financiranje privatnim kapitalom ili javno – privatnim partnerstvom.

Tablica 16. Prihodi i rashodi Općine Josipdol

Izvor: Proračun Općine Josipdol

	<b>1.1.2021.</b> <b>31.12.2021.</b>	<b>1.1.2020.</b> <b>31.12.2020.</b>	<b>1.1.2019.</b> <b>31.12.2019.</b>	<b>1.1.2018.</b> <b>31.12.2018.</b>
<b>Prihodi</b>	<b>14.749.775,00</b> <i>kn</i>	<b>12.439.759,00</b> <i>kn</i>	<b>14.972.912,00</b> <i>kn</i>	<b>11.553.601,00</b> <i>kn</i>
<b>Rashodi</b>	<b>10.004.268,00</b> <i>kn</i>	<b>7.819.735,00</b> <i>kn</i>	<b>11.315.192,00</b> <i>kn</i>	<b>7.540.484,00</b> <i>kn</i>

Ostali izvori financiranja mogući su kroz: mjere ruralnog razvoja, natječaje na razini ministarstava te natječaja na regionalnoj razini.

<b>Ministarstvo turizma i sporta</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>❖ Sufinanciranje projekata udruga u turizmu</li> <li>❖ Projekti poticanja za razvoj karijere u turizmu</li> <li>❖ Projekti razvijanja svijesti o pristupačnom turizmu</li> <li>❖ Sufinanciranje sportskih programa poticanja lokalnog sporta i sportskih natjecanja u 2022. godini</li> <li>❖ Sufinanciranje organizacije velikih sportskih manifestacija u 2022. godini</li> </ul>
<b>Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>❖ Dodjela pomoći jedinicama lokalne, područne (regionalne) samouprave radi osposobljavanja plovila i omogućavanja prijevoza osoba i stvari s jedne na drugu obalu unutarnjih voda</li> </ul>
<b>Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>❖ Bespovratne potpore za digitalizaciju</li> </ul>
<b>Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>❖ Javni poziv za provedbu mjera prilagodbe klimatskim promjenama (JP ZO 10/2022)</li> </ul>
<b>Ministarstvo poljoprivrede i Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju</b>	<p>Do 1.1.2023. godine još je uvijek aktivan Program ruralnog razvoja 2014.-2020. godine kojim se teži ostvariti cilj povećanja konkurentnosti hrvatske poljoprivrede, šumarstva i prerađivačke industrije, ali i unaprjeđenje životnih i radnih uvjeta u ruralnim područjima.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>❖ 3.1.1. Potpora za sudjelovanje poljoprivrednika u sustavima kvalitete za poljoprivredne i prehrambene proizvode</li> <li>❖ 4.2.1. Povećanje dodane vrijednosti poljoprivrednim proizvodima</li> <li>❖ 4.3.3 Ulaganje u šumsku infrastrukturu</li> <li>❖ 4.4.1 Neproizvodna ulaganja vezana uz očuvanje okoliša</li> <li>❖ 5.2.2. Razminiranje poljoprivrednog zemljišta</li> </ul>

	<ul style="list-style-type: none"> <li>❖ 6.2.1. Potpora ulaganju u pokretanje nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima</li> <li>❖ 6.3.1. Potpora razvoju malih poljoprivrednih gospodarstava</li> <li>❖ 6.4.1 Razvoj nepoljoprivrednih djelatnosti u ruralnim područjima</li> <li>❖ 7.1.1. Sastavljanje i ažuriranje planova za razvoj jedinica lokalne samouprave</li> <li>❖ 7.4.1. Ulaganja u pokretanje, poboljšanje ili proširenje lokalnih temeljnih usluga za ruralno stanovništvo, uključujući slobodno vrijeme i kulturne aktivnosti te povezanu infrastrukturu</li> <li>❖ 8.5.2. Uspostava i uređenje poučnih staza, vidikovaca i ostale manje infrastrukture</li> <li>❖ Podmjera 10.1. Plaćanja obveza povezanih s poljoprivredom, okolišem i klimatskim promjenama</li> <li>❖ Podmjera 11.1. Plaćanja za prijelaz na ekološke poljoprivredne prakse i metode</li> <li>❖ Podmjera 11.2. Plaćanja za održavanje ekoloških poljoprivrednih praksi i metoda</li> <li>❖ 16.4.1. Kratki lanci opskrbe i lokalna tržišta</li> </ul>
<b>Ministarstvo kulture i medija</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>❖ Javni poziv za predlaganje javnih potreba u kulturi Republike Hrvatske za 2023. godinu</li> <li>❖ Natječaj za sredstva Međunarodnog fonda za kulturnu raznolikost (IFCD)</li> </ul>
<b>Ministarstvo prostornoga uređenja, graditeljstva i državne imovine</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>❖ Izrada strategija zelene urbane obnove</li> </ul>
<b>LAG Frankopan</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>❖ Razvoj opće društvene infrastrukture u svrhu</li> </ul>

## 11. Provedba i praćenje

Nositelj izrade strateškog dokumenta Strategije razvoja turizma Općine Josipdol općina je Josipdol koja je ujedno i glavno provedbeno tijelo programa unutar Strategije. U tom smislu, Upravni odjeli Općine Josipdol bit će zaduženi za operativnu provedbu Strategije. U provedbu će biti uključeni poljoprivrednici, vanjski suradnici, Lokalna akcijska grupa, Turistička zajednica, odgojno – obrazovne ustanove, poduzetnički inkubatori, institucije vezane za znanost i istraživanje, institucije vezane za poljoprivredu, razvojne agencije te institucije za certificiranje. Za provedbu aktivnosti koje su od važnosti za županijsku razinu, Općina će surađivati i s Karlovačkom županijom i tijelima u domeni njezinog samoupravnog djelokruga, a za područja u nadležnosti nacionalne razine, Općina će surađivati s tijelima Republike Hrvatske. U tom smislu svakako se ističu: Hrvatske ceste, Hrvatske šume, Pučka otvorena učilišta s područja Karlovačke županije, obrazovne ustanove i dr. važni dionici za provedbu projekata.

### *Praćenje i vrednovanje*

Uz provedbu programa Strategije razvoja turizma, potrebno je definirati i proces praćenja, odnosno prikupljanja, analize te usporedbe pokazatelja kojima se prati provedba programa Strategije razvoja turizma i njezina uspješnost. Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske ("Narodne novine", broj 123/17) pokazatelj je definiran kao kvantitativni i kvalitativni mjerljivi podatak koji omogućuje praćenje, izvješćivanje i vrednovanje uspješnosti u postizanju utvrđenog posebnog cilja, odnosno mjere, projekta i aktivnosti. Tijelo zaduženo za izradu Strategije razvoja turizma izvješćuje putem lokalnog koordinatora o provedbi Strategije razvoja turizma. Lokalni koordinator je pravna ili fizička osoba koju je odredio općinski načelnik ili gradonačelnik kao predstavnik jedinice lokalne samouprave za obavljanje i koordinaciju poslova strateškog planiranja na razini jedinice lokalne samouprave. Njegova obveza je podnošenje izvješća o provedbi Strategije, jednom godišnje, Koordinacijskom tijelu putem regionalnog koordinatora.

Tijekom provedbe Strategije se prati:

- Stupanj ostvarenosti utvrđenih ciljeva, prioriteta i mjera
- Ostvarene učinke na razvoj, učinkovitost i uspješnost u korištenju financijskih sredstava
- Sudjelovanje i doprinos partnerstva
- Učinkovitost rukovođenja i organizacije provedbe
- Vidljivost Strategije razvoja u javnosti

Strateški dokumenti politike lokalnog razvoja podliježu postupku vrednovanja tijekom izrade, provedbe te nakon provedbe.

- Prethodno vrednovanje provodi se tijekom svih faza izrade Strategije razvoja, a završava prije njenog usvajanja. Cilj mu je poboljšati kvalitetu postupka izrade Strategije razvoja. Sažetak prethodnog vrednovanja treba biti uključen u Strategiju razvoja, gdje je potrebno objasniti kako su doprinosi i primjedbe izvršitelja vrednovanja uključeni u Strategiju.
- Vrednovanje tijekom provedbe provodi kroz cijelu fazu provedbe. Cilj takvog vrednovanja pomaganje je donositeljima odluka da tijekom provedbe otkriju što funkcionira ili ne funkcionira u strateškim dokumentima.

Vrednovanje nakon provedbe provodi se po završetku provedbe strateškog dokumenta te ocjenjuje djelotvornost i učinkovitost takvog dokumenta

## 12. Participativno planiranje

Prema Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske ("Narodne novine", broj 123/17) obvezno je provođenje savjetovanja s javnošću i ciljnim skupinama, odnosno obvezno je da tijelo nadležno za izradu strateških dokumenata osigura partnerstvo sa svim glavnim dionicima uključenim u proces razvoja lokalne samouprave. Ti glavni dionici uključuju: gospodarska udruženja i socijalne partnere, akademsku i znanstvenu zajednicu, civilno društvo te druge zainteresirane osobe. Zakonom se također definira i partnersko vijeće kao savjetodavno tijelo koje se osniva sa svrhom pripreme i praćenja provedbe dugoročnih i srednjoročnih strateških akata značajnih za jedinicu lokalne samouprave, odnosno u ovom smislu za Općinu Josipdol.

Općina Josipdol imenovala je koordinatora za pripremu i praćenje provedbe Strategije razvoja turizma Općine Josipdol za razdoblje do 2026. godine. Zadatak koordinatora je izrada nacрта Strategije razvoja turizma Općine Josipdol koji uključuje definiranje mjera i aktivnosti, ocjenjuje prijedloge te potiče redovitu razmjenu informacija između dionika. Osim toga, provodi nadzor nad provedbom programa definiranih Strategijom.

## 13. Zaključak

Turizam predstavlja važnu granu za svako gospodarstvo te omogućuje postizanje određenih koristi na društvenoj i ekonomskoj razini koje u suprotnom ne bi mogle biti ostvarene. No, turizam, ako nije strateški isplaniran, može predstavljati prijetnju za okoliš, ali i za kvalitetu života stanovništva određenog područja. U tom kontekstu potrebno je promišljati i o utjecaju turizma na klimatske promjene, posebno kroz povećanje ekološkog otiska vezanog za povećanje prometa koje ima potencijal stvoriti ireverzibilne promjene same destinacije koje smanjuju atraktivnost destinacije. U tom smjeru vidljive su i promjene globalnih trendova i vrijednosti koje sve više cijene održivost turističke destinacije, odnosno brigu destinacije za okoliš te brigu za kvalitetu života stanovnika destinacije. Kako bi turistička destinacija Općine Josipdol smanjila mogućnost nastajanja ireverzibilnih promjena na turističkim potencijalima Općine kao što su reljef, šume i voda, odnosno kako bi iskoristila

trenutačne trendove promjena vrijednosti, prilikom daljnjeg planiranja turističke destinacije Općine Josipdol, potrebno je voditi računa o očuvanju prirodne baštine i okoliša. Zaštita okoliša u ovom kontekstu mora obuhvaćati sve korake, od pisanja prostornog plana, odabira lokacije u prostoru, odabira materijala, pa sve do učinkovitog gospodarenja otpadom i održivog korištenja prirodnih resursa. Osim zaštite okoliša, potrebno je voditi računa i o utjecaju turizma na lokalnu zajednicu te maksimizirati pozitivan utjecaj turizma na stanovnike Općine, te minimizirati eventualne negativne učinke turizma. S obzirom na to, potrebno je voditi računa o smanjenju utjecaja sezonalnosti na turističku destinaciju, voditi računa o radnim uvjetima u sektoru turizma, poticati inovacije i diversifikaciju turističke ponude te uključivati lokalno stanovništvo u donošenje odluka vezanih za razvoj turističke destinacije te kontinuirano unaprjeđivati model upravljanja razvojem turizma. Također, potrebno je voditi brigu o osnovnoj infrastrukturi Općine, o prometnoj povezanosti, ali i dostupnosti komunalne infrastrukture. U tom kontekstu posebno se ističe i važnost digitalne povezanosti, odnosno važnost brzog interneta koji omogućuje pristup željenim podacima i informacijama. Svi navedeni aspekti važan su element kreiranja turističke destinacije Općine Josipdol.

Trenutačno je turizam Općine Josipdol najviše razvijen kroz izletnički i vikend turizam, dok ga je potrebno razvijati kao destinaciju za dulji boravak posjetitelja. Iako je prepoznata najviše kroz tranzitni turizam s obzirom na to da se nalazi na području koje povezuje kontinentalnu i primorsku Hrvatsku te s obzirom na to da kroz nju prolazi najprometnija autocesta u Republici Hrvatskoj koja predstavlja i dio paneuropskog koridora. U sljedećem se razdoblju potrebno usmjeriti na razvoj destinacije kao centralnog središta iz kojeg je moguće pružiti mobilnost za posjet bližim ili daljnjim turističkim sadržajima. Pogodnost u tome predstavlja i blizina mora, ali i blizina mnogih područja zaštićene prirodne i kulturne baštine. Osim toga, destinacija se treba razvijati u smjeru turizma usmjerenog na djecu, mlade, obitelji i osobe »treće dobi« te na turizam usmjeren na domaće i strane goste.

Na području Općine Josipdol definirane su dvije zone ugostiteljsko – turističke namjene koje je dalje potrebno razvijati kroz povećanje sadržaja za turiste, i to u kontekstu razvoja aktivnog te ruralnog turizma.

Područje Općine obiluje čistom prirodom koje ima potencijala za razvoj aktivnog turizma. U tom kontekstu moguće je razvijati biciklističke staze, planinarske staze, sanjkališta, konjičke

centre i staze, trekking staze, adrenalinske centre, sportske centre za pripreme te termalne centre s mogućim dostupnim aktivnostima poput šetnja u prirodi, trekkinga, nordijskog hodanja, organiziranih tura pješčenja, biciklizma, jahanja, sportskih događanja, planinarenja, sportskih priprema, wellnesa i drugih, dok je od smještajnih kapaciteta potrebno razvijati kvalitetnu uslugu malih obiteljskih i tematskih hotela poput bike hotela, velikih hotela, kuća za odmor, glampinga i kampinga, te wellness resorta.

Područje Općine izrazito je mirno što omogućava bijeg od urbane svakodnevice u očuvanu prirodu koja okružuje naselja turističke destinacije Općine Josipdol. S obzirom na karakteristike ruralnog područja Općine, moguće je razvijati ruralni turizam kroz turističku infrastrukturu gastronomskih ruta, kušaona, OPG-a, gastro i delikatesnih trgovina, interpretacijskih centara te etno sela te razvoj aktivnosti lokalnih manifestacija, individualnih i grupnih posjeta OPG-ovima, kušanju enogastronomskih proizvoda, jahanje, šetnje, gljivarenje te sudjelovanju u ruralnim aktivnostima, kao i mnogim drugima. Preporučeni smještaj za razvoj ovakvog oblika turizma odnosi se na razvoj malih obiteljskih hotela, agroturizma, kuća za odmor te privatnog smještaja.

Također, kako bi se turistička destinacija razvila, nužno je u sam razvoj uključiti i neke idejne odrednice koje je dalje potrebno interpretirati. To se ponajviše odnosi na povijesne cjeline poput naroda Japoda koja su uvelike oblikovala život i običaje na području Općine Josipdol; Frankopana, čiju je priču moguće ispričati kroz obuhvatnu povijest Karlovačke županije te njezine utvrde; povijest sakralnih objekata, posebno Gospe od čudesa koja ujedno predstavlja i Oštarijsko svetište, borbe s Osmanlijama i obilježjima života u Vojnoj krajini, utjecaju kralja Josipa II, a posebno kroz priču o Jozefinskoj cesti, kao i prikazivanja života u ruralnom području u obliku etno sela. Navedene idejne odrednice predstavljaju potencijalne mogućnosti razvoja daljnjih turističkih proizvoda.

## Popis slika, grafova i tablica

Tablica 1. Područja pod zaštitom Nature 2000 - Direktiva o staništima i propisane mjere zaštite na području .....	11
Tablica 2. Područja pod zaštitom Nature 2000 - Direktiva o pticama i propisane mjere zaštite za područja .....	12
Tablica 3. Kretanje broja stanovnika Općine Josipdol u periodu od 2001.-2021.....	22
Tablica 4. Pokazatelji starenja stanovništva Općine Josipdol .....	24
Tablica 5. Prirodno kretanje stanovništva Karlovačke županije 2017.-2021. ....	24
Tablica 6. Prirodno kretanje stanovništva za Općinu Josipdol 2017.-2020. ....	25
Tablica 7. Najviša postignuta razina obrazovanja stanovnika starijih od 15 godina.....	26
Tablica 8. Prikaz informatičke pismenosti stanovnika starijih od 10 godina .....	27
Tablica 9. Prikaz ekonomske aktivnosti stanovnika starijih od 15 godina .....	27
Tablica 10. Broj kućanstava i stambenih jedinica u Općini Josipdol 2011.-2021.....	29
Tablica 11. Način korištenja stambenih jedinica u Općini Josipdol .....	30
Tablica 12. Pokazatelji razvijenosti Općine Josipdol .....	35
Tablica 14. Strateški ciljevi, prioriteti i mjere.....	72
Tablica 15. Strateški ciljevi, prioriteti i mjere.....	74
Tablica 13. Vrste turizma .....	81
Tablica 29. Prihodi i rashodi Općine Josipdol.....	103
Slika 1. Općine u Karlovačkoj županiji.....	7
Slika 2. Geoprometni položaj Općine Josipdol.....	8
Slika 3. Područja zaštićena pod Naturom 2000 na širem području Općine .....	10
Slika 4. Dobrovoljno vatrogasno društvo Josipdol.....	16
Slika 5. Dobrovoljno vatrogasno društvo Oštarije .....	17
Slika 6. Grafički prikaz lente vremena Općine Josipdol.....	19
Slika 7. Podjela poslovnih subjekata po veličini u Općini Josipdol.....	37
Slika 8. Ceste Karolina, Jozefina, Lujzijana i Rudolfina, željeznica i autocesta .....	44
Slika 9. Rastoke .....	49
Slika 10. Nacionalni park Plitvička jezera .....	50
Slika 11. Most na Tounjčici.....	51
Slika 12. Stari Grad Modruš .....	55
Slika 13. Crkva uznesenja Marijina.....	56
Slika 14. Fontana Rožići.....	57
Slika 15. Most na rijeci Mrežnici .....	58
Slika 16. Biciklističke staze na području Karlovačke županije .....	60
Slika 17. Hotel Josipdol .....	64
Slika 18. Kamp Zeleni mir .....	64
Graf 1. Kretanje broja stanovnika Općine Josipdol po naseljima u periodu od 2001.-2021. ....	22
Graf 2. Dobna struktura stanovništva Općine Josipdol 2011.....	23
Graf 3. Dobna struktura stanovništva Karlovačke županije 2021.....	23
Graf 4. Prirodno kretanje stanovništva Karlovačke županije.....	24

Graf 5. Prirodno kretanje stanovništva Općine Josipdol 2017.-2020. ....	25
Graf 6. Prikaz najvišeg postignutog stupnja obrazovanja stanovnika starijih od 15 godina.....	26
Graf 7. Prikaz informatičke pismenosti stanovnika starijih od 10 godina .....	27
Graf 8. Prikaz ekonomske aktivnosti stanovnika starijih od 15 godina .....	28
Graf 9. Zaposlenio prema području djelatnosti u Općini Josipdol.....	29
Graf 10. Broj osiguranih na mirovinsko osiguranje od 2008. do 2017. godine .....	37
Graf 11. Kretanje prihoda i rashoda poslovnih subjekata u Općini Josipdol kroz vrijeme .....	38
Graf 12. Ogulinsko - plašćansko područje.....	53
Graf 13. Noćenje turista u lipnju 2019.-2022. ....	61
Graf 14. Postelje, dolasci i noćenja u 2021. godini .....	62
Graf 15. Noćenje turista u Karlovačkoj županiji te Općini Rakovica .....	62
Graf 16. Smještaj u Općini Josipdol.....	63

## Bibliografija

1. Josipdol, Općina. *Strategija razvoja Općine Josipdol 2016.-2020.* Josipdol : an., 2016.
2. Hrvatska enciklopedija. *Lika*. [Mrežno] Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. [Citirano: 7. 9 2022.]
3. Jadrić, B. Gnojdba tla za uzgoj povrtnih kultura na širem području grada . *Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet*. 2015.
4. Hrvatska enciklopedija. *Svjetska prirodna i kulturna baština*. [Mrežno] Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. [Citirano: 7. 9 2022.]
5. Josipdol, Općina. *2. Ciljane izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Josipdol*. Zagreb : Sveučilište u Zagrebu, Građevinski fakultet - samostalna katedra za zgradarstvo, 2017.
6. —. Stranice Općine Josipdol. *Povijesni razvoj Josipdola*. [Mrežno] [Citirano: 7. 9 2022.]
7. Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije. *Vrijednosti indeksa razvijenosti i pokazatelja za izračun indeksa razvijenosti 2018*. [Mrežno] [Citirano: 2022. 09 20.]  
<https://razvoj.gov.hr/o-ministarstvu/djelokrug-1939/regionalni-razvoj/indeks-razvijenosti/vrijednosti-indeksa-razvijenosti-i-pokazatelja-za-izracun-indeksa-razvijenosti-2018/3740>.
8. statistiku, Državni zavod za. *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2011*. 2011.
9. Hrvatska gospodarska komora. *Pokazatelji stanja u gospodarstvu Karlovačke županije*. [Mrežno] Županijska komora Karlovac. [Citirano: 2022. 09 20.]  
<https://www.hgk.hr/documents/prezentacija-gv-200620185b2a1b8527cd0.pdf>.
10. statistiku, Državni zavod za. *POPIS STANOVNIŠTVA, KUĆANSTAVA I STANOVA 2021. – PRVI REZULTATI*. 2022.
11. *InfoBIZ*. [Mrežno] FINA. [Citirano: 2022. 09 20.]  
<https://infobiz.fina.hr/dashboard/entrepreneurs/statistics/a6cd1321-b8d6-406d-9d1d-bc6cd0c876db>.
12. Javna ustanova Regionalna razvojna agencija Karlovačke županije. *Stručna podloga za razvitak poduzetničkih zona na području Karlovačke županije*. [Mrežno] [Citirano: 2022. 09 20.]  
[https://www.ra-kazup.hr/karla/wp-content/uploads/2019/04/Stru%C4%8Dna-podloga-za-razvitak-P\\_4.12.2018.-docx.pdf](https://www.ra-kazup.hr/karla/wp-content/uploads/2019/04/Stru%C4%8Dna-podloga-za-razvitak-P_4.12.2018.-docx.pdf).
13. poljoprivredi, Agencija za plaćanja u. *SUarni podaci iz Upisnika poljoprivrednika*. 2022.
14. turizam, Institut za. *Čimbenici razvoja turizma u Republici Hrvatskoj 1: prometna i komunalna infrastruktura, održivost turističkog razvoja, podrška javnog sektora i integracija turizma u gospodarstvo*. Zagreb : Ministarstvo turizma Republike Hrvatske.
15. ceste, Hrvatske. *Brojanje prometa na cestama Republike Hrvatske godine 2018.* . Zagreb : an., 2019.

16. Hrvatske ceste . *Geoportal javnih cesta RH*. [Mrežno] [Citirano: 2022. 09 20.] [https://geoportal.hrvatske-cesta.hr/gis?RoadCesta=1121&c=406012%2C5003163&l=lyr\\_cesta%2Chc\\_opcine\\_mg&so=&z=9.2](https://geoportal.hrvatske-cesta.hr/gis?RoadCesta=1121&c=406012%2C5003163&l=lyr_cesta%2Chc_opcine_mg&so=&z=9.2).
17. Josipdol, Općina. *Strategija razvoja Općine Josipdol od 2016. do 2020. godine*. 2016.
18. Zakon o komunalnom gospodarstvu . *Narodne novine 68/18, 110/18, 32/20*.
19. djelatnosti, Komunalno Josipdol d.o.o. za komunalne. *Plan rada i financijski plan trgovačkog društva Komunalno Josipdol d.o.o. za 2021. godinu*. Josipdol : an., 2021. .
20. Hrvatske vode. *Studija razvitka vodoopskrbe na području Karlovačke županije*. [Mrežno] [Citirano: 21. 09 2022.] [https://www.voda.hr/sites/default/files/2021-10/karlovaacka\\_zupanija\\_compressed.pdf](https://www.voda.hr/sites/default/files/2021-10/karlovaacka_zupanija_compressed.pdf).
21. Općina Josipdol. 2. *CILJANE IZMJENE I DOPUNE PROSTORNOG*. [Mrežno] [Citirano: 21. 9 2022.] [https://josipdol.hr/ova\\_doc/ppuo2017/](https://josipdol.hr/ova_doc/ppuo2017/).
22. županija, Karlovačka. *Studija izvodljivosti i nacrt Plana razvoja širokopojasne infrastrukture (NPOO)*. Grad Karlovac : an., 2022.
23. Hrvatska enciklopedija. *Turizam*. [Mrežno] 7. 9 2022. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=62763>.
24. Dinarsko gorje. *Proječje Kupe (Kolpe)*. [Mrežno] [Citirano: 8. 9 2022.]
25. Ministarstvo kulture i medija. *Registar kulturnih dobara*. [Mrežno] [Citirano: 28. 09 2022.] <https://min-kulture.gov.hr/izdvojeno/kulturna-bastina/registar-kulturnih-dobara-16371/16371>.
26. Ministarstvo kulture i medija. *Registar kulturnih dobara*. [Mrežno] [Citirano: 7. 9 2022.] <https://registar.kulturnadobra.hr/#/>.
27. turizam, Institut za. *Operativni plan razvoja cikloturizma Karlovačke županije*. 2017.
28. *Statistička izvješća. Turizam u 20221*. Zagreb : Državni zavod za statistiku, 2022.
29. *Turizam u 2021*. Zagreb : Državni zavod za statitsiku, 2022.
30. statistiku, Državni zavod za. *Turizam u 2018*. Zagreb : Državni zavod za statistiku, 2019.
31. —. *Turizam u 2020*. Zagreb : Državni zavod za statistiku, 2021.
32. Booking. com. *Hotel Josipdol*. [Mrežno] [Citirano: 8. 9 2022.] <https://www.booking.com/hotel/hr/josipdol.hr.html>.
33. Booking. Booking.com. [Mrežno] [Citirano: 02. 08 2022.] [https://www.booking.com/index.hr.html?label=gen173nr-1DCAEoggl46AdIM1gEaGWIAQGYARC4ARfIAQzYAQPoAQGIAGoAgO4AsiO0JkGwAIB0gIkYVWVhZDgwMWQtMzE4Mi00NDVILWIOODYtY2EyMDgzOTMzYmZl2AIE4AIB&sid=cfe3dda831edd4cf051879fe4f9c0666&keep\\_landing=1&sb\\_price\\_type=total&](https://www.booking.com/index.hr.html?label=gen173nr-1DCAEoggl46AdIM1gEaGWIAQGYARC4ARfIAQzYAQPoAQGIAGoAgO4AsiO0JkGwAIB0gIkYVWVhZDgwMWQtMzE4Mi00NDVILWIOODYtY2EyMDgzOTMzYmZl2AIE4AIB&sid=cfe3dda831edd4cf051879fe4f9c0666&keep_landing=1&sb_price_type=total&).
34. Restoran Gradina. [Mrežno] [Citirano: 09. 09 2022.] <http://www.restoran-gradina.hr/>.
35. sporta, Ministarstvo turizma i. *Strategija razvoja održivog turizma do 2030. . Zagreb : an., 2022.*

36. županije, Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Karlovačke. *VI. Izmjene i dopune prostornog plana Karlovačke županije*. s.l. : Karlovačka županija, 2022.

37. *Analiza stanja i strategija razvoja turizma Karlovačke županije do 2025. godine*. s.l. : Karlovačka županija, 2019.

38. Sveučilište u Zagrebu, Građevinski fakultet. *2. Ciljane izmjene i dopune Prostornog plana uređenja Općine Josipdol* . 2017.

39. Hrvatska gospodarska komora. [Mrežno] Županijska komora Karlovac. [Citirano: 2022. 09 20.] <https://www.hgk.hr/documents/prezentacija-gv-200620185b2a1b8527cd0.pdf>.

40. Ministarstvo poljoprivrede. *Popis subjekata u ekološkoj poljoprivredi*. [Mrežno] [Citirano: 2022. 09 20.] <https://poljoprivreda.gov.hr/istaknute-teme/poljoprivreda-173/poljoprivreda-175/ekoloska/popis-subjekata-u-ekoloskoj-poljoprivredi/208>.

41. Agencija za plaćanja u poljoprivredi i ruralnom razvoju. *ARKOD*. [Mrežno] [Citirano: 2022. 09 20.] <https://www.apprrr.hr/>.